

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Κινηματική βία στα χρόνια της οικονομικής κρίσης

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΜΥΡΤΩ ΚΟΥΛΟΥΡΙΔΗ

A.M. 1113M023

Αθήνα 2018

Τριμελής επιτροπή

Σεφεριάδης Σεραφείμ Αναπληρωτής Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
(Επιβλέπων)

Copyright © Μυρτώ Κουλουρίδη

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείτε το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς το συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : Σύγχρονες θεωρίες της βίας	9
1.1 Θεωρία δυο άκρων	9
1.2 Κινηματοφασιστικό βία	11
1.3 Κατηγοριοποίηση της βίας	15
i. Κινηματική βία	16
ii. Φασιστική βία	17
iii. Κατασταλτική βία	18
1.4 Ενδοταξικές διαφοροποιήσεις εντός της κινηματικής βίας	19
1.5 Βία ως απόρροια του διεκδικητικού ελλείμματος	21
1.5.1 Η έννοια της βίας στη συγκρουσιακή πολιτική θεωρία	22
1.5.2 Σχεσιακή προσέγγιση στο βίαιο ρεπερτόριο	24
1.5.3 Διεκδικητικό Έλλειμμα	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Ιστορικό χρονολόγιο βίαιης διαμαρτυρίας	33
2.1 Σύντομο ιστορικό πλαίσιο βίαιου ρεπερτορίου	34
2.2 Δεκέμβρης 2008	40
2.3 Βίαιες κινηματικές εκδηλώσεις στα χρόνια της κρίσης	43
2.3.1 Αντιδράσεις στο Πρώτο Μνημόνιο Στήριξης	43
2.3.2 «Δυστυχώς μας επιτέθηκαν και εμείς αμυνθήκαμε»	46
i. Βία και Καταστολή στην Κερατέα	47
ii. Συμπεράσματα αγώνα Κερατέας	49
2.3.3 Η Κερατέα έναυσμα για μια συγκρουσιακή γενική απεργία	50
2.3.4 Απεργία Φεβρουάριος 2011	51
2.3.5 Απεργία Μάιος 2011	53
2.3.6 Κινήματα πλατειών	54
i. Χρονικό συγκρούσεων	55
ii. Συμπεράσματα κινηματικών δράσεων πλατειών	58
2.3.7 Παρελάσεις 2011	61
2.3.8 Η εκτίναξη της βίας στις 12 Φεβρουάριου	62

2.3.9 Τρικομματική κυβέρνηση και καθεστώς έκτακτης ανάγκης από τη ΝΔ	65
2.3.10 «Η επένδυση χρυσού θα γίνει με κάθε κόστος»	66
i. Χρονικό επιθέσεων	67
ii. Συμπεράσματα διεκδικήσεων στις Σκουριές	71
2.3.11 9 μήνες στις πύλες της Ελληνικής Χαλυβουργίας	72
2.3.12 Βασανισμός συλληφθέντων αντιφασιστικής μοτοπορείας	74
2.3.13 Επιθέσεις στις εστίες ανομίας	76
2.3.14 Οι πρώτες γενικές απεργίες επί κυβέρνησης Νέας Δημοκρατίας	79
i. Σεπτέμβριος 2012	79
ii. Οκτώβριος 2012	80
iii. Νοέμβριος 2012	81
2.3.15 Άνοδος της Χρυσής Αυγής	81
2.3.16 Απεργία πείνας Ρωμανού	83
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	 85
 Βιβλιογραφία	 89
Ηλεκτρονικές πηγές	90

Πρόλογος

Η πόλη του Αμβούργου, φιλοξενεί τον Ιούλιο του 2017 τη σύνοδο κορυφής των G20. Τις συζητήσεις και τις αποφάσεις των πιο πλούσιων και ισχυρών κρατών στον κόσμο, θα αμφισβητήσουν πλήθους κόσμου με πορείες και διαδηλώσεις, στα πλαίσια των οποίων θα ξεσπάσουν και βίαιες διαμαρτυρίες. Όμως τα βίαια επεισόδια στο κέντρο του Αμβούργου, θα σοκάρουν την φιλήσυχη και οικονομικά αναπτυσσόμενη γερμανική κοινωνία. Στον απόηχο αυτών των επεισοδίων, ο υπουργός εσωτερικών της Γερμανίας θα σπεύσει να καταδικάσει και να απομονώσει τους βίαιους διαδηλωτές στο δημόσιο λόγο. Προβαίνει σε ένα τολμηρό παραλληλισμό, δηλώνοντας πως *“Αυτοί οι τουρίστες της βίας, δεν είναι διαδηλωτές είναι βίαιοι εξτρεμιστές, σαν τους νεοναζί ή τους ισλαμιστές τρομοκράτες”*. Ο Martin Sulz ηγέτης του σοσιαλιστικού κόμματος SPD, με τη σειρά του χαρακτήρισε τους συμμετέχοντες στα βίαια επεισόδια *“συμμορίες πλιατσικολόγων, χωρίς πολιτική νομιμότητα που ενήργησαν με χαρακτηριστικά τρομοκρατίας.”* Από την πλευρά τους, οι ίδιοι οι συγκρουσιακοί διαδηλωτές, υποδεχόντουσαν τους οικονομικά πανίσχυρους ηγέτες με κεντρικό τους σύνθημα τη φράση *“welcome to hell”*, αντιλαμβανόμενοι τις τακτικές τους ως απόλυτα λογικές αντιδράσεις στις πολιτικές των εν λόγω ελίτ. Όντας παρατηρητές αυτών των βίαιων εκδηλώσεων, οφείλουμε να τις κοιτάξουμε νηφάλια, να προβληματιστούμε και να διερωτηθούμε. Ποιο είναι λοιπόν αυτό το τόσο άμεσο φαινόμενο της βίαιης διεκδίκησης, που εμπεριέχει τόσους πυκνούς συμβολισμούς και έχει τη δύναμη να προκαλεί αυτό το κύμα αντιδράσεων. Ποιες είναι οι αιτίες και οι σκοποί, που οδηγούν μερίδα του πολιτικού κόσμου να εξοστρακίζει, να καταγγέλλει και να μην αναγνωρίζει το βίαιο ρεπερτόριο των κινημάτων ως μέσο αντίδρασης και διεκδίκησης αιτημάτων, ενώ σε αμφοτέρους να προκαλεί το θαυμασμό και την πεποίθηση ότι εκφράζουν τη δύναμη των από κάτω, ασκώντας πραγματική πίεση για αλλαγές του οικονομικού και πολιτικού ισοζυγίου. Με ποιους μηχανισμούς

δημιουργείται αυτή η εννοιολογική υπερέκταση της βίαιης διαμαρτυρίας. Γιατί συγκρίνεται, από τις επίσημες πολιτικές με τρομοκρατικές ενέργειες τζιχαντιστών του ISIS και τυφλές δολοφονίες άμαχου πληθυσμού. Είναι έγκυρη αυτή η σύγκριση; Είναι εσφαλμένη; Με ποιο τρόπο γίνεται αυτή η σύγκριση;

Αντίστοιχες ερμηνείες βίαιων ταραχών, όπως αυτές που ακολούθησαν στο προαναφερθέν παράδειγμα της συνόδου των G20 του Αμβούργου, είναι συνηθισμένες και ηχούν πλέον ως οι μοναδικές λογικές εξηγήσεις από τις επίσημες φωνές της πολιτικής ζωής. Η εκπόνηση της παρακάτω εργασίας επιθυμεί να εξετάσει λεπτομερειακά τη βία των κινημάτων. Στο πρώτο μέρος της, πραγματοποιεί μια καταγραφή των θεωρητικών οπτικών γωνιών και του τρόπου θέασης του φαινομένου της βίας. Επιδιώκει να προσεγγίσει αναλυτικά τα αφηγήματα που αναπαράγονται κατ' εξακολούθηση στη δημόσια σφαίρα και υλοποιεί μια κριτική επισκόπηση των επίσημων θεωριών και ερμηνειών του βίαιου φαινομένου. Με ποιο τρόπο κατέληξε η βίαιη διαμαρτυρία να είναι φορτισμένη με τόσες διαφορετικές επεξηγήσεις. Η διπλωματική εργασία φιλοδοξεί να φωτίσει τις διαδρομές, που οδήγησαν το βίαιο ρεπερτόριο στο περιθώριο της διεκδίκησης. Αλλά και να μελετήσει διεξοδικά το πώς προέκυψε η αδιαφοροποίητη έννοια της βίας. Σε ποια ερμηνευτικά μονοπάτια οδεύουν οι γενικευμένες ασάφειες μιας ενιαίας βίας. Στόχος της είναι να διαμαρτυρηθεί στην επεξηγηματική ασάφεια της βίας και να σημειώσει ότι οι γενικεύσεις της, επισκιάζουν τη σοβαρή μελέτη των βίαιων ρεπερτορίων των συλλογικών υποκειμένων. Κρίνεται ερευνητικά αναγκαίο να προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε αυτό το φαινόμενο, που μερίδα των κινηματιών εξακολουθεί μέχρι και σήμερα να ασπάζεται, να το κατανοήσουμε, να το αναλύσουμε και να εξετάσουμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ποικιλίες του.

Στη συνέχεια στο δεύτερο μέρος της εργασίας και εφόσον έχει προηγηθεί η ανάλυση των θεωριών περί βίας, θα εξεταστούν οι ίδιες οι βίαιες συγκρουσιακές δράσεις στην Ελλάδα. Θα πραγματοποιηθεί μια εμπειρική καταγραφή του βίαιου

ρεπερτορίου. Αρχικά, περιλαμβάνεται μια σύντομη ιστορική διαδρομή της βίας στα χρόνια της μεταπολίτευσης. Έπειτα ακολουθεί εμπεριστατωμένα μια καταγραφή των βίαιων διεκδικήσεων, με εστίαση την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Κύρια έμφαση αυτού του εμπειρικού σώματος, είναι να χαρτογραφήσει αυτές τις ενέργειες ως ένα αφήγημα. Με όσο το δυνατόν πιο λεπτομερή τρόπο να δοθούν οι συνθήκες ανάδυσης των βίαιων μορφών, όπως και τα χαρακτηριστικά τους, με στόχο τη δημιουργία μιας συμπεριληπτικής σύγχρονης πολιτικής ιστορίας του βίαιου φαινομένου. Θα παρουσιαστεί μια συνοπτική διαδρομή των εκφάνσεων του βίαιου ρεπερτορίου, που ξεσπά στα πλαίσια μιας κινηματικής διαμαρτυρίας. Από την οποία στο τρίτο και τελευταίο μέρος θα συζητηθούν ορισμένα συμπεράσματα και θα γίνει μια σύντομη θεωρητική αποτίμηση.

Υπό το φως της θεωρητικής συζήτησης του πρώτου κεφαλαίου, η διπλωματική εργασία αναδεικνύει τη σχεσιακή προσέγγιση του βίαιου ρεπερτορίου. Εισηγείται ότι η βία αποτελεί ένα προϊόν διαλόγου των εμπλεκομένων κοινωνικών εταίρων. Πρόκληση του αναγνώστη είναι να διαβάσει την πολιτική ιστορία που συγκροτείται παρακάτω μέσα από ένα σχεσιακό πρίσμα. Να αναγνώσει το εμπειρικό σώμα ως ένα αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης. Να μην κοιτάξει απλοϊκά τη βία των κινημάτων, ως να εμφανίζεται εκ του μη όντος. Ξεκινώντας όμως με τη διαλογική θεωρητική οπτική που προβάλλεται στο θεωρητικό κομμάτι, ο αναγνώστης να μπορεί εύκολα να αντιληφθεί ότι οι δρώντες της δεν την πράττουν εν κενώ. Μέσω της εξέτασης της διάδρασης των κοινωνικών φορέων, προβάλλονται οι ελλείψεις της ουσιοκρατικής προσέγγισης της βίας και γίνεται εμφανές ότι κάποιος δεν ασκεί τη βία εξαιτίας ορισμένων οντολογικών χαρακτηριστικών του.

Η διπλωματική αυτή αρκείται σε αυτή την πρώτη καταγραφή. Δεν δύναται στο περιθώριο που της δίνεται, να διερευνήσει όλους τους θεσμικοπολιτικούς παράγοντες με τους οποίους συνομιλεί το βίαιο ρεπερτόριο. Δεν μπόρεσε για κάθε περίπτωση ξεχωριστά, να πραγματοποιήσει την εξέταση μια σειράς συνθηκών που

αφορούν επί παραδείγματι, το διεκδικητικό έλλειμμα, τη θεσμική πολιτική ιστορία και τον τρόπο που συρρικνώθηκε η δημοκρατία στα χρόνια της οικονομικής κρίσης. Τη συμπεριφορά των δυνάμεων καταστολής και τα διοικητικά μέτρα που πάρθηκαν από την αστυνομία, ώστε να περιγράψει αναλυτικά το σχεσιακό διάλογο. Σε κάποιες περιπτώσεις του εμπειρικού σώματος θα υπάρξουν συνοπτικές αναφορές σε αυτές τις διαλογικές σχεσιακές διαδικασίες που εξηγούν την εμφάνιση της βίας. Δε γίνεται όμως με τρόπο συστηματικό και πλήρη, ούτε η εργασία διατείνεται ότι υλοποιεί το εγχείρημα της πλήρους θεωρητικής αποτύπωσης του βίαιου φαινομένου. Μέριμνα της εργασίας είναι να εισφέρει το θεωρητικό κομμάτι και το εμπειρικό σώμα, χωρίς να υπάρχει όμως η πλήρης θεωρητική διαχείριση του φαινομένου της βίας. Σκοπός είναι η δημιουργία μιας συνδετικής εικόνας που θα εμπεριέχει τη θεωρητική συζήτηση με την πολιτική ιστορία. Η παρακάτω βάση δεδομένων της ιστορίας του βίαιου ρεπερτορίου φιλοδοξεί να αποτελέσει μια συμβολή, για μελλοντική αξιοποίηση από άλλους ερευνητές. Για να μπορέσει η συνθετική αποτύπωση και η λεπτομερής ανάλυση του πολιτικού περιεχομένου αυτής της ιστορικής διαδρομής της βίας, να πραγματοποιηθεί σε μεταγενέστερες έρευνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Σύγχρονες θεωρίες της βίας

1.1 Θεωρία δυο άκρων

Η συζήτηση στο δημόσιο διάλογο για τη βίαιη διαμαρτυρία επαναλαμβάνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό, καθώς συνιστά ένα θέμα που κεντρίζει την προσοχή. Είναι προφανές πως χρησιμοποιείται κατά κόρον και στις ατζέντες των πολιτικών φορέων, εφόσον είναι ένα ζήτημα που διατηρεί αμείωτο το ενδιαφέρον των πολιτών. Κουβεντιάζεται πολύ η βία, στα τηλεοπτικά και έντυπα μέσα ενημέρωσης, από τον πολιτικό κόσμο, τους δημοσιογράφους και τους ανθρώπους της διανοήσης και των τεχνών. Μολαταύτα, είναι μια έννοια, που δεν προσδιορίζεται επαρκώς και αιωρείται γενικευμένη στις πλατιές συζητήσεις επί του θέματος. Η προχειρότητα με την οποία αντιμετωπίζεται και προσεγγίζεται, όπως και η αδυναμία καθορισμού του ίδιου του φαινομένου, επεκτείνεται σε όρια που ακροβατούν με τη λογική. Αναπτύσσεται μια πολύ εκτενής ορολογία της βίας, στην οποία εξισώνονται τόσες πολλές μορφές και ποικιλίες, που έχουμε φτάσει σε ένα σημείο να μην κατανοείται πλήρως η έννοια και σαφώς να γκρουπάρεται και να συγχέεται με πληθώρα άλλων φαινομένων. Ας δούμε παρακάτω την ερμηνεία περί *βίας των δυο άκρων* που αναπαράγεται με τόσο μεγάλη συχνότητα, ώστε να θεωρείται πλέον μια ευρύτατα αναγνωρισμένη και διαδεδομένη θεωρία.

Σύμφωνα λοιπόν με τον επίσημο διάλογο που διεξάγεται σε πληθώρα μέσων ενημέρωσης, βλέπουμε τη βία να πλημμυρίζει από παντού. Η ρητορική που προωθείται βλέπει μια βία που προέρχεται από δυο διαφορετικές πλευρές, από δυο ακραία άκρα. Στο ένα άκρο, προβάλλεται η βία που κάνει την εμφάνιση της στους δρόμους, κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων από τις οργανώσεις της αριστεράς και του αναρχικού/αντιεξουσιαστικού χώρου. Βόμβες μολότοφ, ρίψη αντικειμένων κατά των δυνάμεων καταστολής, συμπλοκές αστυνομικών με διαδηλωτές αναπαράγονται ως

παράλογες, εγκληματικής φύσης ενέργειες. Κάποιοι κουκουλοφόροι, γνωστοί-άγνωστοι, έννοιες χτισμένες στην ελληνική κοινωνική συνείδηση από τα επίσημα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, παρεισφρέουν σε μια ειρηνική πορεία και την αμαυρώνουν. Στο αντίθετο άκρο η επίσημη επιχειρηματολογία παρουσιάζει τη φασιστική βία. Με αφετηρία τον εθνοκεντρισμό και εμπνεόμενα από ρατσιστικές ιδεολογίες, συλλογικά υποκείμενα στρέφονται επιθετικά με αποδοκιμασίες και ξυλοδαρμούς κατά μεταναστών, μειονοτήτων, ομοφυλόφιλων, ατόμων με ειδικές ανάγκες και όποιων υποκειμένων αντιτίθενται στις ιδέες τους. Τα προαναφερθέντα αντιπροσωπευτικά παραδείγματα του κάθε άκρου, παρουσιάζονται ως ισοδύναμες μορφές. Δεν εμπεριέχουν συνήθως κάποιο πολιτικό χαρακτηριστικό και στόχο, χαρακτηρίζονται εσφαλμένες, παθογενείς ενέργειες και μπαίνουν κάτω από το ίδιο πλαίσιο ως εγκληματικές. Η “βία ακροκινούμενων ομάδων” καταδικάζεται από όποιο άκρο και αν προέρχεται.

Το θέμα της ακραίας βίας εντατικοποιήθηκε ήδη στη δημόσια ατζέντα από το Δεκέμβρη του 2008 και μετά, λόγω της βιαιότητας, της διάχυσης και της διάρκειας των επεισοδίων, που ξέσπασαν. Τόσο στα δελτία των ειδήσεων όσο και στην έντυπη αρθρογραφία ήταν καταδικαστέα και απαράδεκτη, η δολοφονία του μαθητή αλλά και οι βίαιες πορείες στο κέντρο της Αθήνας με τις σπασμένες τζαμαρίες, το τράβηγμα της σκανδάλης από τον αστυνομικό αλλά και οι πέτρες στα αστυνομικά τμήματα από τους μαθητές. Η άνοδος του ακροδεξιού νεοναζιστικού κόμματος της Χρυσής Αυγής στα μνημονιακά χρόνια, έφερε την ραγδαία αύξηση ρατσιστικών επιθέσεων εναντίον μεταναστών στο κέντρο της Αθήνας. Ο χάρτης του απέναντι άκρου συμπληρώθηκε και ολοκληρώθηκε με τη ρατσιστική βία. Η ρητορική των δυο άκρων άρχισε να επαναλαμβάνεται όλο και πιο συχνά στη δημόσια συζήτηση και να αποκτάει συνοχή, ταυτίζοντας χωρίς διάκριση όλες τις βίαιες πράξεις των άκρων. Το σχήμα που σκιαγραφήθηκε αποτελείται από το νόμιμο, μετριοπαθές, ουδέτερο κράτος στο κέντρο, που καταγγέλλει την βία των δυο ακραίων στοιχείων, ως άλογη και

αντικοινωνικά ψυχοπαθολογική κατάσταση. Το ερώτημα που γεννάται είναι πώς έφτασε να προωθείται η κοινή αντίληψη περί της ύπαρξης της *θεωρίας των δυο άκρων*. Γιατί η έννοια της βίας αρθρώνεται με ένα τρόπο ελλιπή. Με ποια λογική ακροβασία, μπορεί να ταυτίζεται ο φασισμός με το βίαιο ρεπερτόριο των κινημάτων. Με ποια συγκριτική μέθοδο, επιβεβαιώνονται οι ομοιότητες ανάμεσα στις δυο παραπάνω περιπτώσεις. Υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος στόχος της μεταξύ τους σύγκρισης;

1.2 Κινηματοφασιστικό βία

Ο Giovanni Sartori, θα μας βοηθήσει να προσεγγίσουμε ασφαλέστερα και να διαφωτίσουμε τα ασαφή και ομιχλώδη συμπεράσματα, που έχει δημιουργήσει η υπόθεση της ταύτισης των *δυο βίαιων άκρων*. Στο κείμενο του (2004)¹ έρχεται να μας υπενθυμίσει ποιος είναι ο σκοπός της σύγκρισης στην επιστήμη, καθώς και να μας επισημάνει τους τρόπους που οφείλουμε να κατευθύνουμε τη σκέψη μας, αν επιθυμούμε να μη συγκρίνουμε εσφαλμένα. Αρχικά, τονίζει πως η σύγκριση δεν είναι παρά μια μέθοδος ελέγχου. Στόχος της είναι να ελέγξει, αν κάποιες δεδομένες γενικεύσεις ισχύουν για όλες τις περιπτώσεις στις οποίες εφαρμόζονται. Ο Sartori με ένα εύστοχο παράδειγμα, μας παρουσιάζει τα σημαντικά επιστημονικά λάθη που σημειώνονται σε μεγάλο ποσοστό των συγκρίσεων. Στο παράδειγμα που παραθέτει, υποθέτει ότι εφευρίσκεται από κάποιον ερευνητή η έννοια ενός γατόσκυλου, στην οποία επιθυμεί να αφοσιωθεί για να τον ανακαλύψει. Η υπόθεση της εργασίας του είναι ότι όλοι οι γατόσκυλοι εκπέμπουν τον ήχο γαβ-γαβ. Όμως στην πορεία δεν μπορεί να υποστηρίξει την θεωρία του. Δεν επιβεβαιώνεται από την πραγματικότητα η ύπαρξη του γατόσκυλου, που βγάζει μόνο τον ήχο γαβ-γαβ. Κάποιες φορές

¹ βλ. Sartori, G. *Σημασιολογία, Έννοιες, Συγκριτική Μέθοδος*. (2004)

εκπέμπει και διαφορετικούς ήχους, ίσως νιαου-νιαου. Κάποια από τα χαρακτηριστικά δηλαδή που ισχύουν για τις γάτες, δεν μπορούν να εφαρμοστούν στους σκύλους και το αντίστροφο. Η έρευνα του δεν οδηγεί πουθενά και ο ερευνητής πλανάται, νομίζοντας ότι θα συναντήσει κάπου τον γατόσκυλο που γαυγίζει χωρίς να νιαουρίζει, ή που νιαουρίζει χωρίς να γαυγίζει. Το παράδειγμα του γατόσκυλου, δείχνει πως η σύγκριση τόσο διαφορετικών συστημάτων, στην πραγματικότητα είναι λάθος και παράλογη να υφίσταται. Θα παρακολουθήσουμε παρακάτω πως η έννοια της κινηματοφασιστικής βίας, μπορεί να μετατραπεί και στην περίπτωση μας σε ένα γατόσκυλο τέρας, που δύναται να μεγαλώνει διαρκώς και να παίρνει καινούργιες μορφές.

Όσον αφορά την παρούσα εργασία και μέσα από την οπτική του Sartori, ερχόμαστε να σταθούμε πάνω από την *θεωρία των βίαιων άκρων* και να αναρωτηθούμε. Μήπως οι συγκρίσεις ανάμεσα σε διαφορετικές μορφές βίας έχουν πάρει το λάθος δρόμο. Συγκρίνουμε την κινηματική βία με τη φασιστική βία ως προς τι. Ως προς ποια χαρακτηριστικά τους θεωρούνται όμοιες. Πώς προκύπτει λοιπόν, η υπόθεση μιας ακραίας βίας, που εμπεριέχει τόσες διαφορετικές μορφές. Με την *λανθασμένη ταξινόμηση* μας απαντά ο Sartori(2004). Όταν κάποιος δημιουργεί ψευδο-τάξεις, του δίνεται η δυνατότητα, να μπορεί με ευελιξία να συγχέει εντελώς διαφορετικές οντότητες μέσα στην ίδια τάξη. Μπορεί λοιπόν αυθαίρετα να ανακατευτεί η δολοφονία του μετανάστη Σαχζάτ Λούκμαν, του Παύλου Φύσσα, τα πογκρόμ κατά των μεταναστών στις λαϊκές αγορές από μέλη της Χρυσής Αυγής, οι ρίψεις μολότοφ από μέλη του αντιεξουσιαστικού χώρου σε απεργιακές συγκεντρώσεις, η έκρηξη αυτοσχέδιου μηχανισμού σε ATM, η τυφλή επίθεση αυτοκτονίας από εξτρεμιστές τζιχατζιστές στο συναυλιακό χώρο του Bataclan, οι συμπλοκές μεταξύ οπαδών σε γηπεδικούς χώρους τις Κυριακές και οι πέτρες των Γάλλων διαδηλωτών στην ίδια κατηγορία. Τοιουτοτρόπως, έχουμε μια βία συγκεχυμένη, που μπορεί πολύ εύκολα να λειτουργήσει ως το χαρτί των άκρων που

θα συμπληρώνεται συνεχώς, και θα παίζεται επανειλημμένα. Ότι όμως ισχύει για την φασιστική βία, θα ισχύει εν μέρη για την βία στα γήπεδα και καθόλου για τη βία των τζιχατζιστών. Βάση ποιου κριτηρίου ταξινόμησης, χώρεσαν όλες αυτές οι κατηγορίες σε μια τάξη. Ποιο είναι το κριτήριο που της κατατάσσει στην ίδια τάξη. Οποιαδήποτε γενίκευση επικαλούμαστε, δεν μπορεί να αντέξει. Είναι μια παράλογη σύγκριση, ανάμεσα σε οντότητες με διαφορετικές θεωρητικές επεξηγήσεις. Ότι και να αναφέρουμε, δεν οδηγεί πουθενά και δεν έχουμε να πούμε κάτι παραπάνω πάνω σε αυτό. Φυσικά εάν χρησιμοποιούμε λανθασμένες ταξινομήσεις τότε όλα είναι επιτρεπτά, και η προσθήκη οντοτήτων στην ψευδο-τάξη θα μπορεί να συνεχίζεται αέναα.

Η ύπαρξη των γατόσκυλων, υποβοηθείται συνεπώς από μια *εννοιολογική υπερέκταση*, σύμφωνα με τον Sartori(2004). Εφόσον η έννοια της βίας, καταφέρνει να ξεχειλίζει και να συμπεριλαμβάνει τα πάντα στο πέρασμα της. Στα παραδείγματα μας, υπερεκτείνεται σε τόσο μεγάλο βαθμό και πλέον τα πάντα είναι βία. Το γιαούρτωμα ενός πολιτικού, η σφαίρα του Κορκονέα, η μούντζα στη Βουλή, η πέτρα που δέχεται η τζαμαρία μιας τράπεζας. Οι διαφορές όλων αυτών των ενεργειών εξαλείφονται, με την κυρίαρχη φρασεολογία να εντοπίζει μια και μόνο βία, ενοποιημένη. Μέχρι που έχουν την ικανότητα να τεντώνουν τα όρια, για να μπορέσουν να χωρέσουν μια έννοια, που θα κόβεται και θα ράβεται ανάλογα με την κάθε εκάστοτε κοινωνικοπολιτική συγκυρία. Είναι χρησιμότερο λοιπόν να γίνονται συγκρίσεις που μπορούν να σταθούν επιστημολογικά, χωρίς να εμπεριέχουν σφάλματα και κοινοτοπίες.

Ο γατόσκυλος προκύπτει επομένως, επειδή η ίδια η έννοια της βίας είναι πολύ αφηρημένη. Η βία εξακολουθεί να είναι αδιαφοροποίητη στο μυαλό μας. Κατά την ερμηνευτική προσέγγιση του φαινομένου, είναι πολύ σημαντικό να συμπεριλαμβάνεται ο λόγος για τον οποίο ξεσπά η βία. Χωρίς να δικαιολογώ γιατί υπήρξε βία, τότε όλα τα περιστατικά μπορούν και εξομοιώνονται. Η συζήτηση

γίνεται πολύ πιο πολύπλοκη, όταν θα έρθει η στιγμή της θεωρητικής αποτίμησης του γιατί κάποιος πυρπολεί ένα ΑΤΜ και κάποιος άλλος πυρπολεί την επιχείρηση ενός μετανάστη. Το φαινόμενο της επεξήγησης του βίαιου ρεπερτορίου χρειάζεται εξειδίκευση, προκειμένου να έχει κάποια θεωρητική αξία και ως συνέπεια να μπορέσει η συζήτηση για τη βία, να οδηγήσει σε ασφαλή συμπεράσματα.

Όμως, υπάρχει κάποιος σκοπός που πραγματοποιούνται αυτές οι συγκρίσεις; Το άκριτο τσουβάλιασμα πολυποίκιλων δράσεων, αρνείται να διακρίνει τις διαφορετικές εκδηλώσεις της βίας. Ταυτόχρονα, απαξιώνεται η κάθε προσπάθεια κατηγοριοποίησης, αξιολόγησης και διαβάθμισης των παραπάνω ενεργειών. Όλες οι μορφές βίας ταυτίζονται με το χάος και την ανομία. Το αποτέλεσμα είναι να υποσκιάζονται σε αρκετές περιπτώσεις, τα διεκδικητικά αιτήματα των κινημάτων και να απογυμνώνονται από το πολιτικό τους περιεχόμενο. Οι υπεύθυνοι των βίαιων κινηματικών δράσεων κατηγορούνται, στοχοποιούνται στο δημόσιο λόγο ως παράλογα, επικίνδυνα, εγκληματικής φύσης άτομα, που θα πρέπει να αντιμετωπίζονται μόνο ως περιθωριακές και εξτρεμιστικές ομάδες. Δεν υλοποιείται, μια λογική κριτική μιας ριζοσπαστικής κινηματικής διεκδικητικότητας. Μήπως ο στόχος είναι μια ομόφωνη καταγγελία μιας αφηρημένης έννοιας της βίας. Οι δημιουργοί και υποστηριχτές των παραπάνω συγκρίσεων, καταδικάζουν συνολικά τα βίαια ρεπερτόρια, και αδυνατούν να δουν ψηφίδες αντίστασης εντός τους. Αποζητούν την πλήρη αποδοκιμασία και τον εξοστρακισμό τους, εκτός των κυρίαρχων πολιτικών και δημοκρατικών λεξικών της αναγνωρισμένης διαμαρτυρίας, καθώς τέτοια επεισόδια θεωρούν ότι υπονομεύουν την ομαλή λειτουργία της κοινωνίας, την εθνική ενότητα, την τάξη και την ασφάλεια. Ωστόσο, η θεώρηση και αναγνώριση ενίοτε, όλων των εκδηλώσεων της διεκδικητικής βίας ως φασισμό, οδεύει σε επικίνδυνα ερμηνευτικά και γνωστικά μονοπάτια, αποτελώντας μια λογική αυθαιρεσία, έναν ακραίο έωλο παραλογισμό.

Οι παραπάνω επισημάνσεις, δεν προηγήθηκαν μέσα από κάποιο ιδεολογικό

πρίσμα. Οι προβληματισμοί που επισημαίνονται, συγκροτούνται εξαιτίας της έλλειψης επισταμένης έρευνας, και προσεχτικής ανάγνωσης των διαφορετικών μορφών βίας που υφίστανται. Έννοιες που γενικεύονται, επιβαρύνουν αν μη τι άλλο την έρευνα. Το εννοιολογικό γκρουπάρισμα δεν μπορεί να δώσει τεκμηριωμένες απαντήσεις, ούτε εμπεριστατωμένες επεξηγήσεις. Η επιστημονική διαδικασία δεν προχωράει και βαδίζει συνεχώς σε αναλυτικά αδιέξοδα. Όταν ουσιώδη διαφορετικά γνωρίσματα συγκαλύπτονται πίσω από επιφανειακές ομοιότητες και εξισώνονται τόσες πολλές μορφές, δεν έχουμε πλέον την δυνατότητα να κατανοήσουμε την έννοια που μελετάμε. Δεν μπορούμε να ερμηνεύσουμε αδιαφοροποίητη την έννοια της βίας, μιας και η κάθε κατηγορία της έχει και διαφορετικές εξηγήσεις. Πώς αποτιμώ θεωρητικά το κοινό φαινόμενο της βίας; Η ανεπάρκεια στην οριοθέτηση και στις ερμηνείες της βίας, η ασάφεια στα καθοριστικά της γνωρίσματα, καθιστούν πολιτικά υποβολιμαία την αναλυτική επιστημολογικά διαχείριση του φαινομένου.

1.3 Κατηγοριοποίηση της βίας

Πώς και με ποια διαδικασία λοιπόν, μπορούμε ασφαλέστερα να διαφοροποιήσουμε τις αοριστίες που συνοδεύουν την έννοια της βία. Με *ταξινομήσεις*, είναι η πρόταση που έρχεται από τον Sartori(2004), οι οποίες μπορούν να καταδείξουν ποια συστήματα έχουν όμοιες ιδιότητες, και ποια συστήματα έχουν διαφορετικές ιδιότητες. Αυτό που η λογική καλεί να αναγνωρίσουμε, είναι ότι όμοιο θα είναι οτιδήποτε ανήκει στην ίδια τάξη και διαφορετικό οτιδήποτε ανήκει σε άλλη τάξη. Τα αντικείμενα που ανήκουν στην ίδια τάξη, θα είναι περισσότερα όμοια μεταξύ τους όσον αφορά το κριτήριο της ταξινόμησης τους, που έχει οριστεί εκ των προτέρων από τον ερευνητή, παρά με αντικείμενα που ανήκουν σε άλλες τάξεις. Το κριτήριο της ταξινόμησης, που επιλέγεται στην κατηγοριοποίηση της παρούσας εργασίας είναι το

πολιτικό περιεχόμενο. Με αναλυτική αυστηρότητα, επιλέγεται ο τρόπος διαχωρισμού της κάθε βίας, να είναι τα πολιτικά χαρακτηριστικά της. Το διαφοροποιητικό τους στοιχείο θα είναι η πολιτική σημασία, η πολιτική ερμηνεία της κάθε δράσης. Τι προκαλεί την κάθε βία, ποιες είναι οι προδιαθέσεις, ποια είναι τα κίνητρα των δρώντων. Με ποιες διαδικασίες και μηχανισμούς, κάτω από ποια πλαίσια ξεσπά η κάθε βία. Ποιος είναι ο σκοπός των συμμετεχόντων σε αυτές τι δράσεις και τι επιθυμούν να εκφράσουν με τις πράξεις τους. Τι είδους αντιμετώπιση έχει η πολιτεία για την κάθε βία.

i. Κινηματική βία

Σύμφωνα με την θεωρία της συγκρουσιακής πολιτικής, το βίαιο ρεπερτόριο είναι μια από τις παγιωμένες τακτικές, τις οποίες τα συλλογικά υποκείμενα χρησιμοποιούν για να διαμαρτυρηθούν. Η φυσική βία, που πολλές φορές ξεσπά στα πλαίσια της σύγκρουσης με τις αρχές, αποτελεί ρεπερτόριο των κοινωνικών κινημάτων από την ίδια τους τη γένεση, το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα. Τι προκαλεί όμως την έκρηξη της ακόμα και σήμερα; Εφόσον τα κινηματικά υποκείμενα εξακολουθούν να μην κατέχουν πόρους πρόσβασης στις πολιτικές διαδικασίες, επιχειρούν να επεμβαίνουν στις πολιτικές εξελίξεις μέσα από μηχανισμούς, που βρίσκονται εκτός των επίσημων θεσμικών διαύλων διαμαρτυρίας. Το βίαιο ρεπερτόριο παραμένει πολιτικοποιημένο, καθώς η βασική του προσπάθεια είναι ο πολιτικός επηρεασμός. Δεν επιδιώκει άμεση ικανοποίηση των αιτημάτων των διεκδικητικών του, αλλά έμμεση επίδραση στο πολιτικό περιβάλλον. Παρατηρούμε συχνά, σε διαφορετικά σημεία του πλανήτη, την κινηματική βία να εξακολουθεί να ξεσπά κατά τη διάρκεια των κινηματικών διαμαρτυριών. Βασικός στόχος της είναι, να επιστήσει την προσοχή, να στρέψει τα βλέμματα των αρχών, των περαστικών και των υπόλοιπων κινηματικών δρώντων επάνω της. Ένα από τα άμεσα πλεονεκτήματα της είναι, ότι αναγκάζονται οι υπόλοιποι κοινωνικοί παράγοντες να κοιτάξουν τους κινηματίες, που αντιδρούν

έμπρακτα.

Μέσω των συγκρουσιακών βίαιων δράσεων τους, επιδιώκουν να αντιταχθούν στους υφιστάμενους θεσμούς, στις υπάρχουσες πολιτικές που θεωρούν ότι δεν ωφελούν το δημόσιο συμφέρον, και να ασκήσουν έμπρακτη κριτική στην καπιταλιστική εκμετάλλευση. Αποζητούν να καταγγείλουν τον κοινωνικό αποκλεισμό, την κοινωνική αδικία, την εκμετάλλευση και να συγκρουστούν με τη καθεστηκυία τάξη και τα συμφέροντα των ελίτ. Η ερμηνεία που επιθυμούν οι βίαιοι κινηματικοί δρώντες να δώσουν στις ενέργειες τους, είναι ότι προτάσσουν την επιθυμία τους για μια κοινωνία δίκαιη και λιγότερο ανταγωνιστική. Θέλουν να εξασφαλιστεί η ισότητα των πολιτών και η ενίσχυση των απλών ανθρώπων. Ασκώντας πραγματική πίεση στις αρχές, επιδιώκουν να δώσουν ώθηση στην πολιτική αρένα. Η πολιτεία αντιμετωπίζει την κινηματική βία ως επί το πλείστον με υψηλά επίπεδα καταστολής. Η αστυνομία εκλαμβάνει ειδική εκπαίδευση, ώστε να μαθαίνει να αντικρούει τους βίαιους διαδηλωτές στο δρόμο.

ii. Φασιστική βία

Η ρατσιστική βία υιοθετείται από άτομα και ομάδες του ακροδεξιού πολιτικού φάσματος. Πηγάζει και καθοδηγείται από την ιδεολογία του φασισμού, του ναζισμού και του εθνικισμού. Το πολιτικό περιεχόμενο της φασιστικής βίας αφορά, την επιθυμία για την εγκαθίδρυση ιεραρχικών και φυλετικών δομών. Οραματίζεται την επιβολή απολυταρχικών, ολοκληρωτικών ιδεολογιών, αυταρχικών αντιλήψεων και πρακτικών. Υποστηρίζει την εφαρμογή σκληρότερων πολιτικών νόμου, τάξης και στρατιωτικής πειθαρχίας. Οι δρώντες της, στοχεύουν στην αντιμετώπιση του ξένου στοιχείου, που έρχεται να μολύνει και να αφομοιώσει το εθνικό κράτος, να διαφθείρει την ανωτερότητα της “λευκής” φυλής και την πολιτισμική ταυτότητα ενός υποτιθέμενου γνήσιου λαού. Οι δράσεις τους στοχεύουν τμήματα του κοινωνικού ιστού που οι ίδιοι θεωρούν ως κατώτερους ανθρώπους και όχι ίσους με αυτούς. Για

το λόγο αυτόν, συνήθως εκφράζεται με ξυλοδαρμούς κατά μεταναστών, ομοφυλόφιλων και ατόμων με ειδικές ανάγκες. Σε κάποιες περιπτώσεις, ακόμα και δολοφονικές επιθέσεις εναντίων τους. Δε λείπουν από τις τακτικές τους, οι συμπλοκές με συλλογικά υποκείμενα του αριστερού ιδεολογικού χώρου, τους οποίους υπολογίζουν ως εχθρούς και πολέμιους των ρατσιστικών ιδεολογιών που προωθούν.

Στις εκδηλώσεις της, η ρατσιστική βία, δεν συγκρούεται και δεν επιτίθεται στις ελίτ και στα συμφέροντα τους, ούτε και στις κατασταλτικές δυνάμεις που τις προστατεύουν. Ειδικότερα στην Ελλάδα υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις, για περιστατικά όπου υπήρξε συνέργεια και συστράτευση, του νεοναζιστικού κόμματος της Χρυσής Αυγής με τις αστυνομικές δυνάμεις. Είναι καταφανή, από την ανάλυση καταγεγραμμένου οπτικοακουστικού υλικού(βίντεο, φωτογραφίες) και από αυτόπτες μάρτυρες. Δεν είναι λίγες οι φωτογραφίες που απεικονίζουν εξοπλισμό των αστυνομικών δυνάμεων με διακριτά ναζιστικά εθνικιστικά σύμβολα, που παραπέμπουν στην υπόθεση ότι πολλοί αστυνομικοί είναι μέλη ή ιδεολογικά προσκείμενοι στο κόμμα της Χρυσής Αυγής.²

iii. Κατασταλτική βία

Οι κρατικές αρχές χρησιμοποιούν την κατασταλτική βία, για να μπορούν να προστατεύουν τις δυνάμεις τους. Αποτελεί την απάντηση που επιστρατεύεται η κυριαρχία, στις διεκδικήσεις των απλών ανθρώπων. Η αστυνομική βία είναι ένα ισχυρό όπλο στα χέρια των ελίτ. Μέσω αυτής μπορούν να εκτονώσουν μια πιθανή όξυνση των κινηματικών συγκρουσιακών λειτουργιών, αυξάνοντας το κόστος δράσης συμμετοχής σε εξωθεσμικές διαμαρτυρίες. Μεγαλώνοντας δηλαδή, την διακινδύνευση που ενυπάρχει, σε μια πιθανή εμπλοκή του κινηματικού υποκειμένου σε συλλογική δράση. Οι βίαιοι κινηματίες, πάντα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι

2 Βλ. Φωτογραφία <https://athens.indymedia.org/post/1260138/> , <https://athens.indymedia.org/post/1335961/>

για την καταστολή που ενδέχεται να δεχθούν, από την αναλογικά πάνοπλη αστυνομία. Το κράτος προβάλλεται ως ο διαμεσολαβητής, ο εγγυητής που τηρεί τη τάξη, το νόμο, την ασφάλεια και αποπλίζει τη βία. Το δημοκρατικό δικαίωμα της διαμαρτυρίας αναγνωρίζεται, όμως η βίαια αντίδραση πρέπει να τιμωρείται δια νόμου, να υπάρχει μηδενική ανοχή απέναντι της και το μονοπώλιο χρήσης της βίας, δε θα πρέπει να αμφισβητείται ότι κατέχουν μόνο οι επίσημοι μηχανισμοί.

Ο υπερβολικός ζήλος όμως των αστυνομικών στα καθήκοντα τους, ειδικότερα όσον αφορά τη χώρα μας, είναι προβληματικός. Οι καταγγελίες για υπέρμετρη αστυνομική βία, είναι πλείστες. Ευθείες βολές δακρυγόνων, ξυλοδαρμοί διαδηλωτών είτε ακόμα και περαστικών που δε συμμετείχαν καν στην κινητοποίηση που διεξαγόταν, μέχρι και δολοφονίες ανήλικων παιδιών. Στο κείμενο των Σεφεριάδης και Johnston (2012) αναπτύσσεται ο ψυχοπαθολογικός παράγοντας μιας σαδιστικής συμπεριφοράς από πλευράς των αστυνομικών, με σκοπό να προκαλέσουν τραυματισμούς, σε υποκείμενα που ουσιαστικά δεν διαθέτουν τον εξοπλισμό τους και βρίσκονται, αναλογικά με τους ίδιους, σε ανίσχυρη θέση.

1.4 Ενδοταξικές διαφοροποιήσεις εντός της κινηματικής βίας

Για μια ορθότερη ανάγνωση και αντίληψη της κινηματικής βίας, προτείνεται η καταγραφή των κατηγοριοποιήσεων και εντός του βίαιου ρεπερτορίου. Κάθε τάξη όσο μικρή και αν είναι, επιτρέπει ενδοταξικές διαφοροποιήσεις, μας υπενθυμίζει ο Sartori(2004). Οι Σεφεριάδης και Johnston (2012) διακρίνουν στο κείμενο τους, ορισμένες υποκατηγορίες της κινηματικής βίας. Αρχικά μας συστήνουν τη *στρατηγική βία*. Μια μορφή βίας που αναζητά κάποιο νόημα, είναι οραματική, εργαλειακή και εκφραστική. Χρησιμοποιείται λογικά από τους κινηματίες με σκοπό να τραβήξουν την προσοχή των αρχών. Αφορά εργαλειακές επιδιώξεις και στόχους,

ενώ επιζητεί πολιτικό νόημα και περιεχόμενο πίσω από τις δράσεις της. Ο συνδυασμός της *στρατηγικής βίας* με τα υπόλοιπα κινηματικά ρεπερτόρια, σύμβαση και παρεμπόδιση, ενδέχεται να βοηθήσουν την επιτυχέστερη επίτευξη κινηματικών στόχων, όπως μας επισημαίνουν και οι Σεφεριάδης και Johnston (2012). Οι επόμενες υποκατηγορίες που ξεχωρίζουν, είναι η *κυνική* και τέλος *περιφρονητική βία*. Η εκδήλωση της *κυνικής βίας* ερμηνεύεται καλύτερα, με τη βοήθεια των συναισθηματικών στοιχείων των συλλογικών υποκειμένων. Το μίσος, η αγανάκτηση, ο θυμός, το αίσθημα της αδικίας, της ταξικής ανισότητας, η οργή απέναντι στην σκληρή αστυνομική καταστολή, ενυπάρχουν συνεχώς κάτω από την επιφάνεια των κοινωνικών σχέσεων και με το αντίστοιχο ερέθισμα διοχετεύονται σε βίαια ξεσπάσματα στο δρόμο. Είναι μια βία αντιδραστική, που εκρήγνυται, όταν δοθεί το κατάλληλο ερέθισμα. Η κλιμάκωση της *κυνικής βίας*, δεν αφορά προμελετημένη δράση από την πλευρά των κινηματιών, έχοντας θέσει εξ αρχής κάποιους λογικούς στόχους. Όμως τα αντιδραστικά συναισθήματα του μίσους και της οργής, μπορούν να τροφοδοτήσουν μια τάση προς βίαιες ενέργειες. Η *περιφρονητική βία* από την άλλη, αφορά συλλογικά υποκείμενα που καταστρέφουν χωρίς εργαλειακές επιδιώξεις. Οι πράξεις τους μαρτυρούν, ότι δεν ενδιαφέρονται για το αύριο της κινητοποίησης. Δεν αντιδρούν αντανεκλαστικά σε κάποιο αίσθημα αδικίας που βιώνουν, αλλά ούτε επιζητούν κάποιο πολιτικό νόημα μέσω της πράξης τους.

Σε αυτό το σημείο μπορούμε να προτείνουμε τους όρους της *αμυντικής* και της *επιθετικής βίας*. Ο Tarrow(1998) αναλύοντας τις τακτικές, με τις οποίες τα κινήματα διεκδικούν τα αιτήματά τους, παρατηρεί ένα συνεχές από τη βία στη σύμβαση, με ενδιάμεσο ρεπερτόριο δράσης, την παρεμπόδιση. Η *αμυντική βία* θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι είναι οξυμένη παρεμπόδιση που κινείται στα όρια της βίας. Στις περιπτώσεις που η κατασταλτική βία είναι αυξημένη, οι κινηματίες αντιδρούν ενεργά και προσπαθούν να αμυνθούν. Είτε με σκοπό να προστατεύσουν τη σωματική τους ακεραιότητα, είτε για να διασφαλίσουν τη συνέχιση της

κινητοποίησης. Η *αμυντική* βία που εμφανίζεται, είναι επομένως κομμάτι της παρεμπόδισης. Από την άλλη η *επιθετική* βία ξεσπά, επί παραδείγματι στις παρυφές μιας διαδήλωσης, και είναι καθαρόαιμη βία. Δεν προηγείται κάποιο περιστατικό στο οποίο αντιδρούν οι κινηματίες. Έχει ξεκάθαρη πρόθεση να επιτεθεί σε φυσικούς και συμβολικούς στόχους, με σκοπό να προξενήσει καταστροφές. Είναι μια εμπρόθετη καταστροφή υλικών στόχων που εκρήγνυται στα πλαίσια μιας κινητοποίησης.

1.5 Βία ως απόρροια του διεκδικητικού ελλείμματος

Η βίαιη διαμαρτυρία δεν αποτελεί για τους κινηματικούς δρώντες, τον τυπικό και εύκολο δρόμο της διεκδίκησης. Το κόστος δράσης, η διακινδύνευση που ενυπάρχει, στην υιοθέτηση και τη συμμετοχή σε βίαιες δράσεις είναι αρκετά υψηλό, σε αναλογία πάντα με την πιθανότητα έντονης κατασταλτικής βίας που ενδέχεται να δεχθούν. Οι διαδηλωτές θα πρέπει προκαταβολικά να αναλογιστούν την παγίδευσή τους, σε μια στρατιωτικού τύπου αντιπαράθεση με την εξοπλιστικά άνοπλη αστυνομία, την οποία δεν θα καταφέρουν ποτέ να κερδίσουν. Επιπλέον το ενδεχόμενο, μιας προσπάθειας διαχωρισμού και αναχαίτισης των βίαιων διαδηλωτών και από πλευράς των συμβατικών διαδηλωτών, παραμένει μεγάλο. Εφόσον η πλειοψηφία των κινηματικών υποκειμένων, συνήθως ακολουθεί ασφαλή και γνωστά μονοπάτια διαμαρτυρίας. Εντούτοις, το βίαιο ρεπερτόριο εμμένει ως μορφή δράσης για την προώθηση και τη διατύπωση συλλογικών αιτημάτων, από πλήθος δρώντων μέχρι και τις μέρες μας. Από τη Γαλλία και τις οδομαχίες των διαδηλωτών ενάντια στις εργασιακές μεταρρυθμίσεις που προωθεί η νεοφιλελεύθερη γαλλική κυβέρνηση, στα οδοφράγματα στους δρόμους του Αμβούργου κατά την σύνοδο των G20, στις συγκρούσεις των κατοίκων της Κερατέας με τους αστυνομικούς, έως και τις σπασμένες βιτρίνες καταστημάτων στην Ουάσινγκτον στην επικείμενη ορκωμοσία

του προέδρου Donald Trump, οι βίαιες εκδηλώσεις παραμένουν και δημιουργούν φασαρία στο πέραςμα τους. Μια ματιά στην ειδησεογραφία κάνει προφανές, πώς το βίαιο ρεπερτόριο εξακολουθεί να υπάρχει ως επιλογή για πληθώρα κινηματιών, που εγκαταλείπει την ασφάλεια των νόμιμων οδών διαμαρτυρίας. Η μελέτη των Σεφεριάδη και Johnston (2012)³, προσπάθησε με τη σειρά της να φωτίσει περισσότερο αυτό το τόσο συμβολικά και πολιτικά φορτισμένο φαινόμενο. Στο κείμενο τους, αναδεικνύεται η έννοια του *διεκδικητικού ελλείμματος*, μια έννοια που θα μας βοηθήσει παρακάτω να κατανοήσουμε καλύτερα τον τρόπο και τον λόγο, που οι συλλογικοί δρώντες παίρνουν ακόμα και σήμερα το δρόμο της βίας. Αρχικά όμως, ας δούμε συνοπτικά την ίδια την έννοια της βίας στη θεωρία της συγκρουσιακής πολιτικής.

1.5.1 Η έννοια της βίας στη συγκρουσιακή πολιτική θεωρία

Μελετητές που έχουν αφιερωθεί στην έρευνα της συγκρουσιακής πολιτικής όπως ο Sydney Tarrow, ορίζει την βία που ξεσπά στα πλαίσια της εξωθεσμικής διαμαρτυρίας, ως την πλέον ορατή, εντυπωσιακή και άμεση μορφή συλλογικής δράσης, που έχει τη δύναμη να συσπειρώνει τους δρώντες της και ταυτόχρονα να απομυθοποιεί τους αντιπάλους τους. Ο Tarrow στο κείμενο του *Power in Movement* (1998), υποστηρίζει πως το βίαιο ρεπερτόριο, έχει την ικανότητα να δημιουργεί ειδήσεις και να τραβάει την προσοχή των αρχών και των περαστικών. Ειδικότερα στην εποχή που διανύουμε, η διάδοση της εικόνας και της πληροφορίας κινείται με τέτοιες αστρονομικές ταχύτητες, προσφέροντας την ευκαιρία ακόμα και σε live streaming κάλυψη μιας διαμαρτυρίας, εντός της πλευράς των διαδηλωτών, από οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη. Η ελεύθερη μεσαζόντων ενημέρωση και διάδοση

3 Βλ. *Violent Protest, Contentious Politics, and the Neoliberal State*.

της συγκρουσιακής στιγμής χωρίς την διαμεσολάβηση και τη λογοκρισία των επίσημων Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, παρέχει επιχειρησιακά εξαιρετική δυναμικότητα στην επικοινωνία και τη διάχυση των αιτημάτων των διεκδικητών.

Επιπλέον σύμφωνα με τη μελέτη του Tarrow, επισημαίνεται ότι οι βίαιες δράσεις συνιστούν την ευκολότερη μορφή διαμαρτυρίας, εξαιτίας της χρήσης τους από μικρές ομάδες διαδηλωτών. Ταυτοχρόνως όμως και της μορφής, που μπορεί πιο δύσκολα να διαρκέσει. Συνήθως τα βίαια επεισόδια έχουν εκρηκτικότητα, ωστόσο δεν διαθέτουν παρατεταμένο χαρακτήρα. Παρ' όλα αυτά δίδεται η δυνατότητα σε αυτούς που υιοθετούν βίαιες πρακτικές να επιδεικνύουν την δύναμη τους ως ομάδα, και να αιφνιδιάζουν τους αντιπάλους τους, χωρίς μεγάλο οργανωτικό κόστος. Ολιγάριθμα γκρουπ επιτυγχάνουν να προκαλέσουν ανησυχία, να αναστατώσουν τις αρχές, και να διακόψουν την ροή της καθημερινότητας, δίχως την ανάγκη προαπαιτούμενου συντονισμού και συλλογικής οργανωτικής προετοιμασίας.

Οι αντιδράσεις και μια σειρά από δριμύ κατηγορώ που συνοδεύουν αυτά τα βίαια φαινόμενα, είναι περισσότερα από τις εμπεριστατωμένες αναλύσεις, εξαιτίας της πολυπλοκότητας, της πολιτικής φόρτισης και των πολλών εκφάνσεων τους. Το βίαιο ρεπερτόριο αποτελεί την πλέον φορτισμένη διεκδικητική έκφανση. Οι πιο συνήθεις προσεγγίσεις, θα προσπαθήσουν είτε να εξιδανικεύσουν, εμπνεόμενες από ιδεολογικά πιστεύω, είτε αντιθέτως να καταγγείλουν οξύτατα αυτές τις εκδηλώσεις, ως ψυχολογικές, νοσηρές, κοινωνικές παθογένειες. Συνήθως εγγράφονται όπως ήδη επισημάναμε στο πλαίσιο της αποσταθεροποίησης, της κοινωνικής ανομίας. Η κυρίαρχη ιδεολογία αναγνωρίζει κυρίως ψυχολογικές λειτουργίες πίσω από αυτά τα φαινόμενα, και τα εξορίζει εκτός του δημοκρατικού πλαισίου επίλυσης κοινωνικών συγκρούσεων. Από την πλευρά της η συγκρουσιακή πολιτική, ως επιστημονικός κλάδος που διερευνά την εξωθεσμική διαμαρτυρία, δεν επιθυμεί να συμπορευτεί με την επιχειρηματολογία περί αντικοινωνικής δυσλειτουργικής συμπεριφοράς. Θέλει να απομακρυνθεί από το δίπολο εξιδανίκευσης ή καταγγελίας, παίρνοντας απόσταση

από ένα "υπέρ" ή ένα "κατά" της βίας. Δεν αναδύεται η βία άλογα στην πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα, ούτε μπορούμε να υποκρινόμαστε ότι δεν αποτελεί κινηματική τακτική πασχίζοντας να την αφορίσουμε από το χάρτη της διεκδίκησης. Τουναντίον η συγκρουσιακή πολιτική επιχειρεί να κατανοήσει, να ερμηνεύσει και να επεξηγήσει αυτά τα φαινόμενα. Να θέσει τα κατάλληλα ερωτήματα που δε θα περιστρέφονται μόνο γύρω από τα *γιατί βία*, αλλά θα εξετάζει και τα *πώς*. Με ποιον τρόπο δηλαδή, η κινηματική προδιάθεση μερίδας συλλογικών υποκειμένων, προωθείται και αναδύεται με τη συγκρουσιακή βία. Η επιτυχής διεκπεραίωση αυτού του εγχειρήματος όπως θα εξετάσουμε παρακάτω μπορεί να γίνει εφικτή, μέσω μιας σχεσιακής προσέγγισης της βίαιης διαμαρτυρίας.

1.5.2 Σχεσιακή προσέγγιση στο βίαιο ρεπερτόριο

Ο Charles Tilly (2003) απορρίπτει την αναζήτηση ενός μοναδικού αιτιακού μοντέλου επεξήγησης, κατά την μελέτη του βίαιου φαινομένου. Υποστηρίζει ότι δε θα πρέπει να επιμείνουμε στην εύρεση αιτιολογικών διαδικασιών, που να επαναλαμβάνονται σε όλες τις περιπτώσεις που εμφανίζεται η βία. Επιπροσθέτως ο Dougn McAdam, Sidney Tarrow και Charles Tilly (2001) στη μελέτη τους *Dynamics Of Contention*, προτείνουν μια σχεσιακή προσέγγιση στη μελέτη του κοινωνικού και πολιτικού φαινομένου, προωθώντας το γενικό εγχείρημα μιας σχεσιακής επιστήμης. Διασαφηνίζουν ότι αποφέρει μεγαλύτερα οφέλη στην επιστημονική διαδικασία, η εστίαση στους διαλόγους μεταξύ των κοινωνικών εταίρων παρότι η στρόφη στην μελέτη των ατομικών λογικών, ιδεολογιών και προσωπικών αποφάσεων των κινηματιών. Για να μπορέσει συνεπώς η βίαιη διαμαρτυρία να γίνει καλύτερα αντιληπτή στις πολυποίκιλες εκδηλώσεις της, είναι προτιμότερο, να εξετάζονται οι σχέσεις μεταξύ των κοινωνικών δρώντων, που λαμβάνουν μέρος σε αυτή τη

διαδικασία. Κάθε φορά που ξεσπά η βία, οι όροι, οι συνθήκες και οι εκβάσεις ενδέχεται να είναι διαφορετικές μιας και τα πλέγματα των κοινωνικών φορέων που εμπλέκονται κάθε φορά στη διαδικασία παραγωγής, αντιμετώπισης και αποδοχής των βίαιων κινηματικών δράσεων είναι πολύπλευρα. Καλούμαστε λοιπόν να δούμε πέρα από τις ατομικότητες, να κοιτάξουμε το σύμπλεγμα των σχέσεων και τα δίκτυα αλληλεπίδρασης των κοινωνικών συνδιαλεγόμενων.⁴ Όπως αναφέρει ο Charles Tilly(2003)⁵ μπορούμε να προσεγγίσουμε τις βίαιες συλλογικές δράσεις είτε λογικά, ως προϊόν ιδεολογικής σκέψης, στρατηγικής και κόστους συμμετοχής είτε μη λογικά, ως αποτέλεσμα παρορμήσεων, συναισθημάτων είτε σχεσιακά ως αλληλεπίδραση μεταξύ των διεκδικητών και του θεσμοθετημένου περιβάλλοντος.

Οι πιο οξυδερκής αναλύσεις, συσχετίζουν τις βίαιες συλλογικές δράσεις με το γενικότερο πολιτικό πλαίσιο. Θεωρούν πως οι μορφές αυτές γίνονται καλύτερα αντιληπτές, ως προϊόν αλληλεπίδρασης και διάδρασης μεταξύ των διεκδικητών και των αρχών. Ο Tarrow(2001)⁶ επισημαίνει πως για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε τη βία, θα πρέπει να παρατηρήσουμε προσεχτικά τα δίκτυα αλληλεπίδρασης, μεταξύ των τακτικών που χρησιμοποιούν οι διαδηλωτές και η αστυνομία. Για να την περιγράψουμε απαλλαγμένη από τις θεωρητικές αγκυλώσεις, της συμβατικής κοινωνικής και πολιτικής επιστήμης, είναι προτιμότερο να εξετάσουμε τη σχέση ανάμεσα σε αυτούς που συγκρούονται και τις αρχές. Την συνομιλία δηλαδή μεταξύ των διεκδικητών και του θεσμοποιημένου περιβάλλοντος τους, που περιλαμβάνει λογική διαπραγμάτευση, στρατηγική διάδραση και δημιουργικότητα. Εντός της βίαιης δράσης συνυπάρχουν με τους βίαιους διαδηλωτές, όχι μόνο οι αστυνομικές δυνάμεις, αλλά αλληλέπληλοι διαφορετικοί κοινωνικοί εταίροι, όπως προαναφέραμε. Διευκρινίζονται παρακάτω οι δρώντες με τους οποίους οι διεκδικητές αλληλεπιδρούν:

4 Καθώς σχολιάζει ο Σεφεριάδης(2006), η ίδια η οντολογία των κινημάτων δεν είναι ουσιολογική αλλά σχεσιακή, η ανάδυση τους δεν ενέχει ούτε νομοτέλεια ούτε νομιμότητα.

5 Βλ. Tilly C., 2003. *The Politics of Collective Violence*.

6 Βλ. Tarrow, S., 1998, *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics*.

Αρχές και Αστυνομία

Η Della Porta (1995) εκτιμά πως η κλιμάκωση των κινηματικών ρεπερτορίων, περιλαμβάνει τακτικές αναπροσαρμογής μεταξύ των διαδηλωτών και της αστυνομίας. Στο αρχικό ξέσπασμα της βίας, στα πλαίσια μιας πορείας, οι αρχές αποπροσανατολίζονται και οι αστυνομία αιφνιδιάζεται. Οι ανήσυχες ελίτ στο όνομα της νομιμότητας, της δημοκρατίας και της κοινωνικής ειρήνης δίνουν εντολή για καταστολή. Ο αρχικός ενθουσιασμός σβήνει, καθώς η αστυνομία μαθαίνει να απαντά στην αρχική επίδραση του αυθορμητισμού, που παράγει η εκρηκτικότητα της βίας. Συνήθως για κάθε τακτική που χρησιμοποιείται από τους διαδηλωτές, θα υπάρξει πολλαπλάσια κατασταλτική απάντηση από την πλευρά της αστυνομίας. Σε διαφορετικές περιστάσεις, η κατασταλτική δύναμη που δέχονται οι διαδηλωτές είναι προληπτική, πολλές φορές πριν καν προλάβουν να κινηθούν επιθετικά κατά των αστυνομικών. Η βία που δέχονται είναι τόσο έντονη, που οδηγούν μερίδα των κινηματικών δρώντων να αντιδράσουν και να εμπλακούν σε οδομαχίες μαζί τους, ακόμα και σώμα με σώμα, με μοναδικό σκοπό την απάντηση στην υπέρμετρη αστυνομική καταστολή που υπέστησαν. Η Della Porta σημειώνει (1995), πως η κατασταλτική αστυνόμευση των συλλογικών δράσεων εγκαθιδρύει, και στη συνέχεια αναπαράγει έναν κύκλο βίας. Αυτό παρατηρείται να συμβαίνει συχνά στις κινητοποιήσεις. Είτε γιατί η αστυνομία έχει πάρει εντολή από τις αρχές ώστε να δράσει προληπτικά. Με μπλοκάρισμα της πορείας των διαδηλωτών, με αλόγιστη χρήση δακρυγόνων ενίοτε και ξυλοδαρμούς, επιδιώκοντας να μεγαλώσει το ατομικό και συλλογικό κόστος δράσης της συμμετοχής στις συγκρουσιακές διαμαρτυρίες. Είτε επειδή οι αστυνομικοί, αισθάνονται οι ίδιοι απειλή για τη προσωπική σωματική τους ασφάλεια. Είτε τέλος, γιατί έχουν θυμό και έχθρα με συγκεκριμένες κινηματικές ομάδες, αφού στο παρελθόν έχουν εμπλακεί μαζί τους ξανά σε συμπλοκές. Οι αστυνομικοί στη θέα και μόνο εν δυνάμει βίαιων συγκρουσιακών διαδηλωτών επί παραδείγματι ομάδες αντιεξουσιαστών ή ομάδες φοιτητικών συλλόγων, ασκούν βία.

Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ως μια πολιτική βεντέτα, μεταξύ αστυνομίας και ορισμένων πολιτικών ομάδων, που ενυπάρχει συνεχώς μέσα στην κινητοποίηση και αναζωπυρώνεται με την παραμικρή αφορμή. Η στρατηγική διάδραση συλλογικών υποκειμένων και αστυνομίας, συνιστά έναν ουσιώδη παράγοντα προς παρατήρηση και εξέταση, αν σκοπεύουμε πραγματικά σε μια εις βάθος έρευνα του βίαιου ρεπερτορίου.

Θεατές

Η βίαιη διαμαρτυρία εκτός του γεγονότος ότι έχει τη δυνατότητα να τραβάει την προσοχή των αρχών, έχει και την ικανότητα να προσελκύει το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, των περαστικών και των υπόλοιπων συμβατικών κινηματιών. Η βία εκρήγνυται και παράλληλα τα βλέμματα στρέφονται επάνω της. Δίδεται μια ευκαιρία στους βίαιους διεκδικητές να εκφράσουν τα αιτήματά τους, αναδεικνύοντας τις ανεπάρκειες του συστήματος. Μέσω της δράσης τους μπορούν να παρακινήσουν μελλοντικούς συμμάχους σε μια συλλογική διεκδίκηση, βρίσκοντας συνοδοιπόρους στις αυριανές αλλαγές που επιθυμούν να προκαλέσουν. Οι ισορροπίες όμως είναι πολύ λεπτές, για το λόγο ότι η βία μπορεί μεν να εντυπωσιάζει, πλην όμως αναχαιτίζει και συγκρατεί πιθανούς συμμάχους, εφόσον δίδονται τα προσχήματα για κατασταλτική επίταση. Οι περισσότεροι θεατές τρομάζουν ως επί το πλείστον με την υπερβολική αστυνομική βία που έπεται της σύγκρουσης, και προτιμούν να ασπαστούν συμβατικά ρεπερτόρια που αναγνωρίζουν ως ασφαλή, ειρηνικά και δεν απαιτούν προσωπικό κόστος δράσης. Μόλις αναλογιστούν τους κινδύνους που ενυπάρχουν σε πιθανή εμπλοκή τους σε μια βίαιη σύγκρουση με τους αστυνομικούς, θα θελήσουν να επιστρέψουν στην βεβαιότητα των συλλογικών δράσεων, των οποίων οι ελίτ αποδέχονται και ενίοτε διευκολύνουν. Ένας πιθανός ξυλοδαρμός από αστυνομικούς σαφώς και είναι απευκταίος, όταν υπάρχει η εναλλακτική επιλογή μιας αναίμακτης διασφαλισμένης εκ των προτέρων ειρηνικής πορείας. Άλλες φορές πάλι,

αποφασίζουν ακόμα και να αποχωρήσουν εντελώς από το πεδίο της διαμαρτυρίας και να επιστρέψουν στην ρουτίνα της καθημερινή τους ζωή. Έτσι, αναπόφευκτα δημιουργείται πολικότητα εντός του κινήματος. Τι θα επιλέξουν οι εναπομείναντες διαδηλωτές, τη βία ή τη σύμβαση. Θα κλείνουν προς τη ριζοσπαστική μεριά της έκφρασης των αιτημάτων και των δυσαρεσκειών τους ή προς τη συμβατική οδό. Η πόλωση και οι διασπάσεις εντός του κινήματος συνεχώς θα ενισχύονται και είναι ένα ρίσκο που οι υποκινητές της βίας, θα πρέπει να συνυπολογίσουν.

Εκ παραλλήλου, οφείλουν να περιεργαστούν και οι συμβατικοί κινηματίες τα οφέλη που μπορούν να προσκομιστούν από τις συγκρουσιακές βίαιες τακτικές. Η συνομιλία και η διάδραση διαφορετικών συλλογικών ομάδων είναι πολύ χαμηλή και περιορισμένη, τόσο στο χωροταξικό πεδίο που διεξάγεται η διαμαρτυρία, όσο και σε προοργανωτικές συλλογικές διαδικασίες. Παρ' όλα αυτά θα μπορούσε να υπάρξει ένας διάλογος ανάμεσα τους και να οριστούν εκ των προτέρων αποφάσεις σε επιχειρησιακό πλαίσιο. Ούτως ώστε να μπορέσουν να χρησιμοποιηθούν στρατηγικά τα βίαια ρεπερτόρια και να συνδυαστούν με τις υπόλοιπες δράσεις, για μια αποτελεσματικότερη προσπάθεια πολιτικού επηρεασμού και πίεσης των θεσμικών αρχών.

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης μπορούν να λειτουργήσουν ως αρωγοί στη μετάδοση της βίαιης διεκδίκησης, αλλά την ίδια στιγμή να την αποκόπτουν και από την υπόλοιπη διαμαρτυρία. Η είδηση της πληροφορίας της σύγκρουσης αναπαράγεται στην ατζέντα των ΜΜΕ, δημιουργεί εξώφυλλα, όμως παρουσιάζεται ως υπερβολικά άλογη, άνομη και εγκληματική. Τα ΜΜΕ έχουν τη δύναμη να κατασκευάσουν μια ρητορική που εμφανίζει τα βίαια συλλογικά υποκείμενα κοινωνικά απομονωμένα, και τις πράξεις τους απογυμνωμένες από οποιοδήποτε πολιτικό χαρακτηριστικό. Κατά κύριο λόγο προβάλλονται ως να αναδύονται αίφνης,

χωρίς λογική και κίνητρα, με μοναδικό σκοπό την διάλυση μιας ειρηνικής πορείας. Ως μεμονωμένα άτομα που αποτελούν αντικειμενικό κίνδυνο για τα υπόλοιπα κοινωνικά μέλη. Μολαταύτα η έκρηξη των σύγχρονων μέσων κοινωνικής δικτύωσης, εξασφαλίζει ένα μέρος της ροής των πληροφοριών να περνάει από τα χέρια των ίδιων των κινηματιών, χωρίς τη διαμεσολάβηση των επίσημων ΜΜΕ. Το κοινό μπορεί πλέον να ενημερώνεται ταχύτατα και άμεσα από πλήθος ανεξάρτητων εναλλακτικών ιντερνετικών μέσων, που διαχειρίζονται κινηματικά συλλογικά υποκείμενα. Η είδηση της σύγκρουσης ελεύθερη πια διαχέεται, χωρίς μεθοδευμένες αποκρύψεις πληροφοριών και κατασκευασμένων επιχειρημάτων και δύναται να αποτελέσει ένα σημαντικό όπλο στα χέρια των κινηματιών. Μπορούν στο εξής να εκφράζουν απελευθερωμένα, σε μεγάλο ποσοστό θεατών, τα πραγματικά τους αιτήματα, την δυσφορία τους και την ανάγκη που υφίσταται για πολιτική επίδραση στις αποφάσεις των επίσημων αρχών. Να εισακουστούν ως μέλη της κινηματικής κοινότητας και όχι ως εγκληματίες, που μοναδικό σκοπό έχουν να καταστρέψουν και να κάψουν περιουσίες. Κατά αυτόν τον τρόπο αυξάνουν την υποστήριξη που μπορεί να λάβει η κινητοποίηση τους, γίνεται πιο εύκολη η διαδικασία επηρεασμού μελλοντικών συμμάχων, και η πρόσκληση για συμμετοχή στις διεκδικήσεις τους.

Επιπλέον, τη στιγμή διεξαγωγής της κινητοποίησης, μεταδίδονται ταχύτατα πληροφορίες που υποβοηθούν επιχειρησιακά τη διαδικασία της διαμαρτυρίας. Μια απευθείας κάλυψη διαδίδει σημαντικές ειδοποιήσεις για τα τοπογραφικά σημεία στα οποία βρίσκεται η αστυνομία, αν και κατά πόσο υπερτερούν αριθμητικά οι αστυνομικοί, τι εξοπλισμό διαθέτουν, πληροφορίες όπως ο αριθμός των συγκεντρωμένων και τυχόν ανάγκες για αριθμητική ενδυνάμωση της διαδήλωσης. Ενώ μεταδίδονται ζωντανά χωρίς την επεξεργασία του μοντάζ σκληρές εικόνες από την αστυνομική καταστολή, που δέχονται οι διαδηλωτές. Έτσι, η είδηση της σύγκρουσης διαφεύγει των γνωστών οδών αναμετάδοσης στα κεντρικά δελτία των οχτώ, φανερώνοντας την πραγματική της ένταση, έκταση, δυναμικότητα, όσο και της

στόχευσης των συλλογικών ομάδων που την επιστρατεύονται. Γίνεται σαφές πως η διαδικασία με την οποία αναπαράγεται η βία, είτε από τα επίσημα ΜΜΕ, είτε από αδέσμευτες πηγές, αποτελεί μια καίρια παράμετρο στο σύμπλεγμα των κοινωνικών παραγόντων, που λαμβάνουν μέρος στη βίαιη διεκδίκηση και στην ίδια την κινητοποίηση γενικότερα.

1.5.3 Διεκδικητικό Έλλειμμα

Διερωτόμαστε όπως προαναφέραμε, πώς εκρήγνυται η βία μέσα στο κίνημα στη σύγχρονη πραγματικότητα. Πώς οδηγείται ακόμα μερίδα των συλλογικών υποκειμένων να στρέφεται, σε βίαια μέσα με σκοπό να επενεργήσει στις πολιτικές διαδικασίες. Οι Σεφεριάδης και Johnston (2012) αναμετρήθηκαν με τον θεωρητικό προβληματισμό επί της βίαιης διεκδίκησης και προτείνουν τον όρο του *διεκδικητικού ελλείμματος* για την εκ βάθος διερεύνηση και συζήτηση επί του ζητήματος.

Η ύπαρξη της βίας στο νεωτερικό ρεπερτόριο, σύμφωνα με το κείμενο τους, εξηγείται γύρω από τις έννοιες του *συστημικού* και *διεκδικητικού ελλείμματος*. Ας εξετάσουμε αρχικά την έννοια του *συστημικού ελλείμματος*. Τα συλλογικά υποκείμενα, ζώντας μέσα στα σύγχρονα καπιταλιστικά νεοφιλελεύθερα συστήματα, βιώνουν καθημερινά μια ζοφερή πραγματικότητα με αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων, την εντατικοποίηση των κατασταλτικών μηχανισμών, την ανεπάρκεια των κοινωνικών παροχών, τις επισφαλείς συνθήκες απασχόλησης. Πέραν αυτού αντιλαμβάνονται ότι η θεσμική εξουσία δεν ανταποκρίνεται συνεχώς στα αιτήματά τους, για αλλαγές σε τομείς όπως η παιδεία, η υγεία, η οικονομία, η ασφάλιση, αδυνατώντας έτσι να ενισχύσουν και να βελτιώσουν την θέση τους στο γεμάτο ανισότητες κοινωνικοπολιτικό τοπίο. Τα μεταρρυθμιστικά αδιέξοδα συσσωρεύονται. Οι διεκδικητές χωρίς καμία πρόσβαση στη θεσμική εξουσία, δεν εισακούονται από

τις αρχές, οι οποίες αδιαφορούν, δεν αποκρίνονται και δεν εκπληρώνουν καμία από τις ανάγκες τους. Το μεταρρυθμιστικό αυτό κενό ερμηνεύεται ως το *συστημικό έλλειμμα*.

Από την άλλη πλευρά οι επίσημοι φορείς διαμαρτυρίας, όπως επί παραδείγματι μη κυβερνητικές οργανώσεις, αριστερά κοινοβουλευτικά κόμματα, δεν διατυπώνουν επαρκώς τα αιτήματα τους. Αισθάνονται ότι δε μπορούν να τους εκπροσωπήσουν, αφού ευθυγραμμίζονται με πρακτικές ενσωματωμένες στους θεσμούς από τις οποίες αδυνατούν να επέλθουν ριζικές αλλαγές, υιοθετώντας πολλές φορές με δογματικό τρόπο τα συμβατικά ρεπερτόρια. Υπάρχει δηλαδή συνδυαστικά, ο εξαναγκασμός για συμμόρφωση στις επίσημες μορφές διαμαρτυρίας, οι οποίες δεν εκφράζουν επαρκώς τις δυσaréσκειες τους, αλλά ούτε και αναδεικνύουν τις ελλείψεις της πραγματικότητας. Οι μη θεσμοποιημένοι κινηματίες, συνειδητοποιούν ότι δεν υπάρχει στα συμβατικά ρεπερτόρια, πραγματική τάση για άσκηση πίεσης προς τις αρχές. Οι ίδιοι θέλουν να αναστατώσουν, να πιέσουν, τους επίσημους πολιτικούς φορείς με σκοπό να προκύψουν πραγματικές αλλαγές. Πολλές φορές ακόμα και να αντιμετωηθούν με τις κρατικές δυνάμεις, σε μια στρατιωτικού τύπου αντιπαράθεση. Να κινηθούν πιο επιθετικά, για να παρεμποδίσουν τις ρουτίνες της διακυβέρνησης και να σταματήσουν τη ροή της καθημερινότητας των πολιτών. Γιατί με αυτό το τρόπο καταφέρνουν να εισακουστούν και να προκαλέσουν ανησυχία στις ελίτ. Υφίσταται επιπροσθέτως ένα *έλλειμμα διεκδικητικό*, στο οποίο καταφέρνουν και εισχωρούν οι βίαιες διαμαρτυρίες.

Η ερμηνεία λοιπόν των Σεφεριάδης και Johnston (2012) είναι ότι η βία ξεσπά, έπειτα από την συσσώρευση των παραπάνω ελλειμμάτων του *διεκδικητικού* και του *συστημικού*. Ο συνδυασμός βέβαια των δυο ελλειμμάτων είναι πανταχού παρών στα νεοφιλελεύθερα σύγχρονα πολιτικά συστήματα. Τα δυο ελλείμματα ενώνονται, για να σχηματίσουν ένα πολιτικό κενό το οποίο γεμίζει με βία. Και εδώ γεννάται ένα παράδοξο κατά τους μελετητές. Τα συμβατικά κινηματικά υποκείμενα, επιβάλλοντας

στους υπόλοιπους κινηματίες την απαιτούμενη ευθυγράμμιση τους με τις επίσημες πρακτικές τους, θεωρώντας ότι είναι επαρκή για κάποιον που θέλει να διαμαρτυρηθεί, υποκινούν την βία που απεχθάνονται.

Αυτό που μένει, είναι η πολιτική αποξένωση των μη συμβατικών υποκειμένων και από τις επίσημες πολιτικές και από τις θεσμοποιημένες συλλογικές τακτικές. Για τους ίδιους, η επιλογή βίαιων πρακτικών αποτελεί ένα μέσο παρέμβασης στα δημόσια πράγματα. Οι πολιτικά απομονωμένοι δρώντες, κάνουν λογική εκτίμηση του κοινωνικοπολιτικού περιβάλλοντος. Αφουγκράζονται την επιτακτική ανάγκη για αλλαγές στο πολιτικό σκηνικό. Δεν είναι μη λογικά συλλογικά υποκείμενα. Προσπαθούν να αναδείξουν τα επίκαιρα προβλήματα, με σκοπό να προκύψουν ουσιαστικές αλλαγές στην κοινωνική οργάνωση και μετασχηματισμοί στους υφιστάμενους πολιτικούς θεσμούς. Μέσω της βίας ζητούν επίμονα και απεγνωσμένα πολιτικό νόημα στη δύσβατη κοινωνικοπολιτική συγκυρία που βιώνουν.

Συμπερασματικά, το *διεκδικητικό έλλειμμα* συνθέτει έναν τόπο εύφορο για την έκρηξη βίαιων ταραχών. Η επίταση στις κοινωνικοπολιτικές λειτουργίες και η ανεπάρκεια τους, οδηγεί μικρές ομάδες στην υιοθέτηση της βίας ως μια λύση αντίστασης στις κυρίαρχες αντικοινωνικές πολιτικές, που θεωρούν ότι δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς με τους συνήθεις τρόπους διαμαρτυρίας. Η δημιουργία του *διεκδικητικού κενού* αφήνει χώρο σε αυτές τις ομάδες, που έχουν την ικανότητα χωρίς οργανωτικές προϋποθέσεις να δημιουργούν εκκωφαντικό θόρυβο γύρω από τις πρακτικές τους, και να είναι δυαδικά αποτελεσματικές αφού έρχονται σε ευθεία αντιπαράθεση με το στρατιωτικοποιημένο κρατικό μηχανισμό. Η βία επομένως, αναδύεται ως το επιγέννημα του διεκδικητικού και συστημικού ελλείμματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ιστορικό χρονολόγιο βίαιης διαμαρτυρίας

Από το τέλος της μεταπολίτευσης μέχρι και την υπογραφή του πρώτου μνημονίου, η Ελλάδα παρουσιάζει ένα πλούσιο ιστορικό συλλογικών υποκειμένων που διεκδικούν με τη χρήση της φυσικής βίας. Στο κεφάλαιο που ακολουθεί, θα αναπτυχθεί μια τοιχογραφία από τα κομβικά σημεία της βίαιης διαμαρτυρίας στον ελλαδικό χώρο με έμφαση την περίοδο των χρόνων της οικονομικής κρίσης. Επιχειρείται η δημιουργία ενός καμβά της βίας στα χρόνια της μνημονιακής Ελλάδας. Αφού γίνει πρώτα μια σύντομη ιστορική ανασκόπηση παρόμοιων δράσεων από την πτώση της δικτατορίας των συνταγματαρχών μέχρι σήμερα, θα αναλυθούν πληρέστερα οι βίαιες δράσεις την περίοδο των μνημονιακών χρόνων. Τα ρεπερτόρια διαπιστώνουμε ότι κλιμακώνονται, ανανεώνονται και εξελίσσονται στο πέρασμα των χρόνων.

Εύλογα αναδύονται μια σειρά από ενδιαφέρον ερωτήματα προς περαιτέρω προβληματισμό καθώς θα παρατηρούμε τον ιστορικό καμβά του βίου ρεπερτορίου. Ποιος είναι ο πολιτικός ρόλος που ενδεχομένως μπορούν να διαδραματίσουν τα βίαια ρεπερτόρια και ποια είναι η πολιτική σημασία τους. Μπόρεσαν από μόνα τους αυτά τα επεισόδια να δημιουργήσουν γεγονότα. Ενείχαν κάποια δυναμική και αποτελεσματική τακτική. Ήταν απόρροια ενός διεκδικητικού ελλείμματος; Επιτεύχθηκαν με την αρωγή τους, κινηματικοί στόχοι. Ήταν ενδεχομένως σε ορισμένες συγκυρίες, η επιλογή χρήση βίας από κινηματικά υποκείμενα αναποτελεσματική, χωρίς στόχο, μη επικοινωνήσιμη και με αρνητικά αποτελέσματα. Πώς συνομίλησαν οι βίαιοι δρώντες με τους συμβατικούς στο πεδίο της σύγκρουσης; Τι ασκούν οι πολιτικές παρεμβάσεις σε αυτά τα φαινόμενα. Πώς υπολογίζονται από τον πολιτικό κόσμο και Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης; Πώς αντιμετωπίζονται από τη θεσμική εξουσία; Με αύξηση του επιπέδου κατασταλτικής βίας; Πώς αλληλεπιδρούν οι τακτικές τις αστυνομίας με αυτές των διαδηλωτών;

2.1 Σύντομο ιστορικό πλαίσιο βίαιο ρεπερτορίου

Μετά την πτώση της Δικτατορίας των συνταγματαρχών, το 1974, η Ελλάδα διανύει ένα μεταβατικό διάστημα, κατά το οποίο προσπαθεί να ανασυγκροτηθεί. Η έλευση της μεταπολιτευτικής περιόδου, βρίσκει τη χώρα σε μεγάλη αστάθεια, τόσο στην πολιτική όσο και στην κοινωνική ζωή των πολιτών της. Επιχειρώντας να επέλθει ένα κλίμα αποκατάστασης της δημοκρατίας, οι εκλογές του Νοεμβρίου του 1974 θα δώσουν την απόλυτη πλειοψηφία στη Νέα Δημοκρατία με επικεφαλής τον Κωνσταντίνο Καραμανλή. Το Κομμουνιστικό Κόμμα της Ελλάδος (ΚΚΕ) νομιμοποιείται, με τις πληγές από τις ιδεολογικές διαμάχες του εμφυλίου και της επτάχρονης δικτατορίας όμως να είναι ακόμα νωπές. Ας δούμε πολύ συνοπτικά κάποιους σημαντικούς σταθμούς του μεταπολιτευτικού κινηματικού φαινομένου, αλλά και την εκ παραλλήλου ανάδυση κάποιων ένοπλων οργανώσεων και των βίαιων δράσεων τους.

Στις 23 Δεκεμβρίου του 1975, θα κάνει την εμφάνιση της μια ένοπλη οργάνωση με το όνομα, 17 Νοέμβρη, εκτελώντας το σταθμάρχη της CIA που βρίσκεται στην Αθήνα, Ρίτσαρντ Γουέλς. Ενώ ένα χρόνο αργότερα, θα δολοφονήσει τον απότακτο αξιωματικό της Αστυνομίας των Πόλεων και βασανιστή κατά την περίοδο της δικτατορίας, Ευάγγελο Μάλλιο. Η ίδια αυτοαποκαλείται στις προκηρύξεις της, ως «ένοπλη αντικαπιταλιστική, αντιμπεριαλιστική οργάνωση, με όραμα τον αυτοδιαχειριζόμενο σοσιαλισμό με χαρακτήρα άμεσης δημοκρατίας». Παράλληλα με τη 17 Νοέμβρη, αναδύεται και η οργάνωση του Ε.Λ.Α (Επαναστατικός Λαϊκός Αγώνας). Οι δράσεις της περιλαμβάνουν εμπρηστικές επιθέσεις σε αστυνομικές υπηρεσίες, κρατικά κτίρια και επιχειρήσεις, με αποκορύφωμα την εκτέλεση τον Ιανουάριο του 1979 του αστυνόμου Πέτρου Μπάμπαλη, επίσης βασανιστή στη διάρκεια της δικτατορίας. Στην πρώτη επέτειο από την πτώση της χούντας, στις 23 Ιουλίου του 1975, όπως και στις 26 Μαΐου του

1976, με την εισήγηση του αντισυνδικαλιστικού εργατικού νόμου 330 από τον υπουργό Κωνσταντίνο Λάσκαρη, και κατά τη διάρκεια πορείας οικοδόμων στο Υπουργείο Απασχόλησης, θα ξεσπάσουν συγκρουσιακά βίαια επεισόδια στο κέντρο της πρωτεύουσας. Οι αστυνομικές δυνάμεις καταστολής θα κάνουν χρήση δακρυγόνων και ειδικών τεθωρακισμένων οχημάτων - αύρες. Η δεκαετία του 1970 θα κλείσει, με το φοιτητικό κίνημα του 1979 ενάντια στο Νόμο-Πλαίσιο που προωθεί το υπουργείο Παιδείας επί κυβερνήσεως ΝΔ, και πλήθος διαδηλώσεων. Καθώς και το θάνατο δυο διαδηλωτών στα πλαίσια της πορείας για την επέτειο του Πολυτεχνείου, Ιάκωβου Κουμή και Σταματίνας Κανελλοπούλου, από πολλαπλά χτυπήματα των αστυνομικών, κατόπιν κυβερνητικής εντολής για απαγόρευση της διεξαγωγής της.

Το 1981 με την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, και την ενσωμάτωση των ταξικών αγώνων της προηγούμενης περιόδου σε ένα σοσιαλδημοκρατικό μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης, φαίνεται ότι κλείνει ένας κύκλος συγκρουσιακών επεισοδίων. Η *άγρια νεολαία* του '80 αλλάζει πλέον τον τρόπο εξέλιξης των κινηματικών αγώνων, εισάγοντας το στοιχείο της σύγκρουσης για την σύγκρουση, προκαλώντας μεγέθυνση και μεταβολή του αναρχικού/αντιεξουσιαστικού χώρου. Το 1984, δυο γεγονότα σηματοδοτούν το άνοιγμα ενός νέου κύκλου βίαιων συγκρουσιακών επεισοδίων, τα οποία θέλουν να εκφράσουν τη ρήξη της άγριας νεολαίας με το κράτος της Αλλαγής. Το Δεκέμβριο του 1984, κατά την επίσκεψη του Γάλλου ακροδεξιού ηγέτη Ζαν-Μαρί Λεπέν, τμήμα της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς, αριστερές συσπειρώσεις φοιτητών, εργατών και ομάδα αναρχικών/αντιεξουσιαστών θα συγκρουστούν βίαια με τις δυνάμεις καταστολής έξω από το ξενοδοχείο Κάραβελ, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή των Εξαρχείων.

Από τον Σεπτέμβριο όμως του 1984, έχουν ξεκινήσει ήδη εκτεταμένες επιχειρήσεις αστυνομικής καταστολής, με σκοπό την εκκαθάριση της περιοχής των Εξαρχείων. Το όνομα αυτής της επιχείρησης ονομάστηκε από την πολιτεία ως *Αρετή*, και συνοδεύτηκε με κατασταλτικές τακτικές μαζικών προσαγωγών και πλήθος

ξυλοδαρμών από τις δυνάμεις των ΜΑΤ και ΜΕΑ. Η ένταση της *Αρετής* κορυφώνεται με δύο καταλήψεις του Χημείου (9/5-13/5 και 17/11-18/11) και του Πολυτεχνείου(18/11-19/11). Την ίδια περίοδο, και ενώ το ΠΑΣΟΚ της αλλαγής βρίσκεται στην εξουσία, θα δολοφονηθεί από την αστυνομία, ανήμερα της επετείου του Πολυτεχνείου, ένας νεαρός μαθητής, ο δεκαπεντάχρονος Μιχάλης Καλτεζάς. Μετά από πολύωρες συγκρούσεις με την αστυνομία, θα γίνει άρση του πανεπιστημιακού ασύλου για πρώτη φορά μετά τη πτώση της Δικτατορίας και η αστυνομία θα εισβάλει στο κατειλημμένο Χημείο. Η ένοπλη οργάνωση 17 Νοέμβρη, σε αντίποινα για τη δολοφονία του μαθητή, τοποθετεί βόμβα σε κλούβα των ΜΑΤ και δολοφονεί έναν αστυνομικό. Την ίδια δεκαετία, όσον αφορά την συγκεκριμένη οργάνωση, είχε στο ενεργητικό της δολοφονίες, όπως του βουλευτή Παύλου Μπακογιάννη(1989), αστυνομικών, ενός βιομηχάνου, ενός αντιεισαγγελέα και βομβιστικές επιθέσεις στο Υπουργείο Συγκοινωνιών και σε Εφορίες. Ο Ε.Λ.Α την ίδια περίοδο, επιδίδεται σε τοποθετήσεις βομβών σε αστυνομικά κτίρια, μεγάλες οικονομικές επιχειρήσεις αλλά και στα γραφεία της ελληνικής ένωσης εφοπλιστών. Το διάστημα από το 1985 μέχρι το 1989, η πολιτική της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ εκτυλίσσεται με πολιτικές λιτότητας, σκληρών οικονομικών μέτρων και σκανδάλων, που οδήγησαν αναπόφευκτα στην πτώση της κυβέρνησης του.

Η νεοεκλεγείσα κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, το 1990, παίρνει μια ακόμα πιο ξεκάθαρη στροφή στην πολιτική της ατζέντα προς τον κοινωνικό συντηρητισμό και τον οικονομικό φιλελευθερισμό. Το ίδιο έτος, θα εμφανιστεί μια αναζωπύρωση της σύγκρουσης με την άγρια νεολαία των Εξαρχείων, η οποία βγαίνει στους δρόμους δημιουργεί βίαια επεισόδια και καταλαμβάνει το Πολυτεχνείο, ενάντια στην δικαστική απόφαση για την αθώωση του αστυνομικού που δολοφόνησε τον δεκαπεντάχρονο Καλτεζά. Ενώ κατά το χρονικό διάστημα 1990-1991, θα ξεκινήσει κύμα πανελλαδικών μαθητικών καταλήψεων, κόντρα στις συντηρητικές αλλαγές που προωθεί στην παιδεία για άλλη μια φορά, η κυβέρνηση της Νέας

Δημοκρατίας. Η δολοφονία του καθηγητή Νίκου Τεμπονέρα από ακροδεξιές ομάδες πυροδοτεί εκ νέου ισχυρά βίαια επεισόδια, που οδηγούν στην απόσυρση του νόμου. Συγκρουσιακές μαθητικές πορείες θα συνεχιστούν μέχρι και τα τέλη του 1993. Το αποκορύφωμα αυτού του κύκλου έρχεται στις 17 Νοεμβρίου του 1995, όταν ομάδα αναρχικών/αντιεξουσιαστών καταλαμβάνει το Πολυτεχνείο, και αμέσως θα ξεσπάσουν βίαια εκτεταμένα επεισόδια γύρω από το χώρο του κτιρίου, με την αστυνομία. Έντονες αντιδράσεις προκαλεί στην ειδησεογραφική επικαιρότητα, το συμβολικό κάψιμο της ελληνικής σημαίας από τους καταληψίες. Το πρωί της επόμενης μέρας και μετά την άρση του πανεπιστημιακού ασύλου, η αστυνομία θα εισβάλλει στο Πολυτεχνείο και θα πραγματοποιήσει 504 συλλήψεις. Από το 1995 έως και το 2002, παρατηρείται μια ύφεση των βίαιων εκδηλώσεων. Εξαιρέσεις αποτελούν, οι μαθητικές κινητοποιήσεις του 1998 όπως και οι βίαιες εκδηλώσεις που ξέσπασαν κατά την επίσκεψη του Μπιλ Κλίντον το 1999 στην Αθήνα. Η ύφεση των βίαιων επεισοδίων μετά το 1999, και το τέλος της ένοπλης οργανωμένης βίας το 2002, που έρχεται με την εξάρθρωση της οργάνωσης 17 Νοέμβρη, ο Ε.Λ.Α έχει αναστείλει ήδη τη δράση του από το 1993, δεν είναι τυχαία. Αυτή η περίοδος χαρακτηρίζεται από οικονομική ανάπτυξη, ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ, έξαρση του μικροαστισμού και του καταναλωτικού τρόπου ζωής ως πολιτισμικό πρότυπο. Υπάρχει διάχυτη η άποψη ότι όλα αυτά τα συγκρουσιακά βίαια φαινόμενα ανήκουν στο παρελθόν, ότι ήρθε η ώρα της αλλαγής και η χώρα μας προχωράει μπροστά.

Σε αυτό το πλαίσιο και με την ελληνική κοινωνία να ζει το ολυμπιακό όνειρο και τη μυθολογία της “ισχυρής Ελλάδας”, ξεκινάει ένας καινούργιος κύκλος φαινομένων συγκρουσιακής βίας. Σε παγκόσμιο επίπεδο, ξεκινούν νέες κινητοποιήσεις που εναντιώνονται στη φιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και τους πολέμους στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ. Τον Ιούνιο του 2003 πραγματοποιείται στη Θεσσαλονίκη, η Σύνοδος Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θα υπάρξει κύμα κινηματικών ενεργειών και εκδήλωση βίαιων μορφών αντιπαγκοσμιοποίησης, από

διεκδικητικά υποκείμενα που εμφανίστηκαν με τη μορφή του Black Block. Στο τριήμερο 19-21/6 της Συνόδου κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων, εκρήγνυται εκτεταμένες και πολύωρες συγκρούσεις με τις δυνάμεις των ΜΑΤ, γύρω από το χώρο του Αριστοτελείου πανεπιστημίου, όσο και σε κεντρικούς δρόμους της Θεσσαλονίκης. Το ξενοδοχείο Πόρτο Καρράς στη Χαλκιδική όπου και φιλοξενούσε τη Σύνοδο Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πολιορκήθηκε από τους διαδηλωτές ενώ σημειώθηκαν βίαιες ενέργειες γύρω από το χώρο του ξενοδοχείου.

Το 2005 χαρακτηρίζεται από μια αναζωπύρωση βίαιων κινηματικών φαινομένων. Στις 10 Μαΐου του 2005, με αφορμή μια εκδήλωση για παρουσίαση βιβλίου, παρευρίσκονται εντός του χώρου του Πολυτεχνείου, οι βουλευτές Ευάγγελος Βενιζέλος, Χρήστος Βερελής, Σπύρος Βούγιας μαζί με την προσωπική φρουρά τους. Ομάδα αναρχικών/αντιεξουσιαστών που βρίσκονταν εκείνη την στιγμή στο Πολυτεχνείο για διεξαγωγή συνέλευσης, αντιλαμβάνονται την παρουσία ένοπλων αστυνομικών εντός του πανεπιστημιακού ασύλου. Προσπαθούν να τους απωθήσουν εκτός του πανεπιστημιακού χώρου, όταν ένας εκ των αστυνομικών θα πυροβολήσει για εκφοβισμό του πλήθους και θα τραυματίσει στο πόδι ένα άτομο. Ακολουθεί πολύωρη κατάληψη του Πολυτεχνείου με ομηρία των βουλευτών Βενιζέλου, Βερελή, Βούγια, Τζανετάκου και άλλων 130 περίπου ατόμων που συμμετείχαν στην εκδήλωση. Οι αναρχικοί/αντιεξουσιαστές καταληψίες έδωσαν κάποια αιτήματα προς ικανοποίηση. Να δοθεί στη δημοσιότητα το όνομα του αστυνομικού που πυροβόλησε και τραυμάτισε το νεαρό άτομο, μια επίσημη ανακοίνωση από τη Σύγκλητο του Πολυτεχνείου που θα περιγράφει και θα καταδικάζει το γεγονός, και την διασφάλιση της αποχώρησής τους. Στην πρόσοψη του κτιρίου αναρτήθηκε μια ανακοίνωση από τους καταληψίες που έγραφε “οι φασίστες μαχαιρώνουν, οι δημοκράτες πυροβολούν”. Ταυτόχρονα σημειώθηκαν βίαιες συγκρούσεις με τις αστυνομικές δυνάμεις που είχαν παραταχθεί στο γύρω χώρο του Πολυτεχνείου.

Στα τέλη του ίδιου μήνα, και μετά τη λήξη αντιφασιστικής πορείας του

αντιεξουσιαστικού χώρου στο κέντρο της Αθήνας, ξεσπούν βίαια επεισόδια με πυρπολήσεις τραπεζών και ρίψεις μολότοφ κατά των δυνάμεων των ΜΑΤ. Ακολουθούν συμπλοκές στην περιοχή των Εξαρχείων, με τις δυνάμεις καταστολής να απαντούν με δακρυγόνα, ξυλοδαρμούς και αρκετές συλλήψεις. Στις 17 Σεπτεμβρίου του 2005 διοργανώθηκε αντιεξουσιαστική/αντιφασιστική συγκέντρωση στα Εξάρχεια, ενάντια στην εμφάνιση ακροδεξιών ομάδων στην ίδια περιοχή. Δεν αργούν να επαναληφθούν βίαιες αναμετρήσεις με τις αστυνομικές δυνάμεις. Οι αντιεξουσιαστές έσπασαν το λουκέτο του Πολυτεχνείου, το οποίο χρησιμοποίησαν ως ορμητήριο για να επιτεθούν στις δυνάμεις των ΜΑΤ. Το Μάιο του 2006 στα πλαίσια του 4ου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ, εκδηλώνονται σοβαρά βίαια ρεπερτόρια στο κέντρο της Αθήνας. Σε έναν από τους πιο εμπορικούς δρόμους πυρπολούνται και καταστρέφονται αστυνομικά οχήματα, τράπεζες, αντιπροσωπείες αυτοκινήτων και καταστήματα. Παράλληλα με τα βίαια ρεπερτόρια των κινηματιών, έχουμε το 2003 την εμφάνιση μιας νέας ένοπλης οργάνωσης, με το όνομα Επαναστατικός Αγώνας. Αναλαμβάνει την ευθύνη για τοποθετήσεις εκρηκτικών βομβών σε κτίρια τραπεζών, αστυνομικών τμημάτων και υπουργείων. Αξιοσημείωτες επιθέσεις ήταν στο κτίριο του ελληνικού Χρηματιστηρίου και η ρίψη ρουκέτας στην Αμερικανική πρεσβεία.

Με το φοιτητικό κίνημα του 2006 - 2007, σημειώνεται μια έκρηξη των βίαιων ταραχών. Η φοιτητική νεολαία εναντιώνεται στη ψήφιση του Νόμου-Πλαίσιο που εισάγει η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Ο Νόμος-Πλαίσιο αφορά τον επαναπροσδιορισμό της έννοιας του πανεπιστημιακού ασύλου, την εισαγωγή ορίου φοίτησης, της διαγραφής φοιτητών, την κατάργηση των δωρεάν συγγραμμάτων και την ισότιμη αναγνώριση των ιδιωτικών πανεπιστημίων. Οι φοιτητές αντιδρούν έμπρακτα στο Νόμο-Πλαίσιο με κύμα καταλήψεων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων σε όλη την επικράτεια και πολυάριθμες πορείες στο κέντρο της Αθήνας. Οι ξυλοδαρμοί, οι συλλήψεις και η ασύστολη χρήση χημικών από τις δυνάμεις των ΜΑΤ, δεν μένουν

αναπάντητες από τους φοιτητές. Θα επιτεθούν με πέτρες, καδρόνια και μολότοφ σε περιπολικά, τράπεζες και δημόσια κτίρια. Η φοιτητική πορεία της 8ης Μαρτίου του 2007 αποτέλεσε την κορύφωση των φοιτητικών κινητοποιήσεων του 2006-2007. Για την αλόγιστη χρήση δακρυγόνων και τον ξυλοδαρμό πλήθος διαδηλωτών στην πορεία της 8ης Μαρτίου, ομάδα αντιεξουσιαστών θα επιδοθεί σε μάχες σώμα με σώμα με τις παρατεταγμένες αστυνομικές δυνάμεις στην περιοχή των Εξαρχείων, την επόμενη ημέρα.

2.2 Δεκέμβρης 2008

Τα γεγονότα του Δεκεμβρίου του 2008, έρχονται στον απόηχο της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του Σεπτεμβρίου του 2008 και αποτελούν την κορύφωση αυτού του συγκρουσιακού κύκλου. Παράλληλα στην ελληνική πολιτική πραγματικότητα, η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή κλονίζεται από την αποκάλυψη του σκανδάλου της Μονής Βατοπεδίου. Το βράδυ του Σαββάτου της 6ης Δεκεμβρίου, σε έναν από τους πολυσύχναστους δρόμους των Εξαρχείων, μια ομάδα νεαρών διαπληκτίζεται με τους αστυνομικούς ενός περιπολικού. Αψηφώντας τις εντολές που λαμβάνουν από το κέντρο για την απομάκρυνση τους από το σημείο, κατεβαίνουν από το περιπολικό με σκοπό να πλησιάσουν και να εκφοβίσουν τους νεαρούς. Ο 15χρονος μαθητής Αλέξανδρος Γρηγορόπουλος χωρίς να έχει φοβηθεί από τη στάση των αστυνομικών, παραμένει σε πολύ κοντινή απόσταση από τους Επαμεινώνδα Κορκονέα και Βασίλη Σαραλιώτη, οι οποίοι τον επιπλήττουν και τον απειλούν. Ο Αλέξανδρος Γρηγορόπουλος απαντώντας στις απειλές που δεχόταν από τον αστυνομικό Κορκονέα τον ρωτάει “γιατί τί θα μου κάνεις;”⁷ Ο αστυνομικός του απαντάει ότι “τώρα θα σου δείξω τι θα σου κάνω” και αφού προτάσσει το όπλο του

7 Βλ. Άρθρο “Όργη από τις υπόνοιες της υπεράσπισης των ειδικών φρουρών”, <http://tvxs.gr/news>

τον πυροβολεί θανάσιμα στην καρδιά. Τις επόμενες ώρες η είδηση για τη δολοφονία του μαθητή στην καρδιά των Εξαρχείων δε θα μπορούσε παρά να πυροδοτήσει μια κοινωνική έκρηξη.

Τις πρώτες ώρες η πληροφορία του θανάτου του μαθητή, μεταδόθηκε κυρίως με τη βοήθεια των ανεξάρτητων εναλλακτικών διαδικτυακών μέσων ενημέρωσης και τη χρήση του τηλεφώνου, ως επί των πλείστων μεταξύ των κινηματιών που δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή των Εξαρχείων. Τα επίσημα τηλεοπτικά κανάλια επέλεξαν να αποσιωπήσουν το γεγονός. Οι πολύ σοβαρές, βίαιες και πολύωρες συγκρούσεις με την αστυνομία, οι επιθέσεις στα αστυνομικά τμήματα, οι καταστροφές και οι εμπρησμοί καταστημάτων και τραπεζών, ξέσπασαν όχι μόνο στην ευρύτερη περιοχή των Εξαρχείων αλλά γενικεύθηκαν και απλώθηκαν σε πολλές περιοχές του κέντρου της Αθήνας. Χαρακτηριστική είναι η πυρπόληση μιας σειράς καταστημάτων στην Ερμού, σε έναν από τους πιο εμπορικούς δρόμους της Αθήνας. Το ίδιο βράδυ καταλαμβάνονται το κτίριο του Πολυτεχνείου και της ΑΣΟΕΕ. Η επόμενη μέρα ξημερώνει και τα βίαια επεισόδια διαχέονται και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας. Στην πρωτεύουσα διοργανώθηκε πορεία προς τη γενική αστυνομική διεύθυνση που χαρακτηρίστηκε από έντονη καταστολή. Οι διαδηλωτές θα αντιδράσουν στα πολλαπλά αστυνομικά χτυπήματα που δέχονται με σπασίματα, εμπρησμούς και καταστροφές πολυάριθμων καταστημάτων, τραπεζών και αντιπροσωπειών αυτοκινήτων σε όλο το μήκος της λεωφόρου Αλεξάνδρας. Οι συμπλοκές με τα ΜΑΤ διαρκούν μέχρι τις βραδυνές ώρες γύρω από το χώρο του Πολυτεχνείου και της ΑΣΟΕΕ. Τη Δευτέρα τα σχολεία ανοίγουν και έρχεται η σειρά των μαθητών στην Αττική αλλά και στην υπόλοιπη χώρα, να απαντήσουν στη δολοφονία του 15 μαθητή. Αυθόρμητα και χωρίς την εμπειρία των διαδικαστικών μηχανισμών κινηματικής οργάνωσης, οι μαθητές θα καταλάβουν τα σχολεία τους. Υιοθετώντας βίαιες μορφές δράσεις, θα επιτεθούν στα τοπικά στα αστυνομικά τμήματα της περιοχής τους με πέτρες, ενώ θα αναποδογυρίσουν σταθμευμένα

περιπολικά. Στη βραδινή πορεία που είχε διοργανωθεί στο κέντρο της Αθήνας, η κοινωνική οργή χιλιάδων νέων, μαθητών, φοιτητών, εργαζομένων, ανέργων ξεχείλισε και οδήγησε σε μια σειρά βίαιων εξεγερσιακών δράσεων. Οι διαδηλωτές πυρπόλησαν και κατέστρεψαν τράπεζες, αστυνομικά οχήματα, εμπορικά καταστήματα, δημόσια κτίρια ενώ η εικόνα από το φλεγόμενο χριστουγεννιάτικο δένδρο της πλατείας Συντάγματος αποτέλεσε σύμβολο των γεγονότων του Δεκέμβρη, εκφράζοντας το σπάσιμο της εορταστικής καταναλωτικής κανονικότητας των χριστουγεννιάτικων διακοπών. Η μεγάλη έκταση και η διάρκεια των γεγονότων έφερε σε αμηχανία την κυβέρνηση, καθώς υπήρξαν φήμες για το ενδεχόμενο κήρυξης στρατιωτικού νόμου στη χώρα, κάτι που δεν πραγματοποιήθηκε. Τα βίαια φαινόμενα διήρκεσαν για ακόμα δυο εβδομάδες. Με συγκρουσιακές πορείες, μικρότερης κλίμακας επεισόδια σε σχέση με τις πρώτες τρεις ημέρες, κατάληψη της ΓΣΕΕ, δημαρχείων, διακοπή και εισβολή διαδηλωτών σε θεατρική παράσταση του Εθνικού θεάτρου αλλά και του τηλεοπτικού δελτίου της ΕΡΤ.

Ο εκρηκτικός Δεκέμβρης του 2008 αποτέλεσε εφαλτήριο για την εμφάνιση αρκετών νέων ένοπλων οργανώσεων. Η πολιτική ζύμωση αρκετών νεολαίων μέσα στις ημέρες του Δεκέμβρη, όπως η Συνωμοσία Πυρήνων της Φωτιάς και άλλων μικρότερων ομάδων (Οργάνωση 6 Δεκέμβρη, Οργάνωση Μηδενική Ανοχή, Πύρινες Σκιές, Επαναστατική Απελευθερωτική Δράση, Αποστάτες του Ήσυχου Ύπνου, Αναρχική Ομάδα Επίθεση “Αλέξανδρος Γρηγορόπουλος”, Αναρχικοί της Πράξης, Ομάδες Διάχυσης Μητροπολιτικής Βίας), ευθύνονται για μια πληθώρα βίαιων δράσεων, όπως τοποθετήσεις αυτοσχέδιων εκρηκτικών μηχανισμών σε υποκαταστήματα τραπεζών, ΑΤΜ, αστυνομικά τμήματα, γραφεία κομμάτων και βουλευτών, κρατικά κτίρια, πολυτελή, διπλωματικά και κρατικά οχήματα, αντιπροσωπείες αυτοκινήτων. Λίγους μήνες αργότερα, έχει αρχίσει να γίνεται πια εμφανής η οικονομική κρίση. Η θεσμική εξουσία αποφασίζει να αυξήσει τα επίπεδα κατασταλτικής βίας, με αφορμή τα γεγονότα του Δεκεμβρίου του 2008. Τα νέα

σώματα ασφαλείας της ομάδας ΔΕΛΤΑ, κάνουν την εμφάνιση τους λίγες μέρες μετά από την επίθεση 80 περίπου αντιεξουσιαστών, στην περιοχή του Κολωνακίου το Μάρτιο του 2009. Η ομάδα των αντιεξουσιαστών προκαλεί φθορές σε τράπεζες, πολυτελή εμπορικά καταστήματα, διπλωματικά οχήματα και το γραφείο κοινού του υπουργείου Εθνικής Άμυνας. Το συμβολικό χτύπημα εκφράστηκε από τους δρώντες, στους τοίχους του Κολωνακίου με συνθήματα που αναγράφουν “Οι εχθροπραξίες συνεχίζονται”, “Καταργήστε την εργασία. Απελευθερώνει”. Την ίδια περίοδο αρχίζει μια συντονισμένη επιχείριση από την πλευρά των κρατικών μηχανισμών εξάρθρωσης των νέων ένοπλων οργανώσεων όπως ο Επαναστατικός Αγώνας και η Συνωμοσία Πυρήνων της Φωτιάς. Στο δρόμο συνεχίζεται μια σταθερά ήπιας έντασης συγκρούσεων με τις δυνάμεις καταστολής.

2.3 Βίαιες κινηματικές εκδηλώσεις στα χρόνια της κρίσης

2.3.1 Αντιδράσεις στο Πρώτο Μνημόνιο Στήριξης

Από την ημέρα ψήφισης του πρώτου Μνημονίου Στήριξης ο συγκρουσιακός κύκλος της περιόδου 2003-2010 κλείνει, και ένας καινούργιος κύκλος θα ανοίξει στην Ελλάδα της καπιταλιστικής κρίσης, των μνημονίων, της εσωτερικής υποτίμησης και της χρεοκοπίας. Η πολιτική, οικονομική και κοινωνική κρίση της χώρας έχει πάρει πια κρίσιμες διαστάσεις. Το θεσμικό σύστημα μεταλλάσσεται, με ακόμη πιο σκληρό αποκλεισμό των κοινωνικών στρωμάτων, όξυνση της κατασταλτικής επίθεσης, βίαιη αναδιανομή του πλούτου, οδηγώντας τους πολίτες της χώρας σε κοινωνική εξαθλίωση. Οι κινηματικοί μηχανισμοί, τα ρεπερτόρια δράσης που αναπτύσσονται για την αντίδραση στις μεταβολές του θεσμικού πλαισίου αφορούν έναν καινούργιο συγκρουσιακό κύκλο. Σημείο τομής έναρξης αυτής της περιόδου, αποτελεί η

πολυπληθής απεργιακή συγκέντρωση στις 5 Μαΐου του 2010 ενάντια στη ψήφιση του νέου πακέτου οικονομικών μέτρων.

Άξιο αναφοράς είναι και η αποδοκιμασία του προέδρου της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών, Γιάννη Παναγόπουλου στην προσυγκέντρωση των διαδηλωτών της 5ης Μαΐου. Παρόμοιο επεισόδιο προπηλακισμού στο ίδιο πρόσωπο, είχε προηγηθεί σε απεργιακό συλλαλητήριο το Μάρτιο του 2010. Και τα δυο περιστατικά φωτίζουν την κινηματική προδιάθεση των διαμαρτυρομένων για την άρνηση εκπροσώπησης τους, από καθεστωτικές δομές συνδικαλισμού. Πιο εμπεριστατωμένα, η ΓΣΕΕ κατηγορείται στο δημόσιο λόγο για κατάχρηση δημόσιου χρήματος, ανελαστικότητα και προσκόλληση στη συνδικαλιστική γραφειοκρατία, μη εξυπηρέτηση εργατικών διεκδικήσεων και προάσπιση συμφερόντων της εργοδοσίας και όχι των εργαζομένων. Η απεργιακή πορεία εκτιμάται ότι υπήρξε από τις πολυπληθέστερες των τελευταίων ετών, με συμμετοχή πάνω από 200.000 ατόμων. Από την εκκίνηση της, η διάχυτη οργή των συγκεντρωμένων, η εναντίωση τους και η μη κοινωνική συναίνεση στα σκληρά μέτρα λιτότητας που προωθούν οι κυβερνητικοί μηχανισμοί, αποτυπώνεται στις εκτεταμένες φθορές και στην πυρπόληση καταστημάτων και τραπεζών επί της οδού Σταδίου. Η έντονη διάθεση σύγκρουσης, διαφαίνεται στη συνέχεια στην πλατεία Συντάγματος όπου πλήθος κόσμου αναμετράται πολύωρα με τις δυνάμεις της αστυνομίας και ένα κομμάτι των διαδηλωτών αποτελούμενο από εργατικά σωματεία, επιχειρεί να εισέλθει στον προαύλιο χώρο του Ελληνικού Κοινοβουλίου. Θα τυλιχθούν στις φλόγες επίσης το κτίριο της Νομαρχίας Αθηνών και της Υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων, όπως και η τράπεζα της Marfin από την οποία βρίσκουν τραγικό θάνατο τρεις υπάλληλοι της τράπεζας που βρίσκονταν εν ώρα εργασίας.

Με την επιβεβαίωση του συμβάντος που έλαβε χώρα στην τράπεζα της Marfin , όλη η δυναμική της σύγκρουσης των διαδηλωτών παγώνει και σύντομα θα μετατραπεί σε αμηχανία και απογοήτευση. Τα περισσότερα μπλοκ θα αποχωρήσουν

και η διαδήλωση θα λάβει τέλος. Η αντεπίθεση της αστυνομίας δε θα αργήσει να πραγματοποιηθεί το ίδιο απόγευμα στη περιοχή των Εξαρχείων, με μια πρωτοφανή επιθετική καταστολή. Διμοιρίες των ΜΑΤ καθώς και οι μηχανοκίνητες ομάδες ΔΕΛΤΑ και Δίας, κατέκλυσαν και περικύκλωσαν την περιοχή, εισβάλλοντας αρχικά στο γραφεία του Δικτύου για τα Πολιτικά και Κοινωνικά Δικαιώματα και του Δικτύου Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών. Αφού έσπασαν τζαμαρίες, κατέστρεψαν υλικοτεχνικό εξοπλισμό, βιαιοπράγησαν και τραυμάτισαν παρευρισκομένους στο χώρο, στην συνέχεια κατευθύνθηκαν στην κατάληψη «Χώρος Ενιαίας Πολύμορφης Αναρχικής Δράσης», στην οδό Ζαίμη. Εκεί θα αποκλείσουν και θα πολιορκήσουν το χώρο, ρίχνοντας δακρυγόνα εντός του κτιρίου, ενώ υπάρχουν μαρτυρίες και για δυο πυροβολισμούς αστυνομικών στον αέρα. Η επιχείρηση θα ολοκληρωθεί με την έφοδο της αστυνομίας, ξυλοκοπώντας και συλλαμβάνοντας τα άτομα που βρίσκονταν μέσα στη κατάληψη, καθώς και με αθρόες προσαγωγές και ξυλοδαρμούς περαστικών της περιοχής των Εξαρχείων.

Η ευθύνη του θανάτου των τριών εργαζομένων από αναθυμιάσεις, εκτός από τον Ανδρέα Βγενόπουλου επικεφαλής της τράπεζας και του διοικητικού προσωπικού της τράπεζας της Marfin που κατ' εντολή τους και υπό την απειλή της απόλυσης, εξανάγκασαν τους εργαζομένους του να βρίσκονται κλειδωμένοι μέσα εν είδει προστασία της τράπεζας από όπου θα περνούσε η απεργιακή πορεία, βαραίνει τους ανθρώπους που εκτόξευσαν τις μολότοφ στο κτίριο της τράπεζας, χωρίς πρώτα να ελέγξουν για τυχόν ανθρώπινη παρουσία εντός του χώρου. Η συγκεκριμένη ενέργεια θα συμπεριληφθεί στις μορφές κυνικής βίας καθώς ήταν μια επιθετική πρακτική χωρίς περιεχόμενο. Μια βία που οι ιθύνοντες συνδιαλέγονται μόνο με τον εαυτό τους. Χωρίς κάποιο εργαλειακό σκοπό και η εσφαλμένη χρήση της οδήγησε σε δυσμενή αποτελέσματα. Ποιο ήταν το πολιτικό κίνητρο πίσω από αυτήν την ενέργεια; Το πιο πιθανό είναι η καταστροφή συμβόλων, οικονομικών στόχων από τα σημεία που θα περάσει η διαδήλωση, χωρίς καμία έμφαση στις επιπτώσεις που μπορεί να υπάρξουν,

μια κυνική βία που προσέγγισε σημεία τυφλής βίας. Ο θάνατος των υπαλλήλων της Marfin αποτελεί ένα κομβικό σημείο. Εκ παραλλήλου η Βουλή θα υπερψηφίσει τα μέτρα για την ενεργοποίηση του μηχανισμού στήριξης, παρ' όλες τις συγκρουσιακές συνθήκες που επικρατούν. Τα περιστατικά της βίας και της τακτικής της σύγκρουσης στο δρόμο, θα υποχωρήσουν για ένα μεγάλο διάστημα περίπου έξι μηνών. Όσα είχαν προηγηθεί στους προηγούμενους κύκλους βίας κόβονται απότομα. Η αναζήτηση των αιτιών του εγχειρήματος, απόδοσης ευθυνών και οι έντονες κριτικές που ασκήθηκαν κυρίως στο χώρο του αντιεξουσιαστικού εγχώριου κινήματος, για το χαμό ανθρώπινων ζώων εν μέσω μιας απεργιακής πορείας, έφερε σε αμηχανία και μούδιασμα όλους τους κινηματικούς μηχανισμούς, που προσπαθούσαν να συνέλθουν από τις επιπτώσεις μιας τόσο άστοχης βίαιης ενέργειας.

2.3.2 «Δυστυχώς μας επιτέθηκαν και εμείς αμυνθήκαμε»⁸

Ιδιαίτερης σημασίας συγκρουσιακό γεγονός αποτέλεσε χωρίς αμφιβολία ο αγώνας των κατοίκων της Κερατέας, ενάντια στην κατασκευή ΧΥΤΑ στην αρχαιολογική περιοχή του Οβριόκαστρου στο δήμο Λαυρεωτικής. Η άρνηση τους στη δημιουργία υγειονομικής ταφής απορριμμάτων για το 1/3 των σκουπιδιών ολόκληρου του νομού Αττικής, αναδύθηκε σε ένα ισχυρό μέτωπο αντίστασης και σύγκρουσης για 128 ημέρες απέναντι σε ισχυρότατες δυνάμεις καταστολής. Οι κάτοικοι αφού συσπειρώθηκαν για να υπερασπιστούν τη γη τους από τα σχέδια των επιχειρηματιών, συγκρούονταν σχεδόν καθημερινά με τις δυνάμεις των ΜΑΤ, οι οποίες παρέμεναν επί εικοσιτετραώρου βάσης στην περιοχή τους. Ας δούμε παρακάτω πως διαμορφώθηκαν οι συνθήκες και οι όροι μέσα στο πεδίο της σύγκρουσης, και τον τρόπο που αλληλεπίδρασαν οι τακτικές των κατοίκων με τις κατασταλτικές τακτικές.

⁸ Μαρτυρία κατοίκου, ντοκυμαντέρ, *128 ημέρες στα μπλόκα*, <https://www.youtube.com/watch?v=dWdfWpdalgo>

ι. Βία και Καταστολή στην Κερατέα

Οι κάτοικοι ήδη από το 2008 φύλασσαν καθημερινά σε τρεις βάρδιες την περιοχή στην είσοδο του Οβριοκάστρου⁹. Ήθελαν να είναι έτοιμοι, όταν θα επιχειρηθεί η έναρξη των εργασιών για το ΧΥΤΑ. Τα ξημερώματα της 11ης Δεκεμβρίου του 2010, θα κάνουν την εμφάνιση τους τα φορτηγά της εταιρίας μαζί με τις διμοιρίες των ΜΑΤ. Από εκείνη την ημέρα και μετά, η κρατική καταστολή θα εγκαταστήσει έναν ασφυκτικό κλοιό γύρω από την Κερατέα. Ακολουθεί ένα μεγάλο διάστημα στο οποίο μέρα και νύχτα βρίσκει τους κατοίκους μπροστά από οδοφράγματα με φωτιές, μολότοφ, πέτρες και ξύλα. Τα ΜΑΤ απαντούν με αλόγιστη χρήση χημικών, πλαστικές σφαίρες, ρίψεις νερού από αέρα, συλλήψεις, ξυλοδαρμούς και δολιοφθορές σε μηχανήματα του δήμου Λαυρεωτικής. Οι τραυματίες είναι αρκετοί και από τις δυο πλευρές. Οι κάτοικοι μένοντας ανυποχώρητοι, δε φεύγουν από τα οδοφράγματα αλλά ανασυντάσσονται, αυτοοργανώνονται και μέσα από τις συνελεύσεις της Συντονιστικής Επιτροπής Αγώνα κατά του ΧΥΤΑ, αποφασίζουν για τις νέες τους στρατηγικές.

Η βιαιότητα των ΜΑΤ θα συνεχιστεί με τις οδομαχίες στο μπλόκο της Λαυρίου και στα γύρω χωράφια. Τα ΜΑΤ αποφασίζουν να επιτείνουν τις κατασταλτικές τους ενέργειες, δρώντας και εντός της πόλης της Κερατέας. Προκαλούν φθορές σε πάνω από σαράντα αυτοκίνητα κατοίκων και με τη συνδρομή της τροχαίας και των αστυνομικών από το αστυνομικό τμήμα της περιοχής, παίρνουν τις πινακίδες και κόβουν κλήσεις για παράνομη στάθμευση. Ένα περιστατικό το οποίο θα εξοργίσει τους Κερατιώτες, οι οποίοι αφού πολιόρκησαν και εισέβαλαν μέσα στο Αστυνομικό Τμήμα της Κερατέας, πήραν πίσω τις πινακίδες των αυτοκινήτων τους, έκαψαν τις κλήσεις, εκτόξευσαν βόμβες μολότοφ μέσα στο τμήμα, ενώ αναποδογύρισαν και κατέστρεψαν υπηρεσιακά αυτοκίνητα. Τα ΜΑΤ εκδικούνται τις βίαιες δράσεις των κατοίκων, αποκλείοντας την πρόσβαση τους στις καλλιέργειες, στα κτήματα και στα σπίτια τους. Η προσέγγιση γίνονταν έπειτα από

⁹ βλ Ντοκυμαντέρ, *Φωτόσφαυρα*, <https://www.youtube.com/watch?v=soyinlhTggA>

εξονυχιστικό έλεγχο και την επίδειξη αστυνομικής ταυτότητας. Πολλά σπίτια παρακολουθούνταν από αστυνομικούς με πολιτικά, ενώ εισέβαλαν σε σπίτια “ύποπτων”, προσαγώντας συγγενικά τους πρόσωπα. Οι δυνάμεις καταστολής θα πάρουν την εντολή να εισβάλλουν για δεύτερη φορά μέσα στην πόλη, μεταφέροντας την ένταση κυριολεκτικά έξω από τα σπίτια. Η συνέχεια υπήρξε ένα όργιο καταστολής με τις διμοιρίες να ρίχνουν δακρυγόνα στα μπαλκόνια και στις αυλές των σπιτιών, οι περισσότεροι που διαμαρτύρονταν ξυλοκοπούνταν από τα MAT, τα οποία δε δίστασαν να χτυπήσουν ηλικιωμένους και παιδιά.¹⁰ Ένας αστυνομικός προέταξε το υπηρεσιακό του όπλο και απείλησε τους περίοικους που αντέδρασαν στις προσαγωγές¹¹. Τα αντανακλαστικά των κατοίκων τους οδηγούν πολύ σύντομα έξω από το Α.Τ. Κερατέας και οι οδομαχίες που θα ξεσπάσουν θα είναι άγριες, γεμάτες οργή και πολύωρες.

Οι μήνες περνούσαν με τους κατοίκους να δείχνουν ανυποχώρητοι. Χαράσσοντας νέες στρατηγικές, αποφασίζεται η δημιουργία των “ομάδων κατολισθήσεων”. Σκοπός αυτών των ομάδων ήταν με νυχτερινά σαμποτάζ να κλείνουν τους παραδρόμους της οδού Λαυρίου, ώστε να μη μπορούν οι αστυνομικές δυνάμεις να προσεγγίζουν την περιοχή του Οβριόκαστρου και τα μηχανήματα των εργασιών. Οι δρόμοι κλείνουν με μπάζα, τεράστιες λίθους, χώματα και το θερμόμετρο της έντασης ανεβαίνει και από τα δυο στρατόπεδα. Τα MAT απαντούν μετατρέποντας συχνά την πόλη σε θάλαμο αερίων από τα χημικά αέρια, εκτόξευση δακρυγόνων σε ευθεία βολή, τη χρήση πλαστικών σφαιρών και αρκετών ξυλοδαρμών. Οι κάτοικοι πυρπολούν μηχανήματα της εταιρείας, αστυνομικά οχήματα και αφαιρούν εξοπλισμό όπως κράνη, ασπίδες και ασυρμάτους. Έπειτα από τέσσερις μήνες και με την αντιπαράθεση να έχει φτάσει πλέον σε επικίνδυνα επίπεδα, αποφασίζεται να αποσυρθούν τα MAT από την περιοχή και να ξεκινήσουν οι συζητήσεις για την εύρεση λύσεων στο θέμα των σκουπιδιών.

10 βλ. Εισβολή MAT στην Κερατέα 8/02/2011 <https://www.youtube.com/watch?v=ZaiCKKjN2NM>

11 Το επεισόδιο με τον αστυνομικό κατέγραψε ένας κάτοικος <https://www.youtube.com/watch?v=ubd9ZEfa9vk>

ii. Συμπεράσματα αγώνα Κερατέας

Ένα ενδιαφέρον σημείο προς παρατήρηση, όσον αφορά την κινητοποίηση των κατοίκων της Κερατέας, αποτελεί ο τρόπος που παρουσιάστηκαν τα βίαια επεισόδια από τα επίσημα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και τον πολιτικό κόσμο. Η επίσημη αρθρογραφία και τα τηλεοπτικά δελτία προέβαλλαν ως είδηση μια παράλογη βίαιη συμπεριφορά των κατοίκων ενάντια σε ένα υπό κατασκευή έργο, χωρίς ωστόσο να αναδεικνύουν τις βλαβερές επιπτώσεις που θα είχε ο ΧΥΤΑ για τους ίδιους και τον τόπο τους. Οι βουλευτές του κυβερνώντος κόμματος, επιδίδονταν σε μια προσπάθεια υπονόμησης των πραγματικών αιτημάτων των διαμαρτυρομένων και ταυτοχρόνως απέκρυπταν πληροφορίες για την σκληρή καταστολή και τον τρόπο που δρούσαν οι διμοιρίες των ΜΑΤ. Η επίσημη ρητορική ανέσυρε από το οπλοστάσιο της και με εμμονή επαναλάμβανε την ίδια επιχειρηματολογία, που προωθεί κάθε φορά που εμφανίζονται βίαια ρεπερτόρια. Έβλεπε κουκουλοφόρους των Εξαρχείων, οι οποίοι ταξιδεύουν στην Κερατέα για να μεταλαμπαδεύουν τις πρακτικές τους. "Η Κερατέα είναι θέρετρο των αντιεξουσιαστών" δήλωνε η υφυπουργός Περιβάλλοντος Θωοδόρα Τζάκρη. "Βεβαίως και υπάρχει συνάθροιση κάθε βράδυ διαφόρων στοιχείων από ολόκληρη την Αττική φορτωμένων με μολότοφ...Βεβαίως και έχουν δικαίωμα οι κάτοικοι της Κερατέας να διεκδικήσουν αλλά όχι με μολότοφ. Όχι με βία. Όχι με σύγκρουση" συμπλήρωνε ο υπουργός Προστασίας του Πολίτη Χρήστος Παπουτσής.¹² Οι κάτοικοι από την πλευρά τους, ήθελαν να αντιτάξουν τα δικά τους επιχειρήματα. Ως εκ τούτου δημιούργησαν με τη σειρά τους ανεξάρτητα ιντερνετικά μέσα ενημέρωσης για να σπάσουν την απομόνωση που τους είχε επιβληθεί. Μέσω των blogs παρείχαν άμεση αντιπληροφόρηση για τα όσα πραγματικά διαδραματίζονταν και τις διεκδικήσεις τους. Ενώ δέχτηκαν την αλληλεγγύη και τη συμπαράσταση πλήθους κόσμου, που κατάφερε να έρθει σε επικοινωνία μαζί τους.

Μια εξίσου σημαντική παρατήρηση είναι ο ρόλος που θα μπορούσαν να παίξουν τα συγκεκριμένα βίαια επεισόδια στη δεδομένη χρονική συγκυρία.

¹² βλ. http://www.forkeatea.com/2011/03/blog-post_3861.html

Εμπεριείχαν κάποια δυναμική, που προκαλούσε ανησυχία στις αρχές; Η πολιτεία φοβόταν τη διάχυση μιας τοπικής εμβέλειας αντιδραστικότητας, σε κομμάτια του ευρύτερου κινηματικού χώρου; Έναν ενδεχόμενο επηρεασμό των κινηματικών διαδικασιών που διαμορφώνονταν εναντίον των μνημονιακών πολιτικών; Τι συμβόλιζε η δυναμική πολλές φορές και βίαιη αντίσταση των κατοίκων εναντίον της ιδιωτικής κερδοφορίας. Το κράτος ενεργούσε προς όφελος ιδιωτικών απολαβών εταιριών ή για την εξασφάλιση της ασφάλειας και της υγείας των πολιτών του; Η εναντίωση μιας ολόκληρης τοπικής κοινωνίας κατά της κερδοφορίας και η οργή τους για τη σκληρή αστυνομική καταστολή, αποτυπώθηκε εύστοχα στο σύνθημα εκείνων των ημερών "κάθε μέρος να γίνει μια Κερατέα".

2.3.3 Η Κερατέα έναυσμα για μια συγκρουσιακή γενική απεργία

Οι εικόνες με τους οργισμένους Κερατιώτες να πετούν μολότοφ στις διμοιρίες των ΜΑΤ, λειτούργησαν ως σπίθα έπειτα από έξη μήνες βίαιης συγκρουσιακής ησυχίας. Η σημασία εμφάνισης βίαιων δράσεων στο κέντρο της Αθήνας, μετά από τόσους μήνες σιωπής των βίαιων ρεπερτορίων, είναι μείζονος σημασίας. Η Κερατέα και όσων προηγήθηκαν ξύπνησαν τους κινηματικούς μηχανισμούς που πνίγονταν στις ενοχές για το θάνατο των τριών υπαλλήλων στις 5 Μαΐου. Στις 15 Δεκεμβρίου του 2010, πέντε ημέρες μετά τα πρώτα επεισόδια στη Κερατέα, πλήθος συγκεντρωμένων συμμετέχει στην απεργιακή γενική διαδήλωση. Την προηγούμενη ημέρα είχε ψηφιστεί στην ελληνική βουλή το νέο πολυνομοσχέδιο, που αφορούσε αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις, όπως κατάργηση των συλλογικών συμβάσεων και μειώσεις αποδοχών στις πρώην Δ.Ε.Κ.Ο. Η ατμόσφαιρα είναι ήδη ηλεκτρισμένη και μια μαζική πορεία στο κέντρο της Αθήνας, εκδηλώνει την αντίθεση και μη συναίνεση της στα νέα μέτρα. Το πρώτο ξέσπασμα θα γίνει στον πρώην υπουργό Μεταφορών

Επικοινωνιών και Ανάπτυξης της Νέας Δημοκρατίας Κωστή Χατζηδάκη. Μόλις εντοπίζεται από μερίδα κόσμου προπηλακίζεται, δέχεται χτυπήματα στο κεφάλι και γρήγορα φυγαδεύεται από την προσωπική του φρουρά με τον κόσμο να του φωνάζει “κλέφτες, κλέφτες”.¹³ Δεν περνούν παρά λίγα λεπτά, όταν έξω από ξενοδοχείο Μεγάλη Βρετανία και King George μια διμοιρία δέχεται βροχή από μολότοφ¹⁴, με τα πολυτελή αυτοκίνητα που ήταν σταθμευμένα έξω από το ξενοδοχείο να φλέγονται. Μια άλλη παρατεταμένη διμοιρία, έχει σειρά να εγκλωβιστεί στη στοά του Υπουργείου Οικονομικών με δεκάδες διαδηλωτές να εκτοξεύουν εναντίον της μολότοφ και πέτρες. Κομμάτι των διαδηλωτών που κατευθύνεται στους στύλους του Ολυμπίου Διός, πυρπολεί μια κλούβα των ΜΑΤ. Η αστυνομία δείχνει αδυναμία να αντικρούσει όλα τα μέτωπα που ανοίγονται μπροστά της, καθώς είναι φανερό ότι δεν ανέμενε ούτε τη μαζική συμμετοχή του κόσμου στη διαδήλωση, αλλά ούτε και την επιθετική τους διάθεση. Ομάδες των ΜΑΤ, ΔΕΛΤΑ και ΔΙΑΣ βγαίνουν σπασμωδικά στην πλατεία Συντάγματος ρίχνοντας μεγάλες ποσότητες δακρυγόνων και ξυλοκοπώντας άγρια διαδηλωτές, ενώ δε δίστασαν να παρασύρουν με τη μοτοσυκλέτα τους ένα διαδηλωτή. Καθώς η πορεία βρίσκεται προς τη λήξη της, μια μερίδα διαδηλωτών αποτελούμενη κυρίως από από πρωτοβάθμια σωματεία και μέλη της αντιεξουσιαστικής κίνησης, φθάνουν στην οδό Πατησίων και προσπαθούν να καταλάβουν το κτίριο της ΓΣΕΕ στην λεωφόρο Αλεξάνδρας. Αυτή τη φορά πραγματοποιήθηκαν μάχες σώμα με σώμα με τους αστυνομικούς της ομάδας Δέλτα και Δίας, ενώ δυο μηχανές της αστυνομίας κάηκαν ολοσχερώς.

2.3.4 Απεργία Φεβρουάριος 2011

13 βλ. βίντεο από τον προπηλακισμό του βουλευτή, <https://www.youtube.com/watch?v=oiPPW3TNZ5w>

14 Βλ. Απόσπασμα από την αναμετάδοση των γεγονότων, Reuters, *Action video of greek riots as fire bombs, stones fly in Athnes*, <https://www.youtube.com/watch?v=AuJZdWTiaJM>

Στις 23 Φεβρουαρίου του 2011, κηρύσσεται ημέρα πανελλαδικής απεργίας. Τα νέα μέτρα διαχείρισης του χρέους που ετοιμάζονταν να ψηφιστούν από τη Βουλή το Μάρτιο του 2011, βρίσκουν ξανά απέναντί τους τη δυσαρέσκεια μεγάλων κομματιών της ελληνικής κοινωνίας. Οι πολίτες αντιδρούν στα ποσοστά της ανεργίας που συνεχώς σκαρφάλωναν, στην αύξηση του πληθωρισμού, στον κίνδυνο νέων μειώσεων/πериοπών μισθών στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, στις νέες απολύσεις δημοσίων υπαλλήλων, στην νέα αύξηση ορίου συνταξιοδότησης, στην δημόσια περιουσία που σχεδιάζονταν να ξεπουληθεί, στις ιδιωτικοποιήσεις των δημοσίων υπηρεσιών και του ενεργειακού κεφαλαίου όπως οι συγκοινωνίες, το νερό, τα λιμάνια, ο ορυκτός πλούτος. Μερικά από τα αιτήματα των διαδηλωτών ήταν η ρήξη με τις συμφωνίες της ΕΕ, η απόσυρση του μηχανισμού στήριξης και του ΔΝΤ από την Ελλάδα, η διαγραφή του χρέους και η παύση πληρωμών. Η συμμετοχή του κόσμου υπήρξε μαζική και βίαιες τακτικές δεν άργησαν να σημειωθούν στην πλατεία Συντάγματος. Πέτρες και μολότοφ, εκτοξεύονται εναντίον δυνάμεων των ΜΑΤ. Αυτή τη φορά όμως η αστυνομία δεν βρέθηκε ανέτοιμη, όπως στην απεργία της 15 Δεκεμβρίου. Εμφανίστηκε με πιο αναβαθμισμένο σχεδιασμό αντιμετώπισης των βίαιων μετώπων, που άνοιγαν οι διαδηλωτές. Εξαπέλυσε την τακτική αθρόας ρίψης χημικών επί των ατόμων που παρέμεναν στην πλατεία Συντάγματος με σκοπό να τους διαλύσουν, ενώ προέβη σε αρκετές συντονισμένες συλλήψεις. Αξιοσημείωτα περιστατικά ήταν ένας αστυνομικός από την ομάδα ΔΕΛΤΑ που παρέσυρε με την μηχανή του έναν διαδηλωτή, και μια μολότοφ που τύλιξε στις φλόγες έναν αστυνομικό μαζί με την μηχανή του¹⁵. Σε αυτήν την απεργία υπήρξε η επιθυμία από τους διαδηλωτές, εμπνεόμενοι και από τις εξεγέρσεις στον αραβικό κόσμο στην πλατεία Ταχίρ, να παραμείνουν στην πλατεία Συντάγματος για όσο περισσότερο διάστημα μπορούσαν και να υπερασπιστούν με την παρουσία τους, τη διαμαρτυρία τους στο χώρο της πλατείας. Αρκετός κόσμος παρέμεινε στην πλατεία μέχρι και το

15 βλ. βίντεο από τη πορεία, Reuters, *Video of Greece strike turning violent in Athens*, https://www.youtube.com/watch?v=Yon_Brhczol και <https://www.youtube.com/watch?v=Z2OrOGIXiNk&feature=related>

απόγευμα δημιουργώντας μια καινούργια διεκδικητική συνήθεια.

2.3.5 Απεργία Μάιος 2011

Η απεργία της 11 Μαΐου, εκδηλώθηκαν αυξημένα επίπεδα αστυνομικής βίας. Παρότι δεν υπήρξε η χρήση βίαιου ρεπερτορίου από τους συμμετέχοντες της πορείας. Η αστυνομία φαινόταν να έχει προαποφασίσει για τη μέθοδο καταστολής που θα χρησιμοποιήσει. Τα τελευταία μπλοκ, αποτελούμενα από συνελεύσεις γειτονιάς, σωματείων βάσης και κομμάτων της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς, που περνούσαν από την πλατεία Συντάγματος θα υποστούν μαζικούς ξυλοδαρμοί, με μοναδικό σκοπό να διαλυθεί η απεργιακή πορεία. Πλήθος κόσμου ξυλοκοπήθηκε στην πλατεία Συντάγματος και στην οδό Πανεπιστημίου. Η χρήση των χημικών ήταν εκτεταμένη και πολλοί διαδηλωτές δέχθηκαν χτυπήματα στο κεφάλι με αναποδογυρισμένα γκλοπ, πυροσβεστήρες, ασπίδες, μπουνιές, κλωτσιές, πατήματα με τις αστυνομικές αρβύλες στο σώμα. Οι συλλήψεις γινόντουσαν μέσα από το σωρό μέσα σε μια ατμόσφαιρα ασφυξίας, εξαιτίας της μεγάλης ποσότητας δακρυγόνων που έριχναν τα ΜΑΤ ανάμεσα στο πλήθος. Αρκετοί διαδηλωτές κατέληξαν λιπόθυμοι με κακώσεις στο νοσοκομείο ενώ δυο εξ αυτών χειρουργήθηκαν. Η ζωή του ενός διαδηλωτή βρέθηκε σε κρίσιμη κατάσταση με βαριές κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις αφού δέχθηκε ισχυρό χτύπημα από πυροσβεστήρα.¹⁶ Μια μικρή μερίδα διαδηλωτών που παρέμεινε στην πλατεία Συντάγματος για τη διεξαγωγή συνέλευσης μετά το πέρας της πορείας δέχθηκε επίθεση από τα ΜΑΤ.

16 Ανακοίνωση Τοπικής Επιτροπής ΕΙΝΑΠ Γενικού Νοσοκομείου Νίκαιας, «Καταγγέλλουμε την αστυνομική αυθαιρεσία και βαρβαρότητα. Καταγγέλλουμε όλα τα μέλη της Ελληνικής Κυβέρνησης και τον πρωθυπουργό της χώρας για την δολοφονική απόπειρα ενάντια στον συγκεκριμένο συμπολίτη μας που είναι σε βαριά κατάσταση και κινδυνεύει η ζωή του, αλλά και ενάντια σε όλους τους άλλους διαδηλωτές. Η βία και η καταστολή ενάντια στο λαό που αντιστέκεται έχουν κοντά ποδάρια.»

2.3.6 Κινήματα πλατειών

Ο Ιούνιος του 2011 αποτυπώθηκε, ως ο μήνας των μαζικότερων διεκδικητικών δράσεων κατά την διάρκεια του πρώτου μνημονιακού έτους. Οι κινηματικές ενέργειες εξέφραζαν την ανάγκη μεταβολής της υφιστάμενης οικονομικής και πολιτικής κατάστασης, την έντονη κοινωνική δυσαρέσκεια απέναντι στα νέα οικονομικά μέτρα που θα ψηφίζονταν από το ελληνικό Κοινοβούλιο στα τέλη του ίδιου μήνα, όπως και την επιθυμία υπεράσπισης του δημόσιου χώρου της πλατείας Συντάγματος. Τον Μάιο οι Ισπανοί Indignados (Αγανακτισμένοι), κάτω από την πλατφόρμα “Democracia Real Ya” (Πραγματική Δημοκρατία Τώρα) είχαν καταφέρει να συγκεντρώσουν στις πλατείες πλήθος κόσμου, χωρίς την υπηρετήση κάποιας κομματικής ατζέντας. Σε λιγότερο από ένα μήνα οι κινητοποιήσεις των Indignados φτάνουν στην Ελλάδα, με χιλιάδες κόσμου να συσπειρώνεται αυθόρμητα στη κεντρική πλατεία Συντάγματος έξω από την ελληνική Βουλή. Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έπαιξε σημαντικό ρόλο στη συνελευσιακή οργάνωση και στο συντονισμό των δράσεων του κόσμου των πλατειών, όπως έγινε και στην Ισπανία. Οι συνελεύσεις τους μεταδίδονταν σε απευθείας σύνδεση μέσω live streaming, με την επιδίωξη να είναι αδιαμεσολάβητες, χωρίς την εκπροσώπηση πολιτικών κομμάτων και με σεβασμό στις απόψεις των συμμετεχόντων. Οι στοχεύσεις τους συνδιαμορφώνονταν στην ανάγκη για παραμονή του κόσμου στην πλατεία και στο κάλεσμα χρήσης ειρηνικών μέσων διεκδίκησης. Αναμφίβολα καίριο σημείο των διαμαρτυριών, υπήρξαν οι μαζικές αμφισβητήσεις και καταγγελίες του διεφθαρμένου πολιτικού συστήματος, των κομμάτων, η δυσφορία προς τους υφιστάμενους ιεραρχικούς πολιτικούς θεσμούς και του τρόπου αντιπροσώπευσης των πολιτών. Τα ψηφίσματα τους δήλωναν την βούληση για “άμεση δημοκρατία τώρα και παντού”, τη σημασία έναρξης πολιτικού διαλόγου και την ανάγκη πρόσβασης και μεγαλύτερης συμμετοχής των πολιτών, στις αποφάσεις που αφορούν το μέλλον τους αλλά και τις

ίδιες τους τις ζωές.¹⁷ Κύριοι προβληματισμοί που θέτονταν προς συζήτησή ήταν η έξοδος από το ΔΝΤ και η απόσυρση των μνημονίων. Ο συμβολισμός της κατάληψης της κεντρικής πλατείας της πόλης και της αμφισβήτησης του κοινοβουλευτισμού μπροστά από το κοινοβούλιο, ήταν μεγάλη. Οι δράσεις τους, κατά τα πρότυπα των Indignados, περιελάμβαναν εκτός από τις συνελεύσεις, ομάδες εργασίας, κατασκήνωση στην πλατεία για περίθαλψη αστέγων και τραυματιών από τις διαδηλώσεις.

i.Χρονικό συγκρούσεων

Τα μεγαλύτερης σε ένταση βίαια επεισόδια, έλαβαν χώρα στην απεργία της 15 Ιουνίου και το απεργιακό διήμερο της 28ης και 29ης Ιουνίου. Πριν τις 15 Ιουνίου η οικειοποίηση συνθημάτων του αντιεξουσιαστικού χώρου όπως “να καεί να καεί η βουλή” καθώς και η πίεση προς τους βουλευτές του κοινοβουλίου, την ώρα που αποχωρούσαν με τα αμάξια τους από τη Βουλή, με γιουχάρισμα, μούντζες, εξυβρίσεις, είχαν ήδη διαμορφώσει μια μεγαλύτερη οικειοποίηση με πιο επιθετικές μορφές διεκδίκησης. Έχουν ήδη περάσει 22 ημέρες από την ημέρα κατάληψης της πλατείας Συντάγματος, όταν στη γενική απεργία της 15ης Ιουνίου το ψήφισμα της Λαϊκής Συνέλευσης Πλατείας Συντάγματος, καλεί σε περικύκλωση της Βουλής και παραμονή των διαδηλωτών στην πλατεία¹⁸. Οι πρώτες μικροεντάσεις με τα ΜΑΤ, ξεκινούν όταν συγκεντρωμένος κόσμος προσπάθησε να σταματήσει τη πορεία των

17 Ψήφισμα Λαϊκής Συνέλευσης Πλατείας Συντάγματος, 29/05/2011 «Καλούμε όλους τους Αθηναίους, εργαζόμενους, ανέργους και νεολαία στο Σύνταγμα, και όλη την κοινωνία να γεμίσει τις πλατείες και να πάρει τη ζωή στα χέρια της. Εκεί στις πλατείες θα συνδιαμορφώσουμε όλα μας τα αιτήματα και τις διεκδικήσεις μας. Καλούμε όλους τους εργαζόμενους που θα απεργήσουν την επόμενη περίοδο να καταλήγουν και να παραμένουν στο Σύνταγμα. Δεν θα φύγουμε από τις πλατείες, μέχρι να φύγουν αυτοί που μας οδήγησαν εδώ: Κυβερνήσεις, Τρόικα, Τράπεζες, Μνημόνια και όλοι όσοι μας εκμεταλλεύονται. Τους διαμηνύουμε ότι το χρέος δεν είναι δικό μας. ΑΜΕΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΩΡΑ.ΙΣΟΤΗΤΑ - ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ – ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ!Ο μόνος αγώνας που χάνεται είναι αυτός που δεν δόθηκε ποτέ!»

18 Ψήφισμα Λαϊκής Συνέλευσης Πλατείας Συντάγματος, 11/06/2011 «24ώρες στο δρόμο!Δίνουμε τη δική μας απάντηση στο Μεσοπρόθεσμο. 15 Ιουνίου περικυκλώνουμε τη Βουλή, μαζευόμαστε και μένουμε στο Σύνταγμα. Στηρίζουμε με κάθε τρόπο τη Γενική Απεργία και διαδηλώνουμε ειρηνικά.»

αυτοκινήτων κάποιων βουλευτών. Στη συνέχεια μια ομάδα διαδηλωτών κατάφερε να κατεβάσει τα κάγκελα μπροστά από τη Βουλή και να συγκρουστεί με την αστυνομία. Η ατμόσφαιρα γίνεται πιο τεταμένη, όταν μέλη του κόμματος της Χρυσής Αυγής ήρθαν αντιμέτωπα με αναρχικούς διαδηλωτές. Έπειτα από περιορισμένες αψιμαχίες, οι ακροδεξιοί αποχώρησαν με την αρωγή των αστυνομικών. Ακολουθεί γενίκευση των συγκρούσεων, για πολλές ώρες και με μεγάλη ένταση τόσο πάνω στη πλατεία, όσο και στους γύρω δρόμους από το Σύνταγμα.¹⁹ Αρκετός κόσμος αποδοκιμάζει τους μηχανοκίνητους αστυνομικούς που εφορμούν κατά πάνω τους, εκτοξεύοντας τους μικρά αντικείμενα ή προσπαθώντας να τους σπρώξει από τις μηχανές τους. Πέτρες, στυλιάρα, μολότοφ απαντώνται με ξυλοδαρμούς και χημικά. Η εντολή που δόθηκε στην αστυνομία ήταν για σαρωτική εκκαθάριση της πλατείας. Σε λίγα λεπτά το Σύνταγμα είχε μετατρέπεται σε θάλαμο αερίων από την εκτεταμένη χρήση δακρυγόνων.²⁰ Μέσα σε αυτή την αποπνιχτική ατμόσφαιρα διαδηλωτές ήρθαν στα χέρια με τα MAT, που χτύπαγαν αδιακρίτως με αναποδογυρισμένα γκλοπ. Αφού επιτέθηκαν στο ιατρείο της που είχε στηθεί στην πλατεία, ρίχνοντας δακρυγόνα μέσα στο σταθμό των πρώτων βοηθειών, χτύπησαν την ομάδα σίτισης και διέλυσαν τις πρόχειρες-σκηνές καταλύματα που είχαν στηθεί από τους διαδηλωτές.

Τόσο η αστυνομική βία που δέχτηκαν όσο και η καταστροφή των αυτοοργανωμένων δομών τους πάνω στην πλατεία, οδήγησε τον κόσμο της λαϊκής συνέλευσης σε μεταβολή της θέση του, όσον αφορά την τακτική των μη βίαιων διεκδικήσεων. Στο επόμενο κάλεσμα τους στο απεργιακό διήμερο, προειδοποιούσαν τους αστυνομικούς να μην τολμήσουν να εκτελέσουν τις διαταγές της κυβέρνησης, γιατί θα έπρεπε να υποστούν οι ίδιοι τις συνέπειες των πράξεων τους.²¹ Η αλλαγή

19 βλ. βίντεο από τα γεγονότα από Reuters, *Greek riots: Fierce street battles rage in Athens* <https://www.youtube.com/watch?v=JnigPNdj1ps>

20 βλ. βίντεο https://www.youtube.com/watch?v=bQP_-jIbr2c

21 Ψήφισμα Λαϊκής Συνέλευσης Πλατείας Συντάγματος, 23/06/2011 «προειδοποιούμε τους αστυνομικούς να μην διανοηθούν καν να εφαρμόσουν παράνομες διαταγές από μια έκπτωτη κυβέρνηση, που έχει κουρελιάσει το σύνταγμα της Ελλάδας και έχει παραδώσει τα κλειδιά της χώρας στη Τρόικα, στο ΔΝΤ και στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό-τραπεζικό σύστημα. Να μην τολμήσουν σε καμία περίπτωση να εμποδίσουν τον λαό από το να προστατεύσει το σύνταγμα του, όπως αυτό ορίζει με βάση το ακροτελεύτιο άρθρο του, ώστε να αποτρέψει το ξεπούλημα της

στην τοποθέτηση τους σαφώς και συνδέεται με τις εικόνες ενός αναποδογυρισμένου γκλοπ πάνω στο κεφάλι τους, μέσα σε μια ατμόσφαιρα αποπνιχτική από τα χημικά αέρια. Η αστυνομική βία που δέχτηκαν, τους προβλημάτισε για τα αμυντικά μέσα που θα πρέπει πλέον να χρησιμοποιήσουν, ώστε να προστατεύσουν τη σωματική τους ακεραιότητα αλλά και την επιτυχή έκβαση της διαδήλωσης.

Το αποκορύφωμα των βίαιων δράσεων υπήρξε η διήμερη πανελλαδική απεργία στις 28 και 29 Ιουνίου, ημέρα ψήφισης του μεσοπρόθεσμου. Ο φόβος της κυβέρνησης για διάχυση και παράταση των επεισοδίων, διαμορφώνουν ένα αστυνομοκρατούμενο κέντρο με 5.000 ένστολους και παρατεταμένες διμοιρίες από το πρωί της 28ης Ιουνίου. Πλήθος κόσμου συρρέει στο Σύνταγμα και τα πρώτα επεισόδια θα ξεσπάσουν στο πάνω μέρος της πλατείας, όταν μέλη του αντιεξουσιαστικού χώρου θα συγκρουστούν με ακροδεξιούς διαδηλωτές. Και αυτή τη φορά μέλη της Χρυσής Αυγής κατάφεραν να απεγκλωβιστούν από κεντρική στοά, με την συνδρομή των διμοιριών, που επιτέθηκαν στο υπόλοιπο σώμα της διαδήλωσης. Οι μάχες με τους αστυνομικούς σε διάφορα σημεία, στην οδό Αμαλίας, Ακαδημίας και στην πλατεία Συντάγματος θα συνεχιστούν για ώρες²², ενώ ένα βαν τηλεοπτικού σταθμού θα τυλιχτεί στις φλόγες. Η αστυνομία μέχρι αργά το βράδυ θα επιχειρεί σαρωτικό σχέδιο “σκούπας” της πλατείας, με ασύστολη χρήση δακρυγόνων, χωρίς όμως να καταφέρει να διώξει τον κόσμο συνολικά. Η 29η Ιουνίου υπήρξε η συνέχιση και κορύφωση τόσο της βίαιης διαμαρτυρίας όσο και της κρατικής καταστολής. Μέσα στο κτίριο του κοινοβουλίου θα ψηφίζονταν μια σειρά από μέτρα που αφορούσαν νέο φορολογικό σχεδιασμό, όπως αύξηση ΦΠΑ σε προϊόντα και υπηρεσίες εστίασης, έκτακτη φορολογική επιβάρυνση σε όσους δηλώνουν εισόδημα πάνω από 8.000 και 12.000 ευρώ ετησίως, παρακράτηση επικουρικής ασφάλισης σε

χώρας. Διαφορετικά ο κάθε αστυνομικός προσωπικά θα φέρει αέραιο την ευθύνη της στάσης του και θα υποστεί τις συνέπειες των πράξεών του, όπως ακριβώς και οι πολιτικοί εντολείς του, που έχουν παραδώσει τη χώρα σε ξένα κέντρα εξουσίας με δανειακές συμβάσεις, μνημόνια και μεσοπρόθεσμα.»

22 βλ. βίντεο *Police, demonstrators clash at Greek austerity protest*, <https://www.youtube.com/watch?v=xF0gQGqIodw>

συνταξιούχους, επιβολή τέλους σε ελεύθερους επαγγελματίες. Επιπλέον την ίδρυση του ταμείου αποκρατικοποιήσεων(ΤΑΠΠΕΔ) για τη σταδιακή πώληση της δημόσιας περιουσίας, νέες περικοπές μισθών, 20% λιγότερη αμοιβή σε νέους προσληφθέντες χωρίς εμπειρία και μετακίνηση της διάρκειας των συμβάσεων ορισμένου χρόνου από 2 σε 3 χρόνια. Από το πρωί η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ εξαπέλυσε άγρια επίθεση στους απεργούς. Με ασφυξιογόνα αέρια και με ωμή αστυνομική βία σε αλληπάλληλα κύματα, προσπαθούσαν να καθαρίσουν την πλατεία. Εφορμούσαν στην πλατεία, ψέκαζαν εξ επαφής τους διαδηλωτές, τους χτύπαγαν και τους κλότσαγαν αφήνοντας τους αιμόφυρτους.²³ Ο όγκος των δακρυγόνων που εκτοξεύθηκαν ήταν πρωτοφανής και οι μάχες που δίνονταν στο Σύνταγμα σκληρές.²⁴ Πανικός επικράτησε όταν αστυνομικοί της ομάδας ΔΕΛΤΑ, επιτέθηκαν συντονισμένα και κυνήγησαν τον κόσμο που βρίσκονταν στην οδό Ερμού, στο Μοναστηράκι και στη Πλάκα. Εισέβαλαν σε εστιατόρια και καφετέριες, χτύπαγαν λυσσαλέα με κλωτσιές και μπουινιές ακόμα και τουρίστες, ενώ υπάρχουν μαρτυρίες για άνδρα της ομάδας ΔΙΑΣ που τράβηξε απειλητικά το όπλο του. Στο μέτωπο της πλατείας, τα ΜΑΤ προώθησαν τους διαδηλωτές στο μετρό του Συντάγματος, ρίχνοντας μέσα στον κλειστό χώρο του σταθμού δακρυγόνα. Πολλοί ποδοπατήθηκαν μέσα σε μια αποπνιχτική ατμόσφαιρα στην προσπάθεια τους να ξεφύγουν από τα μαινόμενα γκλοπ και τις πέτρες που πετούσαν τα ΜΑΤ²⁵.

ii. Συμπεράσματα κινηματικών δράσεων πλατειών

Κατά τις πρώτες ημέρες εμφάνισης του κινήματος των πλατειών στο Σύνταγμα, ο λόγος του δήλωνε ξεκάθαρα πως πρόκειται για κινητοποιήσεις που τάσσονται κατά της βίαιης διεκδίκησης. Οι διαδηλωτές ήθελαν για τον κόσμο που θα επιχειρούσε να πλαισιώσει το εγχείρημα τους, να έχει τη δυνατότητα να

23 βλ. βίντεο *Χούντα στην πλατεία Συντάγματος*, https://www.youtube.com/watch?v=S20_JuaX8gg

24 βλ. βίντεο *Athens Riot Madness: Video of explosions, tear gas in Greece*, <https://www.youtube.com/watch?v=CoWj-6NR4O0>

25 βλ. βίντεο *Η επίθεση των Μat στο μετρό*, <https://www.youtube.com/watch?v=X5vYgF7oa60>

συγκεντρώνεται ειρηνικά στην πλατεία Συντάγματος. Να μπορούν να διεξάγουν ανοιχτές συνελεύσεις, να ελέγχουν το δημόσιο χώρο, να υπερασπίζονται την πλατεία, με μοναδικό σκοπό να διεκδικήσουν με μαζικότητα και χωρίς βίαια μέσα τα αιτήματά τους. Επισήμαιναν δε την αντίδραση τους στο τραγικό περιστατικό που συνέβη, πριν από ένα χρόνο ακριβώς, στην τράπεζα της Marfin, ως συνέπεια της βίαιης διαμαρτυρίας. Όμως καθώς οι μέρες περνούσαν, άρχισαν να δέχονται σκληρή αστυνομική καταστολή και έντονη πίεση για την άμεση αποχώρησή τους από την πλατεία. Η επιχειρηματολογία του κινήματος για τη βία σταδιακά αντιστράφηκε και ριζοσπαστικοποιήθηκε. Όσο μεγαλύτερη βία ασκούσαν οι κρατικοί μηχανισμοί για την απώθησή τους, με αυξανόμενη πίεση στις ημερομηνίες 15, 28 και 29 Ιουνίου, τόσο μαζικότερη υπήρξε και η αποδοχή των βίαιων ρεπερτορίων σε σχέση πάντα με τον εργαλειακό σκοπό της παραμονής στην πλατεία Συντάγματος. Η βία που χρησιμοποιήθηκε από το συγκεντρωμένο κόσμο ήταν περισσότερο εργαλειακή, υπεράσπισης ενός χώρου και σκόπευε στην επίτευξη της παραμονής τους στην πλατεία. Ο κόσμος προασπίστηκε το χώρο που χρησιμοποιούσαν ως κεντρικό σημείο διεκδίκησης και αγώνα, αμύνθηκε από τη βιαιοπραγία των αστυνομικών, ζητώντας την άμεση αποχώρηση των διμοιριών των ΜΑΤ.

Η κινητοποίηση των αγανακτισμένων δεν κατάφερε να πετύχει τους διεκδικητικούς σκοπούς της, με το πολιτικό καθεστώς να μένει άθικτο. Ούτε η βία που χρησιμοποιήθηκε μπόρεσε να φέρει εις πέρας τους εργαλειακούς στόχους της. Ο κόσμος εκδιώχθηκε από την πλατεία εξαιτίας της υπέρμετρης κρατικής καταστολής που δέχθηκε. Όμως για την ήττα των αγανακτισμένων ευθύνεται και η απουσία εσωτερικών δεσμών μεταξύ των κινηματιών. Οι πρωταγωνιστές του, κυρίως νέοι άνθρωποι, χωρίς εργασία συσπειρώθηκαν γύρω από κεντρικά συνθήματα για την κατάργηση των μνημονίων, την απόρριψη της κυβέρνησης, την εκδίωξη του ΔΝΤ και μοιράστηκαν την αγανάκτησή τους για το πολιτικό σύστημα. Η ταυτότητα και τα αιτήματά τους καλύπτονταν από ένα ευρύ φάσμα, χωρίς ξεκάθαρες ιδεολογικές

θέσεις και στοχεύσεις από ένα ετερόκλητο διαμαρτυρόμενο πλήθος. Οι εσωτερικές αντιφάσεις και οι προστριβές εντός του κινήματος, δεν επέτρεψαν τη συνεκτικότητα του ούτε και τη δημιουργία ενός πολιτικού περιεχομένου, οδηγώντας σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα τη διάλυση του. Μεγάλο κομμάτι της δυναμικότητας των κινητοποιήσεων των αγανακτισμένων, απορροφήθηκαν από το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ, με την ελπίδα ότι τα αιτήματά τους θα πραγματοποιηθούν με εκλογικές διαδικασίες. Η θέληση για άμεσες δράσεις, για αλλαγή της υφιστάμενης δυσμενούς πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης προωθήθηκε στην πίστη της μελλοντικής αριστερής κυβέρνησης. Το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ θεωρήθηκε η συμμετοχή των από κάτω στην πολιτική πραγματικότητα. Υπήρχε η πεποίθηση σε μεγάλος μέρος του κόσμου των πλατειών, ότι η λύση στα προβλήματα θα δοθεί από ένα κόμμα που διεκδικούσε τα ίδια αιτήματα με τους ίδιους. Πίστεψαν ότι η ρητορική της πλατείας μπορεί να εισέλθει μέσα στη Βουλή, με την αυταπάτη της εκλογικής ανατροπής του ισχύοντος πολιτικού σκηνικού.

Από άλλη οπτική, η σημασία της μαζικής συμμετοχής και διεκδίκησης στη λαϊκή συνέλευση της πλατείας Συντάγματος είναι μεγάλη, καθώς κατέθεσε μια παρακαταθήκη στους κοινωνικούς αγώνες που διεξάγονται στην Ελλάδα της συστημικής κρίσης. Τρόπους με τους οποίους μπορεί να ασκηθεί πολιτική από τους κάτω. Ακολούθως όλη η συνελευσιακή μορφή της πλατείας πήγε στις τοπικές συνελεύσεις των γειτονιών, με πολλούς πολίτες να συμμετέχουν σε αποκεντρωμένες κινηματικές δομές. Η γέννηση της συνέλευσης του Συντάγματος εξαπλώθηκε στις γειτονιές. Οι πολίτες σε μια προσπάθεια να δημιουργήσουν νέες συλλογικότητες, μακριά από συνδικαλιστική ηγεσία και κόμματα, βρήκαν σημεία που μπορούσαν να συνενωθούν, να αυτοοργανωθούν, να θέσουν τους προβληματισμούς, να αποφασίσουν και να διεκδικήσουν από κοινού ένα καλύτερο αύριο.

2.3.7 Παρελάσεις 2011

Τα περιστατικά των προπηλακισμών των επισήμων στις παρελάσεις τον Οκτώβριο του 2011, θα μπορούσαν να θεωρηθούν μια συνέχεια των πλατειών. Μια μαζική πιο επιθετική διαμαρτυρία, που θύμιζε τις εξυβρίσεις και τους διασυρμούς βουλευτών έξω από το κοινοβούλιο, τον Ιούνιο των αγανακτισμένων. Συλλογικά στην Αθήνα αλλά και σε πολλές επαρχιακές πόλεις, συγκεντρωμένος κόσμος σταμάταγε τη ροή της παρέλασης και συγκροτούσε αυθόρμητες πορείες. Σε κάποιες περιπτώσεις ανέβαιναν πάνω στην εξέδρα διώχνοντας τους επισήμους, φώναζαν συνθήματα όπως “κλέφτες, κλέφτες”, “κάτω η Χούντα του ΠΑΣΟΚ”, αποδοκίμαζαν τους πολιτικούς, ενώ έριξαν αυγά και χειροδίκησαν εναντίων πολιτικών. Στην προσπάθεια τους να πλησιάσουν την εξέδρα των επισήμων, έρχονταν σε συμπλοκές με τους αστυνομικούς. Πολλοί μαθητές θέλοντας να διαμαρτυρηθούν με το δικό τους τρόπο, αποφάσιζαν να μη γυρίσουν τα κεφάλια τους στους επισήμους, φόρεσαν μαύρα περιβραχιόνια και μούτζωναν τους βουλευτές. Στην περιοχή του Κορυδαλλού η πορεία που δημιουργήθηκε κατέληξε στο γραφείο του πρώην υπουργού του ΠΑΣΟΚ, Γιάννη Διαμαντίδη, όπου εκσφενδονίστηκαν αυγά. Ο ίδιος ο υπουργός απεκάλεσε τους διαμαρτυρόμενους αποβράσματα, μια μικρή μειοψηφία, υποκινούμενη από το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ. Τα ΜΜΕ σαστισμένα από την πρωτοτυπία της διαμαρτυρίας, προσπαθούσαν να μειώσουν την δυναμικότητα της, απαξιώνοντας την ως δράση καθοδηγούμενη με εντολή κομματικών γραμμών, που αμαυρώνουν το νόημα της εθνικής επετείου της 28ης Οκτωβρίου. Η χρήση της βίας στην προκειμένη περίπτωση ήταν εργαλειακή. Ο στόχος ήταν να μπορέσουν να εκδιωχθούν μαζικά οι πολιτικοί, για να μετατραπούν οι παρελάσεις σε πορείες αντίδρασης και καταγγελίας των πολιτικών σχεδιασμών της κυβέρνησης και της τρόικας. Η πίεση που ασκήθηκε στον πολιτικό κόσμο ήταν πολύ μεγάλη. Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έμοιαζε να πνέει τα λοίσθια. Ο πρωθυπουργός σε μια σπασμωδική κίνηση αναγγέλλει τη διεξαγωγή

δημοψηφίσματος, με την κοινοβουλευτική του ομάδα να αντιδρά έντονα για κίνδυνο κατάρρευσης της εξουσίας τους. Στις 6 Νοεμβρίου αποφασίζεται ο σχηματισμός ενιαίας κυβέρνησης συνεργασίας, με στόχο να οδηγήσει τη χώρα άμεσα σε εκλογές. Υπηρεσιακός πρωθυπουργός ορίζεται ο πρώην διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος και πρώην αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής κεντρικής τράπεζας Παπαδήμος.

2.3.8 Η εκτίναξη της βίας στις 12 Φεβρουάριου

Στις 12 Φεβρουάριου του 2012, η μαζική διαδήλωση που ξέσπασε με αφορμή την ψήφιση του δεύτερου μνημονίου εκτινάχθηκε σε πολύ υψηλά επίπεδα. Τα μέτρα αυτή τη φορά αφορούσαν την μείωση του βασικού μισθού κατά 22% και 35% σε νέους νεοεισερχόμενους κάτω των 25 ετών, κατάργηση θέσεων στο δημόσιο τομέα, περικοπές συντάξεων, δαπανών για την υγεία, κατάργηση κλαδικών συμβάσεων, αύξηση αντικειμενικών αξιών, κατάργηση του οργανισμού εργατικής κατοικίας, αύξηση των εισιτηρίων των αστικών συγκοινωνιών, άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων και τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα για την απομείωση του δημόσιου χρέους, μέσω της αποδοχή μείωσης των ελληνικών ομολόγων κατά 50%. Τα ΜΜΕ και ο πολιτικό κόσμος είχαν δημιουργήσει όλο το προηγούμενο διάστημα ένα κλίμα φόβου και τρομοκρατίας, για μια ενδεχόμενη χρεωκοπία της χώρας, σε περίπτωση που δεν ψηφίζόταν το δεύτερο μνημόνιο. Από την πλευρά τους οι διαδηλωτές, καλούσαν για περικύκλωση της Βουλής ενάντια στη ψήφιση των νέων μέτρων. Η αστυνομία με ένα πολύ καλά συντονισμένο σχέδιο, επιτέθηκε απροκάλυπτα με ξυλοδαρμούς και δακρυγόνα στους πρώτους διαδηλωτές που κατέφθαναν, με σκοπό να καταλάβουν οι διμοιρίες την πλατεία και να μη καταφέρει ο κόσμος να συσπειρωθεί. Αυτό που δεν υπολόγισαν όμως ήταν τη μαζικότητα και τη μαχητικότητα τους. Πάνω από μισό εκατομμύριο κόσμου κατέκλυσε τους κεντρικούς

δρόμους της Αθήνας. Χιλιάδες αψήφησαν την κρατική καταστολή και εκατοντάδες επέλεξαν το δρόμο της σύγκρουσης. Το κύμα της συσσωρευμένη οργής, αποτυπώθηκε με ένταση στις πολύωρες συγκρούσεις στο κέντρο της Αθήνας. Γύρω από το Σύνταγμα το κέντρο της πόλης είχε μετατραπεί σε πεδίο μάχης.²⁶ Η αστυνομία δε μπορούσε να αντιμετωπίσει όλα τα μέτωπα βίαια και μη που ανοίγονταν μπροστά της. Μεταδόθηκαν εικόνες πανικόβλητων ανδρών της ομάδας MAT, να προσπαθούν να ξεφύγουν από το οργισμένο πλήθος καθώς τους είχαν τελειώσει τα δακρυγόνα. Στο περιθώριο της διαδήλωσης είχαμε την εκδήλωση βίαιων ρεπερτορίων. Δημιουργήθηκε μια κατάσταση που είχε εξεγερσιακά χαρακτηριστικά, με χτυπήματα σε κτίρια που ήταν σημειολογικά φορτισμένα, όπως τράπεζες, ενεχυροδανειστήρια, πολυεθνικές. Δεκάδες κτίρια πυρπολήθηκαν, κάποια κάηκαν ολοσχερώς. Τα βίαια επεισόδια έφεραν χαρακτηριστικά του Δεκέμβρη του 2008, εξαιτίας της διάχυσης τους σε αρκετά σημεία του κέντρου της Αθήνας αλλά και της διάρκειά τους. Η ομάδα ΔΕΛΤΑ μετά από αρκετή ώρα ανέλαβε το ρόλο της εκκαθάρισης της περιοχής στο Μοναστηράκι.²⁷ Αυτή τη φορά οι διαδηλωτές αντιστάθηκαν, εκτοξεύοντας τους δεκάδες μολότοφ, πέτρες, ξύλα, βαριά αντικείμενα και δε δίστασαν να δώσουν μάχες σώμα με σώμα μαζί τους. Σε πάρα πολλές πόλεις της Ελλάδας που επίσης είχαν καλεστεί διαδηλώσεις, σπάστηκαν τα γραφεία του ΠΑΣΟΚ. Ο απολογισμός στην Αθήνα ήταν 171 προσαχθέντες και συλληφθέντες.

Η βία σε αυτή την περίπτωση, χρησιμοποιήθηκε από τους κινηματίες εργαλειακά, εμπεριέχοντας όμως και στοιχεία κυνικής βίας. Υπήρξε ο στρατηγικός σκοπός να μην παρεμποδιστεί η διεξαγωγή της διαδήλωσης και να μην αποχωρήσει ο κόσμος από τη πλατεία. Δεν προηγήθηκε όμως μια κατάληψη στην πλατεία Συντάγματος όπως είχε πραγματοποιηθεί με τους αγανακτισμένους. Τα βίαια επεισόδια του Φεβρουαρίου του 2012, ήταν από τα πιο έντονα στην ιστορία της μεταπολιτευτικής Ελλάδας. Η βία και η σύγκρουση στο δρόμο εκτινάχθηκαν, ενώ οι

26 βλ. βίντεο, *The people vs memorandum* <https://www.youtube.com/watch?v=ZnFdUWvOQo>

27 βλ. βίντεο, *Athens Warzone-February 12, 2012 Riot*, <https://www.youtube.com/watch?v=aWEVNGcwInE>

κρατικοί μηχανισμοί έδειχναν να χάνουν τον έλεγχο, με ομάδες αστυνομικών να τρέχουν να απομακρυνθούν από το πλήθος των διαδηλωτών. Η βία που εκδηλωνόταν όμως, έδειχνε να μην ενδιαφέρεται για την επόμενη μέρα. Ποιος θα μπορούσε να ήταν ο στόχος; Ίσως να καταληφθεί το κτίριο του Ελληνικού Κοινοβουλίου. Την επόμενη μέρα τι θα ακολουθούσε, ποιο θα ήταν το πολιτικό πρόταγμα. Η 12η Φεβρουαρίου θα μπορούσε να θεωρηθεί ορόσημο, η αυλαία λήξης ενός αγώνα εντός του αντιμνημονιακού συγκρουσιακού κύκλου. Ένας αγώνας που προσδοκούσε ότι τα μνημόνια και τα αντικοινωνικά πακέτα μέτρων που ψηφίζονταν το ένα διαδοχικά από το άλλο, θα μπορούσαν να παρεμποδιστούν ή να αποσυρθούν και με την αρωγή των βίαιων συγκρούσεων στο δρόμο. Τα επίπεδα της βίας έφτασαν σε τόσο υψηλά επίπεδα, εντούτοις οι κρατικοί μηχανισμοί δεν έδειξαν να αφουγκράζονται την κοινωνική ασφυξία. Ακολουθούν οι εκλογές τον Ιούνιο του 2012, με μια ακόμα μνημονιακή κυβέρνηση να παίρνει τη σκυτάλη για να εφαρμόσει το μνημονιακά πακέτα μέτρων. Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας απάντησε στον προηγούμενο κύκλο αγώνα των τελευταίων τριών ετών, με ισχυρή καταστολή. Από την πλευρά των κινηματιών δε συνεχίστηκε η χρήση της βίας στο δρόμο. Ο κύκλος καταστολής που εγκαινιάστηκε από την κυβέρνηση, είχε ως σύνθημα την πάταξη της ανομίας στο κέντρο της Αθήνας. Ακολούθησαν εισβολές σε καταλήψεις, επιστρατεύσεις απεργιών, αστυνομική βία στις απεργίες, προληπτικές προσαγωγές κινηματιών πριν την έναρξη των διαδηλώσεων. Δεν άργησε να επικρατήσει ένα κλίμα ήττας της λογικής σύγκρουσης στο δρόμο. Τα κινήματα έμοιαζαν να μην μπορούν να αντεπεξέλθουν στο μέγεθος της αστυνομικής βίας και της καταστολής που δεχόταν. Δεν υπήρχαν προσπάθειες να υπάρξει κάποια απάντηση μέσω βίαιων οδών. Η καταστολή που δεχόταν ήταν δυσανάλογη, το κόστος δράσης για την πιθανότητα άσκησης βίας ήταν πολύ μεγάλο και απέκλειε, εκμηδένιζε την άσκηση αντιβίας. Η συγκρουσιακή διάθεση, όπως προαναφέρθηκε, είχε ήδη μεταφερθεί σε κοινοβουλευτικό επίπεδο. Η ελπίδα να ψηφιστεί πρώτο το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ στις

επόμενες εκλογές του 2015 είχε πετύχει να διοχετεύσει σε ψήφους, η διάθεση σύγκρουσης στο δρόμο. Ο αντιμνημονιακός κύκλος αγώνα μέχρι τις 12/2 έχασε, οδηγώντας στην επικράτηση της κινηματικής ύφεσης. Πολιτικά υπήρχε η πεποίθηση ότι ο ΣΥΡΙΖΑ θα μπορέσει να εκπληρώσει μελλοντικά όλες τις διεκδικήσεις και τις στοχεύσεις, με εκλογικό τρόπο. Η ψήφος θεωρήθηκε κινηματική συμμετοχή και ο ΣΥΡΙΖΑ ένα κομμάτι του ίδιου του αντιμνημονιακού κινηματικού αγώνα.

2.3.9 Τρικομματική κυβέρνηση και καθεστώς έκτακτης ανάγκης από τη ΝΔ

Από τις πρώτες ημέρες της θητείας της η τρικομματική κυβέρνηση, ΝΔ-ΠΑΣΟΚ-ΔΗΜΑΡ, αναδεικνύει τις θέσεις της για τη συνέχιση των μνημονιακών πολιτικών λιτότητας με ιδιωτικοποίηση κάθε άξονα της οικονομίας. Ο πολιτικός σχεδιασμός για την αντιμετώπιση των συγκρουσιακών διαμαρτυριών, θα ήταν η άμεση και βίαιη καταστολή τους. Οι πολίτες καλούνται να είναι πραγματιστές και ρεαλιστές, για να μπορέσει το κράτος να αναπτυχθεί, και η οικονομία του να ανακάμψει. Το δόγμα της μηδενικής ανοχής, θα επιβάλλεται σε όλους τους διεκδικητικούς αγώνες που δεν συμμορφώνονται με την επιβαλλόμενη νομιμότητα και το μονόδρομο των μνημονίων. Το ίδιο νήμα συνδέει τις εκκενώσεις κατειλημμένων κτιρίων, τα βασανιστήρια των συλληφθέντων της αντιφασιστικής μοτοπορείας μέσα στη ΓΑΔΑ, την επίταξη των απεργών ναυτεργατών, των εργαζομένων στο Μετρό, την επέμβαση των ΜΑΤ στο αμαξοστάσιο στα Σεπόλια, τη βίαιη καταστολή στις Σκουριές, το σπάσιμο της απεργίας στη Χαλυβουργία, τις επιχειρήσεις του “Ξένιου Δία”, τα κέντρα κράτησης των μεταναστών. Το κράτος αναβάθμιζε συνεχώς την κρατική καταστολή, για την μείωση όλων των επιθετικών μορφών διαμαρτυρίας. Η κλιμάκωση της κρατικής βίας ήταν ανάλογη της οικονομικής και πολιτικής ασφυξίας

που δέχονταν η κοινωνία.

Τα ΜΜΕ λειτουργώντας ως σύμμαχος των κυβερνητικών σχεδιασμών, κατηγορούσαν και ομαδοποιούσαν τους απεργούς, σε ειρηνικούς και βίαιους. Οι βίαιοι πληγώνουν την καταναλωτική ροή στο κέντρο της Αθήνας είναι οι άνομοι αντιεξουσιαστές που φοράν κουκούλες και αρέσκονται στο να καταστρέφουν άλογα ότι βρουν μπροστά τους. Η νέα πολιτική της κυβέρνησης θα μπορούσε επιτέλους να βάλει φρένο στην ακραία εγκληματική βία τους. Χαρακτηριστική η συνέντευξη του Νίκου Δένδια σε τηλεοπτικό κανάλι όπου διασαφήνιζε ότι το κράτος θα κρατήσει πλέον σκληρή στάση για την αντιμετώπιση της βίαιης διαμαρτυρίας.²⁸

2.3.10 «Η επένδυση χρυσού θα γίνει με κάθε κόστος»²⁹

Ο αγώνας των κατοίκων κατά της μεταλλευτικής δραστηριότητας στη Βόρεια Χαλκιδική δεν ήταν μια καινούργια διεκδικητική κινητοποίηση. Ήρθε να προστεθεί σε παλαιότερους δυναμικούς αγώνες, σε αντίστοιχα σχέδια του παρελθόντος. Το ρολόι πάει πίσω στο 1995 όπου και πάλι ο αγώνας των κατοίκων, είχε υιοθετήσει βίαιες μορφές, περιλαμβάνοντας βάρδιες στο φυλάκιο, οδοφράγματα, έντονες συγκρούσεις με τις αστυνομικές δυνάμεις, πυρπόληση υλικοτεχνικού εξοπλισμού της εταιρίας. Το κράτος είχε καταστείλει τις διαμαρτυρίες με συλλήψεις, καταδίκες, τραυματισμούς διαδηλωτών, αποκλεισμούς με κλούβες και αύρες, όλων των δρόμων που οδηγούν στις εγκαταστάσεις της εταιρίας, επιβολής απαγόρευσης κυκλοφορίας κατά τη διάρκεια της νύχτας όπως και κάθε μορφής συγκεντρώσεων και

28 Συνέντευξη του Νίκου Δένδια στο τηλεοπτικό σταθμό Star, «Η Αθήνα δεν πρέπει να αστυνομεύεται για να μην ξαναγίνει αυτό που έγινε το Δεκέμβριο του 2008 και ξανά έγινε εάν θέλετε το Φλεβάρη του 2012; Είναι τόσο περίεργο ότι από τον Ιούνιο του 2012 μέχρι σήμερα δεν έχει υπάρξει ούτε ένα σπάσιμο βιτρίνας στο κέντρο της Αθήνας... Δεν τολμούσε να πάει άνθρωπος να ψωνίσει γιατί απλά στο κέντρο παντού ήταν γεμάτο διαδηλώσεις. Υπήρχε απόλυτος σεβασμός στη διαμαρτυρία και κανένας σεβασμός στην κοινωνική ζωή. Πρέπει να βρούμε μια ισορροπία. Δε θέλω να θεωρείται ότι η Ελληνική Αστυνομία είναι κάτι διαφορετικό από την ελληνική κοινωνία. Βεβαίως υπάρχει αστυνομική βία. »

29 Δηλώσεις του πρώην πρωθυπουργού Αντώνη Σαμαρά επί κυβέρνησης ΝΔ

κινητοποιήσεων. Ο αγώνας τους είχε δικαιωθεί το 2002, όταν η ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας ενέκρινε την εξόρυξη παράνομη και αντισυνταγματική. Το 2003 με ένα σκάνδαλο μεταπώλησης των μεταλλείων εγκαινιάζεται ένας νέος κύκλος αντιδράσεων για την αποτροπή εγκατάστασης χρυσωρυχείου .

Το πρωτοφανές σκάνδαλο που υπογράφηκε από το Ελληνικό Δημόσιο μεταβίβασε στην Ελληνικός Χρυσός Α.Ε. το σύνολο του ενεργητικού των Μεταλλείων, αντί τιμήματος έντεκα εκατομμυρίων που θα καταβληθεί απευθείας στην προηγούμενη ιδιοκτήτρια από πτωχέυσασα εταιρεία TVX HELLAS, χωρίς δημόσιο ανοιχτό διαγωνισμό και χωρίς εκτίμηση της αξίας της μεταβιβαζόμενης περιουσίας³⁰. Το 2011 ο τότε υπουργός περιβάλλοντος, Γιώργος Παπακωνσταντίνου παραχωρεί την τελευταία έγκριση για τους περιβαλλοντικούς όρους της χρήσης των μεταλλείων. Ο Χρήστος Πάχτας τέως υφυπουργός οικονομικών και μετέπειτα δήμαρχος Αριστοτέλης Χαλκιδικής, ήταν εμπνευστής και εκτελεστής της μεταβίβασης των μεταλλείων και κύριος προπαγανδιστής τους. Το 2012 η канаδέζικη πολυεθνική εταιρία El Dorado Gold αγοράζει το 95% των μετοχών της Ελληνικός Χρυσός ΑΕ. Το υπόλοιπο 5% ανήκει στην κατασκευαστική ΑΚΤΩΡ. Ο δεύτερος γύρος των κινητοποιήσεων θα ξεκινήσει, με σύμμαχο της El Dorado την οικονομική κρίση και τις διαδοχικές κυβερνήσεις να λανσάρουν τα μεταλλεία, ως αναπτυξιακή λύση για την περιοχή των Σκουριών.

ι. Χρονικό επιθέσεων

Οι περιβαλλοντικές ανησυχίες μιας μεταλλευτικής εξόρυξης στην περιοχή προμήνυαν καταστροφές μη αναστρέψιμες. Υπήρχαν φόβοι ότι θα επηρεαστεί δραματικά η ισορροπία της φύσης, όπως άλλωστε και της υγείας των κατοίκων των οχτώ χωριών που περιτριγυρίζουν το έργο. Αποψίλωση πολλών στρεμμάτων στο δάσος των Σκουριών³¹, μόλυνση του αέρα, μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα,

30 Η αγοραία αξία των μεταλλείων υπολογίστηκε σε 408.000.000 εκατομμύρια ευρώ, από διεθνή οίκο έξι μήνες μετά την πώλησή τους από το Ελληνικό Δημόσιο, 37 φορές παραπάνω.

31 βλ. Βίντεο που παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας με αεροφωτογράφιση της περιοχής των

κίνδυνος ξηρασίας του επιφανειακού εδάφους και οικονομικές ζημιές σε πληθώρα παραγωγικών τομέων όπως την γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία, τη μελισσοκομία και τον τουρισμό. Επιπλέον η εταιρία El Dorado ήδη από την άνοιξη του 2012, έχει παραβιάσει το σύνολο των αδειοδοτήσεων, χτίζοντας δρόμους εντός του δάσους, κτίρια όπως και ένα εργοστάσιο εμπλουτισμού. Αμέσως παρακάτω θα δούμε πως οι κάτοικοι αντιδρούν στους προγραμματισμούς κατασκευής του μεταλλείου, αλλά και στις ήδη τετελεσμένες καταστροφές για την υγεία και τον τόπο τους.

Η Λαϊκή Συνέλευση Μ.Παναγιάς, ήδη από τον Ιούλιο του 2009 εγκαθιστά φυλάκιο στο βουνό του Κάκκαβου. Η εποχή του φυλακίου θα διαρκέσει τρία χρόνια, με τους κατοίκους να βρίσκονται σε ετοιμότητα, για την παρεμπόδιση μιας επιχείρησης έναρξης των εργασιών. Στις 20 Μαρτίου του 2012 κάνουν την εμφάνιση τους 400 υπάλληλοι της εταιρίας με τη συνοδεία της ελληνικής αστυνομίας. Οι 30 κάτοικοι που βρίσκονταν εκείνη την ώρα στο φυλάκιο, θα χτυπηθούν από τους υπαλλήλους, χωρίς η αστυνομία να παρεμβαίνει ώστε να αποτρέψει τον ξυλοδαρμό τους. Τις επόμενες μέρες πραγματοποιείται μεγάλη συγκέντρωση ενάντια στα μεταλλεία στη πλατεία του χωριού της Μ.Παναγιάς. Με πορεία ο κόσμος θα κατευθυνθεί στις Σκουριές, για να αποδώσουν ψήφισμα για την παύση των δραστηριοτήτων στο δάσος. Εκεί τους περιμένουν παρατεταγμένες διμοιρίες των ΜΑΤ, οι οποίες δεν αργούν να επιτεθούν με χημικά και ξυλοδαρμούς. Θα δοθεί μια πρώτη πολύωρη μάχη. Η καταστολή θα συνεχιστεί και μετά την αποχώρηση των διαδηλωτών, όταν αστυνομικοί θα μπλοκάρουν τις εξόδους του χωριού, προσαγώντας αναίτια άτομα από τους συγκεντρωμένους.

Στις 30 Μαρτίου οι κάτοικοι θα περικυκλώσουν το Δημαρχείο κατά τη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου, για να εκφράσουν την αντίθεση τους στις πολιτικές του Δήμου και στο δήμαρχο Χρήστο Πάχτα. Οι κάτοικοι δίνουν μια πιο

Σκουριών που πραγματοποίησε το "Παρατηρητήριο Μεταλλευτικών Δραστηριοτήτων",
<https://www.youtube.com/watch?v=1FvBJZkgCW4>

σκληρή μάχη με τις διμοιρίες των MAT, τις οποίες καταφέρνουν και απωθούν. Πετούν πέτρες, ενώ αναποδογυρίζουν τα αυτοκίνητα του δημάρχου και άλλων υπαλλήλων. Στις 14 Απριλίου αποτρέπεται η πρόσβαση στο βουνό ομάδας γυναικών από την περιοχή, από security της εταιρίας. Εξυβρίζονται και κρατούνται από τους ίδιους. Παρεμβαίνει ο εισαγγελέας και οι security της εταιρείας συλλαμβάνονται για παράνομη κατάληψη στο βουνό και απαγόρευση διέλευσης. Η εταιρία έχει φράξει πλέον τον κεντρικό δρόμο στο βουνό, τοποθετώντας συρματοπλέγματα και ειδικές μπάρες στο δάσος, ηλεκτρονικές συσκευές παρακολούθησης και συναγερμού, ενώ όποιος θέλει να έχει πρόσβαση στο δρόμο πρέπει να περάσει από σημείο έλεγχου της ταυτότητας του από τους security.

Το Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου προγραμματίζεται μεγάλη πορεία προς τα μεταλλεία. Στον κεντρικό δρόμο που οδηγεί στις Σκουριές, η αστυνομία είχε παρατάξει 13 κλούβες, περιπολικά και πλήθος δυνάμεων των MAT. Στα σταυροδρόμια των χωριών οι αστυνομικοί έκαναν εξακριβώσεις στοιχείων, σωματικούς ελέγχους και προσαγωγές ατόμων που ήθελαν να πλαισιώσουν τη διαδήλωση. Οι κάτοικοι ανέβηκαν στην κορυφογραμμή στις Σκουριές, όπου σημειώθηκαν εκτεταμένα επεισόδια με τα MAT. Ελικόπτερα της αστυνομίας πετούσαν πάνω από το δάσος και συντόνιζαν την επιχείρηση της αστυνομίας. Τα MAT χρησιμοποίησαν δακρυγόνα και χειροβομβίδες κρότου λάμψης, με αποτέλεσμα να ανάψει φωτιά στο δάσος η οποία σβήστηκε έγκαιρα.

Οι μέρες περνούν και η αστυνομία έχει πλέον εγκατασταθεί στο βουνό ως μόνιμος φρουρός της εταιρίας. Κάθε επόμενη διαδήλωση αντιμετωπίζονταν με αυξανόμενα επίπεδα βίας. Στις 21/10/2012 άλλη μια πορεία των κατοίκων στο βουνό, αντιμετωπίστηκε με χημικά σε ευθείες βολές, ξυλοδαρμούς και πλαστικές σφαίρες. Τα ξημερώματα στις 17/02/2013 ομάδα ατόμων πυρπολούν μηχανήματα(εκσκαφείς, γκρέϊντερ, γεννήτριες) της εταιρίας, κοντέινερ και οχήματα. Φεύγοντας μπλοκάρουν την είσοδο στις εγκαταστάσεις με κορμούς δέντρων. Λίγες μέρες αργότερα το χωριό

της Μ. Παναγιάς θα δεχτεί μια ολομέτωπη επίθεση από την ελληνική αστυνομία και τις διωκτικές αρχές. Στις 7/3 τα ΜΑΤ κατόπιν εντολής, κατέβηκαν από το βουνό και μπήκαν μέσα στο χωριό σε μια επίδειξη δύναμης και ισχύς. Δόθηκαν μάχες σώμα με σώμα, ενώ δε δίστασαν να ρίξουν δακρυγόνα μέσα σε σπίτια και στο σχολείο που βρίσκονταν στην είσοδο του χωριού. Μετά τον εμπρησμό ολόκληρη η τοπική κοινωνία είχε στοχοποιηθεί ως τρομοκρατική. Στο όνομα της διαλεύκανσης της υπόθεσης, άρχισε η παρακολούθηση αρκετών τηλεφώνων των κατοίκων, πραγματοποιήθηκαν εισβολές σε σπίτια και αρπαγές υπόπτων μέσα στη νύχτα, ενώ κλήθηκαν μαζικά κάτοικοι έως και μαθητές σχολείου από την αντιτρομοκρατική, για να ανακριθούν αν γνώριζαν το οτιδήποτε. Πολλές φορές και δια της βίας πάρθηκε γενετικό υλικό για να μπορέσει να συγκριθεί με τα ευρήματα της αστυνομίας. Αποτέλεσμα της ανάκρισης, ήταν η προφυλάκιση τεσσάρων ατόμων από τέσσερις έως και έξη μήνες. Το κλίμα μέχρι και το 2015, που τη σκυτάλη της κυβερνητικής εξουσίας θα την πάρει το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ, συνεχίστηκε με τις ίδιες τακτικές τόσο από τους κατοίκους όσο και την αστυνομία. Πέτρες, διαδηλώσεις και συγκρούσεις με τα ΜΑΤ αντιμετωπίστηκαν με πλαστικές σφαίρες, ευθεία βολή δακρυγόνων και ξυλοδαρμούς.

Το 2015 βρίσκει τους κατοίκους να έχουν εναποθέσει τις ελπίδες του σε ένα κόμμα, το οποίο προεκλογικά είχε δεσμευθεί στο κλείσιμο του μεταλλείου. Οι μήνες περνούσαν με υποσχέσεις και την εταιρία να συνεχίζει την οικολογική καταστροφή του δάσους. Στις 5/04/2015 η αστυνομία μαζί με τους εργαζομένους της εταιρίας, επιτίθενται συντονισμένα στους διαδηλωτές σε προγραμματισμένη πορεία τους. Στις 3/8/2015 η καθιστική διαμαρτυρία των κατοίκων αντιμετωπίζεται με συλλήψεις και ξυλοδαρμούς. Στις 23/08/2015 μεγάλη πορεία προς το μεταλλείο, καταστέλλεται με ευθείες βολές χημικών και ξυλοδαρμούς ενώ οι διαδηλωτές πετούν πέτρες. Τον Αύγουστο, το ΥΑΠΕΝ ανακαλεί τις αποφάσεις έγκρισης των έργων Σκουριών και Ολυμπιάδας, καθώς η εταιρία δεν ανταποκρίθηκε σε δοκιμή της μεταλλευτικής

μεθόδου επιτόπου. Τον Ιανουάριο του 2016 το ΣτΕ ακυρώνει την απόφαση της κυβέρνησης, αλλά η El Dorado θα αναστείλει τις εργασίες για οικονομικούς λόγους φορτώνοντας την ευθύνη της απολύσεως των εργαζομένων στην κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ. Η τελευταία πορεία με σύνθημα “συνεχίζουμε μέχρι να φύγουν” πραγματοποιήθηκε στις 23 Οκτωβρίου του 2016.

ii. Συμπεράσματα διεκδικήσεων στις Σκουριές

Το ίδιο σκηνικό, με τους κατοίκους μιας ολόκληρης περιοχής να συκοφαντούνται από τα επίσημα μέσα ενημέρωσης, επαναλαμβάνεται και στις Σκουριές όπως και στην περίπτωση της Κερατέας. Η επίσημη ρητορική κατηγορήσε στη δημόσια σφαίρα όλους τους κατοίκους που αντιδρούν στην εξόρυξη, ως τρομοκράτες. Όλες οι βίαιες δράσεις εναντίον των ΜΑΤ θεωρούνταν τρομοκρατικές ενέργειες συντελεσμένες από εγκληματίες. Κυρίως την περίοδο της κυβέρνησης της ΝΔ, εκδιώχθηκαν μαζικά άτομα από τα γύρω χωριά ενώ στο σύνολο τους οι κατηγορούμενοι, ξεπέρασαν τους 350, με κάποιους εξ αυτών να προφυλακίζονται. Ο πρόεδρος του Παρατηρητηρίου Μεταλλευτικών Δραστηριοτήτων και κάτοικος της περιοχής κατηγορήθηκε ως ηγετικό στέλεχος της τρομοκρατικής οργάνωσης, για κατοχή, προμήθεια και κατοχή όπλων. Ο Νίκος Δένδιας, υπουργός Προστασίας του Πολίτη την περίοδο των διώξεων, στο πλαίσιο της πολιτικής του για την εκκαθάριση των *εστιών ανομίας*, συμπεριέλαβε σε αυτές και τις διεκδικήσεις των κατοίκων της Χαλκιδικής. “Η νομιμότητα θα εφαρμοστεί και στα μεταλλεία χρυσού στη Χαλκιδική”³². Εγείρει μεγάλους προβληματισμούς το γεγονός ότι το κράτος επιστράτευε όλους τους κατασταλτικούς μηχανισμούς εναντίον των κατοίκων, χωρίς να δίνει την ευκαιρία σε έναν διάλογο για τις παρανόμως ανεπανόρθωτες περιβαλλοντικές καταστροφές της εταιρείας. Για ποιο λόγο η κυριαρχία ήθελε το έργο να ολοκληρωθεί με κάθε κόστος; Γιατί τα κέρδη μιας εταιρείας υπολογίζονται πιο σημαντικά από τη δημόσια περιουσία, το περιβάλλον και της υγείας των πολιτών

³² Δηλώσεις Νίκου Δένδια στο ραδιοφωνικό σταθμό ΣΚΑΙ, 6/08/2012

του;

Μια άλλη σημαντική παράμετρος ήταν ο διχασμός της τοπικής κοινωνίας σχετικά με την εξόρυξη χρυσού. Δεν είχαμε μια ντόπια κοινωνία που σύσσωμη αντιτάσσεται στα συμφέροντα μιας εταιρείας, όπως στην περίπτωση της Κερατέας. Οι κάτοικοι δεν πάλευαν ενωμένοι για να αποφευχθεί η περιβαλλοντική καταστροφή του τόπου τους. Παρατηρήθηκαν ξυλοδαρμοί, διενέξεις, εκβιασμοί, εμπρησμοί αυτοκινήτων, ακόμα και μέσα στις ίδιες οικογένειες. Μεταξύ αυτών που υποστηρίζουν το μεταλλείο και τις θέσεις εργασίας που δημιουργεί, και αυτών που το πολεμούν. Το κύριο επιχείρημα της εταιρίας ήταν ότι προσφέρει εργασία. Του κράτους ότι προωθεί ένα επενδυτικό σχέδιο ανάπτυξης και εθνικής ωφέλειας. Οι θέσεις εργασίας αποτελούσαν ένα ισχυρό όπλο στις αντιμεταλλευτικές κινητοποιήσεις. Όλες οι αντιστάσεις των κατοίκων στην επικείμενη αυτή άνθιση του τόπου τους, παρουσιάστηκαν παράλογες, εμπόδιο στο δημόσιο συμφέρον και ως συνέπεια καταπολεμήθηκαν με βιαιότητα από το κράτος.

2.3.11 9 μήνες στις πύλες της Ελληνικής Χαλυβουργίας

Στις 11 Νοεμβρίου του 2011 ξεκινάει η απεργία των χαλυβουργών της εταιρίας “Ελληνική Χαλυβουργία”. Στη γενική συνέλευση του Σωματείου Εργαζομένων Χαλυβουργία Ελλάδας αποφασίζεται να κατέβουν οι διακόπτες των μηχανημάτων και όλοι οι εργαζόμενοι να βγουν έξω. Οι όροι που προτείνει ο ιδιοκτήτης της εταιρίας, στους εργαζομένους δε γίνονται αποδεκτοί. Οι εργάτες του εργοστασίου αντιδρούν στις προτάσεις του διοικητικού προσωπικού για πενθήμερη πεντάωρη αντί οκτάωρης εργασίας ή στην εναλλακτική λύση των 180 απολύσεων συναδέλφων τους, όπως και περικοπές μισθών 40%, με το καινούργιο μισθολόγιο να διαμορφώνεται στα 500 ευρώ μηνιαίως. Η πρώτη απόλυση οδήγησε τους χαλυβουργούς στην πύλη του

εργοστασίου για 248 ημέρες.

Καθ' όλη τη διάρκεια της απεργίας το Σωματείο διοργάνωσε πορείες στο κέντρο της Αθήνας, προς το Υπουργείο Εργασίας αλλά και έξω από την οικία του ιδιοκτήτη της εταιρείας Νικόλαου Μάνεση, όπου διμοιρία αστυνομικών προστάτευε το σπίτι του επιχειρηματία από τους διαδηλωτές. Οι απεργοί προσπάθησαν αρκετές φορές να συμπεριλάβουν στον αγώνα τους, τους εργαζομένους της Ελληνικής χαλυβουργίας στο Βόλο, χωρίς επιτυχία καθώς είχαν ήδη υπογράψει τις συμβάσεις στις οποίες οι εργάτες του Ασπρόπυργου αντιτάσσονταν. Η εργοδοσία και η ελληνικό κράτος δεν άργησαν να κατηγορήσουν τους απεργούς ως υπαίτιους για το κλείσιμο του εργοστασίου, με τους ίδιους να απαντούν ότι η κυβέρνηση είναι οι υπάλληλοι των εργοδοτών. Στις 5/7/2012 η απεργία των χαλυβουργών κηρύσσεται παράνομη και καταχρηστική. Ο πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς έδωσε την εντολή για εφαρμογή του νόμου, επικαλώντας το ιερό δικαίωμα στην εργασία με σκοπό να σπάσει η απεργία. Τα ξημερώματα της 20ης Ιουλίου σε συμπαρατάξη των κατασταλτικών δυνάμεων και της εργοδοσίας, 6 διμοιρίες των ΜΑΤ έκαναν έφοδο στις πύλες του εργοστασίου, συλλαμβάνοντας τους εργάτες της απεργιακής βάρδιας. Τα ΜΑΤ ανοίγουν το δρόμο για την είσοδο των απεργοσπαστών που καθοδηγούνταν από τον Μάνεση και επιτίθενται με δακρυγόνα και γκλοπ στους απεργούς, που δίνουν μάχες σώμα με σώμα με την αστυνομία. Η διοίκηση σε επίσημη ανακοίνωση της ανέφερε ότι με την ισχυρή παρουσία του κράτους, η κατάσταση θα ομαλοποιηθεί σύντομα και οι εργαζόμενοι θα επιστρέψουν στην εργασία τους. Η επίθεση ενάντια στους χαλυβουργούς, δεν θα ήταν μεμονωμένη. Η νέα συγκυβέρνηση ΝΔ, ΠΑΣΟΚ, ΔΗΜΑΡ δοκίμαζε σε μικρογραφία την ευρύτερη πολιτική της για την καταστολή των εργαζομένων, των ανέργων, και των κομματιών της κοινωνίας που ασφυκτιούν μέσα στην εξαθλίωση και την ανέχεια.

2.3.12 Βασανισμός συλληφθέντων αντιφασιστικής μοτοπορείας

Ο Σεπτέμβριος του 2012, βρίσκει το κόμμα της Χρυσής Αυγής να κατέχει τη πέμπτη θέση στο ελληνικό κοινοβούλιο, με ποσοστό 6,92%. Κατά τη διάρκεια του ίδιου καλοκαιριού η ρατσιστική βία εκτοξεύεται, ειδικότερα στις γειτονιές του κέντρου της Αθήνας όπου διαμένουν πλήθος μεταναστών. “Αγανακτισμένοι πολίτες”, μέλη του κόμματος της Χρυσής Αυγής συστήνονταν σε επιτροπές κατοίκων ή καταστηματαρχών, αναλαμβάνοντας την πρωτοβουλία να καθαρίσουν τον τόπο τους από τους “λαθρομετανάστες”. Συγκεντρώνονταν κυρίως σε περιοχές γύρω από την πλατεία Αμερικής και του Αγίου Παντελεήμονα, επιτίθεντο βίαια, κυνηγούσαν οργανωμένα και ξυλοκοπούσαν άτομα που εμφανισιακά έμοιαζαν να μην είναι ελληνικής καταγωγής. Εισέβαλαν και προκαλούσαν εμπρησμούς και φθορές σε σπίτια, καταστήματα, γραφεία κοινοτήτων μεταναστών και τρομοκρατούσαν αλλοδαπούς μαθητές έξω από το σχολείο τους. Οι δράσεις τους επιτυγχάνονταν με την υποβοήθηση των αστυνομικών δυνάμεων που τις περισσότερες φορές έμενε αμέτοχη, προστατεύοντας τα μέλη της Χρυσής Αυγής. Ως απάντηση στα φασιστικά πογκρόμ ομάδες αντιφασιστών, αριστερές οργανώσεις και συλλογικότητες από τον αντιεξουσιαστικό χώρο διοργάνωναν πορείες και συγκεντρώσεις στις επίμαχες περιοχές, τις οποίες πλαισίωναν μεγάλος αριθμός μεταναστών. Τα αιτήματα των διαδηλωτών ήταν η αποτροπή της μετατροπής του κέντρου της Αθήνας, σε πεδία δράσης ρατσιστικών και ακροδεξιών ομάδων.

Στις 30 Σεπτεμβρίου πραγματοποιείται η τρίτη κατά σειρά μέσα στον ίδιο μήνα μηχανοκίνητη αντιφασιστική μοτοπορεία από τον αναρχικό κινηματικό χώρο, η οποία θα δεχθεί επίθεση αρχικά από μέλη της Χρυσής Αυγής και στη συνέχεια από την αστυνομία. Από την έναρξη της, η πορεία ακολουθούνταν από ισχυρές αστυνομικές ομάδες ΔΕΛΤΑ και ΔΙΑΣ. Κατόπιν οι αστυνομικοί έριξαν βομβίδες κρότου λάμψης και διεμβόλισαν με τις μηχανές τους την πορεία. Ακολούθησαν

συμπλοκές σώμα με σώμα με τους διαδηλωτές. Συνελήφθησαν 15 άτομα τα οποία αφού υπέστησαν ξυλοδαρμό, σύρθηκαν στο έδαφος από τους αστυνομικούς με τις χειροπέδες. Στη Γενική Αστυνομική διεύθυνση Αττικής όπου και μεταφέρθηκαν, υπέστησαν βασανιστήρια από τους αστυνομικούς της ομάδας ΔΕΛΤΑ. Τα βασανιστήρια αφορούσαν εξυβρίσεις και σεξιστικά σχόλια στις γυναίκες, σβήσιμο τσιγάρων πάνω στο σώμα των συλληφθέντων, κάψιμο με αναπτήρες, κλωτσιές και χτυπήματα στο κεφάλι από τα οποία προκλήθηκαν κατάγματα και σοβαροί τραυματισμοί, τράβηγμα μαλλιών, χρήση taser, ρίψη φωτός από φακό στα μάτια για να μείνουν ξύπνιοι οι συλληφθέντες στη διάρκεια της νύχτας. Βιντεοσκόπηση των βασανιστηρίων για τα προσωπικά άλμπουμ των αστυνομικών, απειλές ότι οι φωτογραφίες τους θα δοθούν στα μέλη της Χρυσής Αυγής, ενώ για 19 ώρες στερήθηκαν την παροχή νερού και φαγητού.³³ Η συνέχεια του οργίου της αστυνομικής βιαιότητας, θα δοθεί με τον άγριο ξυλοδαρμό αρκετών αλληλέγγυων την επόμενη ημέρα έξω από τα δικαστήρια της Ευελπίδων και την εκ νέου σύλληψη 25 ατόμων. Όταν έφτασαν οι συλληφθέντες στη ΓΑΔΑ αναγκάστηκαν να γδυθούν από αξιωματούχους της αστυνομίας και να πέσουν στα γόνατα. Από τις μαρτυρίες τους η τακτική που ακολουθήθηκε ήταν παρόμοια με εξυβρίσεις, εκφοβίσεις και ξυλοδαρμούς.

Τα βασανιστήρια των συλληφθέντων της αντιφασιστικής πορείας δεν αφορούσαν μόνο την τιμωρία των διαδηλωτών, που έδειξαν την αλληλεγγύη τους στους μετανάστες. Παράλληλα λειτούργησαν και για παραδειγματισμό, όσων θα επιχειρούσαν να προβούν σε αντίστοιχες δράσεις αλληλεγγύης. Το μήνυμα ήταν σαφές, δε θα γίνονται επιτρεπτές ούτε ανεκτές, οι διεκδικήσεις σε περιοχές που θεωρούνταν ότι είχαν επικρατήσει να ελέγχονται από το κόμμα της Χρυσής Αυγής. Όποιος επιθυμούσε να εκφράσει στο εξής την αντίθεση του στο ρατσιστικό καθεστώς μίσους που εξαπλώνονταν στο κέντρο της Αθήνας, θα έπρεπε να σκεφθεί διεξοδικά

³³ βλ. Ντοκυμαντέρ 15, από προσωπικές μαρτυρίες των διαδηλωτών,
<https://www.youtube.com/watch?v=9sRmpxotwTI>

το κόστος της συμμετοχής του σε οποιαδήποτε διαμαρτυρία. Μια πιθανή σύλληψη θα μπορούσε να οδηγήσει σε ένα σοβαρό τραυματισμό από τους αστυνομικούς. Η Χρυσή Αυγή φαινόταν πλέον να δρα ανεξέλεγκτα και πολλές φορές με την ανοχή της ελληνικής πολιτείας. Τα ελληνικά ΜΜΕ επέλεξαν να μην καλύψουν το θέμα του βασανισμού των διαδηλωτών. Σε δημοσίευμα της εφημερίδας Guardian που κάλυψε το θέμα με προσωπικές μαρτυρίες των διαδηλωτών, ο υπουργός Νίκος Δένδιας το έκρινε υποβολιμαίο που βλάπτει ηθικά την ελληνική δημοκρατία και προανήγγειλε την υποβολή μήνυσης εναντίον της εφημερίδας.³⁴

2.3.13 Επιθέσεις στις εστίες ανομίας

Στις 20 Δεκεμβρίου του 2012 εκκενώνεται η κατάληψη της Villa Amallias. Στις 7.30 το πρωί, με πρόσχημα ανώνυμη καταγγελία για διακίνηση ναρκωτικών και ύπαρξης εκρηκτικών υλών, ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις εισέβαλαν στο κτίριο που τελούνταν υπό κατάληψη για 22 χρόνια από μέλη του αντιεξουσιαστικού κινηματικού χώρου. Συλλαμβάνονται οχτώ άτομα, τα οποία κρατούνται στη ΓΑΔΑ. Το υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, εξαπολύει όπως είχε προαναγγείλει την εκκαθάριση του κέντρου της Αθήνας από τις εστίες ανομίας. Ο δήμαρχος Καμίνης δήλωνε για το περιστατικό πως «υπάρχει δυστυχώς στο έκτο διαμέρισμα κυρίως, μια κατάσταση που σε κάποιες όψεις αγγίζει την ανομία, αυτή η ανομία πρέπει να αντιμετωπισθεί». Από την πλευρά τους οι καταληψίες θα υπερασπιστούν το χώρο τους ως μια πρόταση αυτοοργάνωσης που δέχεται μια στοχευμένη κρατική επίθεση.³⁵

34 βλ. Δηλώσεις υπουργού Προστασίας του Πολίτη Νίκου Δένδια για το άρθρο της Guardian στις 18/10/2012, <http://tvxs.gr/news/ellada/dendias-nomika-enantion-tis-guardian-gia-ta-basanistiria-sti-gada>

35 «Είμαστε εδώ και 22 χρόνια σε ένα κτίριο που είχαν εγκαταλείψει από δεκαετίες. Το συντηρούμε και του δίνουμε ζωή. Είμαστε μια κατάληψη που έχει πάντα τις πόρτες ανοιχτές σε ομάδες, άτομα και εγχειρήματα που προάγουν τον αντιεμπορευματικό πολιτισμό, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, τους κοινωνικούς, αντιφασιστικούς και ταξικούς αγώνες. Η Βίλα Αμαλίας δίνει μια σοβαρή μάχη για να προστατέψει όχι δέκα ντουβάρια, αλλά τις επιθυμίες, τα όνειρα και τις ελπίδες για μια ζωή πιο ελεύθερη για όλους. Σε αυτό το μύλο οι δήμιοι-δον κιχώτες επιτίθενται ενώ στην

Οχτώ ημέρες αργότερα έπειτα από κυνήγι πλανόδιων μεταναστών μικροπωλητών, MAT και ΔΙΑΣ εισβάλλουν στην ΑΣΟΕΕ. Κατόπιν εντολή εισαγγελέα ερευνάτε το αντιεξουσιαστικό στέκι της σχολής. Άλλες δυο κινηματικές δομές, βαπτίζονται *εστίες ανομίας* με τον ραδιοφωνικό σταθμό 98FM- Ραδιοζώνες Ανατρεπτικής Έκφρασης , από τον οποίο ξηλώνονται μηχανήματα, η κεραία και ο πομπός του σταθμού. Οι κινητοποιήσεις και οι αντιδράσεις για τις κατασταλτικές εφόδους σε αυτοοργανωμένες υποδομές υπήρξαν μαζικές. Αυθόρμητες πορείες, καταλήψεις ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών μέσων, παρεμβάσεις σε εκδηλώσεις που παραβρισκόταν ο δήμαρχος Αθηνών Καμίνης και συγκεντρώσεις, λάμβαναν χώρα σχεδόν καθημερινά. Από τις 5 μέχρι της 12 Ιανουαρίου διοργανώθηκε εβδομάδα πανελλαδικών δράσεων αλληλεγγύης, με την κεντρική πορεία στο κέντρο της Αθήνας να συγκεντρώνει πάνω από 10.000 διαδηλωτές. Στις 9/01/2013 ανακαταλαμβάνεται από αντιεξουσιαστές η Villa Amallias. Μέσα σε 2 ώρες διοργανώνεται η επιχείρηση για την αποβολή των 92 καταληψιών από τα ΕΚΑΜ, ΔΙΑΣ, ΔΕΛΤΑ, MAT με τη συνδρομή ελικοπτέρου για την εκ νέου εκκένωση του κτιρίου. Ταυτόχρονα ομάδα 56 αντιεξουσιαστών προσήχθησαν, επειδή πραγματοποίησαν συμβολική κατάληψη στα γραφεία του κυβερνητικού κόμματος της ΔΗΜΑΡ, υποστηρικτικά στην ανακατάληψη της Villa Amalias. Αυθόρμητη συγκέντρωση έξω από το Υπουργείο Οικονομικών θα χτυπηθεί από τα MAT. Το ίδιο μεσημέρι μπαίνει στο στόχαστρο της κρατικής καταστολής, η κατάληψη Πατησιών 61 και Σκαραμαγκά, όπου εκκενώνεται και αυτή στην προσπάθεια της ανακοπής εκδηλώσεων κινήσεων αλληλεγγύης. Στις 15 Ιανουαρίου με τη συνεργασία των ΕΚΑΜ και των MAT, σπάει η πόρτα της κατάληψης Λέλας Καραγιάννη 37 και συλλαμβάνονται τα 14 άτομα που είχαν συγκεντρωθεί στην ταράτσα του κτιρίου. Έξω από το κτίριο σημειώνονται αψιμαχίες μεταξύ αλληλέγγυων και κόσμου από τη γειτονιά, που αποδοκίμαζαν την αστυνομία. Η πίεση των πανεπιστημιακών αρχών εξαιτίας της βίαιης εισβολής των ΕΚΑΜ στο

πραγματικότητα κυνηγάνε ιδέες. Αυτές είναι οι ανομίες γι αυτούς. Κυνηγάνε χίμαιρες θα εισπράξουν εφιάλτες.» βλ. http://villa-amalias.blogspot.de/2012_12_01_archive.html

κτίριο χωρίς την έγκριση τους, οδηγεί την αστυνομία στην απομάκρυνση της από τη περιοχή, με τον αλληλέγγυο κόσμο να ανακαταλαμβάνει το χώρο.

Η πολιτική ατζέντα που χάρασσε η ΝΔ για την πάταξη της ανομίας, έγινε πράξη με τις επιθέσεις σε αρκετά κοινωνικά αυτόνομα εγχειρήματα. Χώροι που λειτουργούσαν στον αντίποδα της οικονομικής εκμετάλλευσης, με βάση οριζόντιες αλληλέγγυες δομές, αντιεραρχικές, αυτοοργανώνοντας τα κατειλημμένα κτίρια σε ανοιχτούς πολιτικούς και πολιτιστικούς χώρους, βρέθηκαν στο στόχαστρο της κρατικής καταστολής. Η Villa Amallias κυρίως λόγω του χωροταξικού συμβολικού χαρακτήρα της συνδεδεμένου με την ιστορία του ελληνικού αναρχικού κινήματος, λειτούργησε ως μεγάλη επιτυχία ανακατάληψης και αποκατάστασης της νόμιμης τάξης. Σειρά είχαν καταλήψεις και αυτοδιαχειριζόμενοι χώροι σε όλη την Ελλάδα με κάποια από τα χτυπήματα να αφορούν την εκκένωση της κατάληψης ΔΕΛΤΑ στη Θεσσαλονίκη, το Κελί Ελευθερίας στην Ηγουμενίτσα, τρεις καταλήψεις στην Πάτρα, την κατάληψη Βαλβείου Βιβλιοθήκης στο Μεσολόγγι και την κατάληψη Αντιβίωση στα Γιάννενα. Λίγες μέρες πριν την ΔΕΘ εκκενώνεται και η κατάληψη Ορφανοτροφείο στη Θεσσαλονίκη.

Συμπερασματικά, η κυβέρνηση είχε επιδοθεί σε ένα αυτοσκοπό κυνηγιού και δαιμονοποίησης των κινηματικών χώρων και των δομών τους. Στέκια και καταλήψεις, είχαν μετονομαστεί σε *εστίες ανομίας*.³⁶ Επιπροσθέτως, τα ΜΜΕ αναμετέδιδαν με εμμονή φωτογραφίες από άδεια μπουκάλια μύρας, τυπογραφικά μηχανήματα, αντιασφυξιογόνες μάσκες, μπουκάλια με υγρό πετρελαίου σε ποσότητα λιγότερη του ενός λίτρου για χρήση σε σόμπα θέρμανσης, υπολογιστές, ραδιοφωνικούς πομπούς. Συστήνονταν ως πειστήρια με τα οποία μπορούσε κάποιος να κατασκευάσει έναν εκρηκτικό μηχανισμό. Κυριαρχούσαν οι ισχυρισμοί για ανακάλυψη στρατηγείων βίας, χαρακτηρισμοί όπως “Βία Αμαλίας”, “Βίλα των

36 «Η δημοκρατική κοινωνία δεν μπορεί να επιτρέψει στις δυνάμεις της ανομίας και του χάους να ανακόψουν την πορεία της χώρας προς την ανάπτυξη. Δηλώσεις του υπουργού Νίκου Δένδια την ημέρα κατάληψης των γραφείων της ΔΗΜΑΡ.» Βλ. <https://www.youtube.com/watch?v=hqNgX8ftKE8>

μολότοφ” στήριζαν τη μεγάλη επιτυχία για την εύρεση των οπλοστασίων των αναρχικών. Χώρων εντός των οποίων πηγάζει μια εν δυνάμει βία που απειλεί το δημόσιο συμφέρον και προκαλούν το δημοκρατικό πολίτευμα. Μια βία που πλέον θα υπάρχει μηδενική ανοχή απέναντι της.

2.3.14 Οι πρώτες γενικές απεργίες επί κυβέρνησης Νέας Δημοκρατίας

ι. Σεπτέμβριος 2012

Το μήνυμα που ήθελε να περάσει η νεοεκλεγείσα κυβέρνηση της ΝΔ, ήταν σαφές, η καταστολή των αυτοοργανωμένων εγχειρημάτων. Από το πρωί της ημέρας της γενικής απεργίας, στις 29/9/2012, η αστυνομία επενέβη για να διαλύσει τις προσυγκεντρώσεις των αυτοοργανωμένων συνελεύσεων γειτονίας, στις περιοχές του Ζωγράφου, του Παγκρατίου και της Δάφνης. Στη Δάφνη, χωρίς να δοθεί κάποια αφορμή, προσήγαγαν αρκετούς διαδηλωτές που επρόκειτο να συμμετάσχουν στην κεντρική πορεία. Στο Παγκράτι απέκλεισαν τους συγκεντρωμένους για αρκετή ώρα. Στου Ζωγράφου η επίθεση εξαπολύθηκε, όταν οι διαδηλωτές κατέβηκαν στο δρόμο, με σκοπό να πορευτούν στην κεντρική απεργιακή πορεία. Περικυκλώθηκαν από μοτοσυκλετιστές της ομάδας ΔΙΑΣ, αρκετοί χτυπήθηκαν και κυνηγήθηκαν από τα ΜΑΤ, ανάμεσα τους πολλοί μαθητές σχολείων, ενώ συνελήφθησαν και προσήχθησαν 50 άτομα.

Το ίδιο σκηνικό καταστολής συνεχίστηκε στη πλατεία Συντάγματος. Έπειτα από συγκρούσεις χαμηλής έντασης, τα ΜΑΤ απάντησαν με ξυλοδαρμούς και δακρυγόνα. Η ομάδα ΔΕΛΤΑ κινήγησε και βιαιοπράγησε εναντίον διαδηλωτών ακόμα και μέσα στο μετρό της Ομόνοιας. Το ίδιο βράδυ η νέα συγκέντρωση στη περιοχή του Ζωγράφου, διαλύθηκε ξανά βιαίως από την αστυνομία. Οι συνολικοί

προσαχθέντες της ημέρας έφτασαν τους 129, με 22 εξ αυτών να συλλαμβάνονται με την κατηγορία του κουκουλονόμου. Αιτία οι ιατρικές μάσκες που είχαν στην κατοχή τους, για την αυτοπροστασία τους από τα δακρυγόνα. Η κατηγορία διαμορφώθηκε σε πιθανή πρόθεση απόκρυψης χαρακτηριστικών. Αποκορύφωμα των κατασταλτικών μεθοδεύσεων, ήταν η δημοσιοποίηση των φωτογραφιών και των προσωπικών στοιχείων των συλληφθέντων στο επίσημο site της αστυνομίας και στα τηλεοπτικά κανάλια.

ii. Οκτώβριος 2012

Η απεργία στις 18/10/2012 είχε σαφώς μικρότερη προσέλευση διαδηλωτών, σε σχέση με όλες τις προηγούμενες απεργιακές συγκεντρώσεις. Το μούδιασμα των κινημάτων μπροστά στο κύμα καταστολής που δέχονταν ήταν εμφανές. Ο βασανισμός των 15 της μοτοπορείας, οι αιμόφυρτοι διαδηλωτές της 26/9, η διαπόμπευση των απεργών στα ΜΜΕ, ο φόβος μιας πιθανής σύλληψης χωρίς κάποια προφανή αιτία, αύξανε το κόστος δράσης συμμετοχής σε μια διεκδίκηση στο δρόμο. Μόλις τα πρώτα μπλοκ έφτασαν στην πλατεία Συντάγματος, εκδηλώθηκαν πολύ χαμηλής κλίμακας βίαια επεισόδια. Η αστυνομία με ένα οργανωμένο σχηματισμό, κατάφερε να απομονώσει τα απεργιακά μπλοκ στις εισόδους της πλατείας Συντάγματος. Σε κάθε δρόμο οι διαδηλωτές απομακρύνονταν μακριά από τη πλατεία, με τη χρήση χημικών και των αστυνομικών γκλοπ. Οι προβληματισμοί που ετίθεντο ως απολογισμός από τους κινηματίες, σχετίζονταν με την συνεχή επανάληψη των ίδιων δρομολογίων των απεργιακών πορειών. Η αστυνομία είχε τον πλήρη έλεγχο της καταστολής των διαδηλώσεων που δεν ήταν αριθμητικά ογκώδεις. Τα σημεία που τα ΜΑΤ επιτίθεντο για να παρεμποδίσουν τη διεξαγωγή των διαδηλώσεων, στο Σύνταγμα και στα Προπύλαια ήταν αναμενόμενα. Τα ρεπερτόρια δράσης έπασχαν από πρωτοτυπία και αυθορμητισμό.

iii. Νοέμβριος 2012

Με φόντο την ψήφιση καινούργιου πολυνομοσχεδίου λιτότητας στις 8/11/2012 καλείται απεργιακή διαδήλωση στο κέντρο της Αθήνας. Η συγκέντρωση του κόσμου αυτή τη φορά ήταν ογκώδης και ο στόχος ήταν η παραμονή έξω από το Κοινοβούλιο για την άσκηση πίεσης και αποτροπή της ψήφισης του “Μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής”. Η οικονομική επιθετική πολιτική συνεχιζόταν με τα καινούργια μέτρα να αφορούσαν μειώσεις συντάξεων, αύξηση ορίου συνταξιοδότησης, μειώσεις εφάπαξ κατά 83%, κατάργηση επιδομάτων αδείας, δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα για τους δημόσιους υπαλλήλους και συνταξιούχους, αύξηση φόρου κατανάλωσης, αντίτιμο εισαγωγής σε δημόσιο νοσοκομείο, περικοπές στα ειδικά μισθολόγια, μείωση χρόνου προειδοποίησης για απολύσεις, κατάργηση της καθολικότητας της εθνικής γενικής συλλογικής σύμβασης εργασίας.

Η πρακτική των προληπτικών προσαγωγών των ατόμων που συμμετέχουν σε κινηματικές αυτόνομες συλλογικότητες, και κατευθύνονταν προς τη διαδήλωση εφαρμόστηκε για μια ακόμα φορά. Κρατήθηκαν στη ΓΑΔΑ καθ όλη τη διάρκεια συγκέντρωσης, για να αφεθούν ελεύθεροι μετά το πέρας της. Έξω από τη βουλή η αστυνομία έκανε επίδειξη του κατασταλτικού μηχανισμού. Τα βίαια επεισόδια που ξέσπασαν με πλήθος μολότοφ και πέτρες αντιμετωπίστηκαν με αύρες, ασύστολη χρήση δακρυγόνων, ξυλοδαρμούς από τις ομάδες των ΜΑΤ και ΔΕΛΤΑ.

2.3.15 Άνοδος της Χρυσής Αυγής

Η άνοδος της Χρυσής Αυγής ωφελήθηκε σε μεγάλο βαθμό στον αντιμνημονιακό λόγο της αλλά και το μεταναστευτικό ζήτημα, το οποίο και παρουσίαζε ως την κύρια αιτία για την αύξηση των επιπέδων της ανεργίας στη χώρα μας. Με αυτή την

επιχειρηματολογία δικαιολογούσε τις βίαιες δράσεις τις. Επεξηγούσε δηλαδή τον λόγο που επιτίθεται και χειροδικεί εναντίον των μεταναστών που “έρχονται και μας παίρνουν τις δουλειές”. Τα μέλη της Χρυσής Αυγής θεωρούσαν καθήκον τους να εξαπολύσουν τα πογκρόμ στις λαϊκές αγορές, να επιτεθούν στους Αιγύπτιους αλιεργάτες στο Κερατσίνι, να δολοφονήσουν τον Σαχζάτ Λούκμαν στα Πετράλωνα. Συνηθισμένες τακτικές τους ήταν να σπάνε τις επιχειρήσεις των μεταναστών, να τους κυνηγούν με μαχαίρια, ρόπαλα, και να τους ξυλοκοπούν. Σε πολλές από τις δράσεις τους συμμετείχαν και βουλευτές του κόμματος της Χρυσής Αυγής. Τα ΜΜΕ ήδη αναπαράγουν τη θεωρία των δυο άκρων, με τη βία των κινηματιών στις διαδηλώσεις να εξισώνεται με αυτή των ακροδεξιών μορφωμάτων. Την περίοδο της ανόδου της Χρυσής Αυγής, η συλλογική μνήμη των αριστερών και αντιεξουσιαστικών συλλογικοτήτων αναβίωσε μνήμες από τον εμφύλιο πόλεμο. Πολλές φορές γινόντουσαν αναφορές στο ΕΑΜ στον ΕΛΑΣ και σε γεγονότα όπως τη μάχη του Μελιγαλά. Υπήρχε διάχυτη η εντύπωση ότι οι ίδιοι, είναι συνεχιστές μια αντιπαράθεσης που έχει βαθιές τις ρίζες στις σε άλλες ιστορικές εποχές.

Το αποκορύφωμα της φασιστικής βίας της Χρυσής Αυγής καταγράφηκε το Σεπτέμβριο του 2013, με την επίθεση και τον τραυματισμό εννέα μελών του κόμματος του ΚΚΕ στο Πέραμα και τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα στο Κερατσίνι, έξι ημέρες αργότερα. Η απάντηση στη δολοφονία δεν αργεί να έρθει την επόμενη μέρα με πορείες και ξέσπασμα βίαιων επεισοδίων στους δρόμους του Κερατσινίου, αλλά και στις μεγαλύτερες πόλεις της χώρας. Στην αντιφασιστική διαδήλωση στο Κερατσίνι ομάδες διαδηλωτών συγκρούονται για πολλές ώρες με τους αστυνομικούς των ΜΑΤ. Η ομάδα ΔΕΛΤΑ προβαίνει σε ξυλοδαρμούς διαδηλωτών στα γύρω στενά της περιοχής, ενώ μια ομάδα με μέλη της Χρυσής Αυγής, με την κάλυψη και την ανοχή της ομάδας ΜΑΤ, εκτόξευε πέτρες προς το συγκεντρωμένο κόσμο. Ο βουλευτής των Ανεξάρτητων Ελλήνων Πάνος Καμμένος, προπηλακίζεται και δεν καταφέρνει να πλησιάσει το σημείο της δολοφονίας. Στα

τέλη του ίδιου μήνα, συνελήφθησαν τα ηγετικά στελέχη της Χρυσής Αυγής με την κατηγορία της σύστασης εγκληματικής οργάνωσης. Καταγράφεται απότομα μια πτώση των εκδηλώσεων της φασιστικής βίας, που θα διατηρηθεί και τα επόμενα χρόνια.

Η απάντηση στη δολοφονία του Παύλου Φύσσα, δεν μπόρεσε να πυροδοτήσει παρόμοια επεισόδια με του Δεκεμβρίου του 2008 για δυο κυρίως λόγους. Τα κινήματα δεν είχαν πλέον απέναντι τους την αστυνομία, αλλά μια νεοναζιστική οργάνωση και ένα επίσημο κόμμα του ελληνικού κοινοβουλίου. Έτσι έπρεπε να τεθούν ζητήματα όπως, πώς απαντάτε μια δολοφονία εκτελεσμένη από μια οργάνωση και όχι από έναν κρατικό φορέα. Θα πρέπει να επιτεθούν στα γραφεία της Χρυσής Αυγής; Θα πρέπει να διαμαρτυρηθούν έξω από το κοινοβούλιο; Όπως επίσης πολύ σημαντικός παράγοντας ήταν ο ταξικός. Ο φόνος δεν συντελέστηκε στην περιοχή των Εξαρχείων, όπου θα μπορούσε να λειτουργήσει ως καταλύτης εξεγερσιακών βίαιων επεισοδίων.

2.3.16 Απεργία πείνας Ρωμανού

Η απεργία πείνας του αντιεξουσιαστή κρατουμένου Νίκου Ρωμανού το Δεκέμβριος 2014, οδηγεί σε ένα κύμα κινητοποιήσεων και καταλήψεων σε όλη την Ελλάδα. Ο ίδιος ζητά από το συμβούλιο της φυλακής την χορήγηση εκπαιδευτικής άδειας, προκειμένου να φοιτήσει στο ΤΕΙ. Ως ένδειξη συμπαράστασης στην απεργία πείνας του Ρωμανού, καταλαμβάνεται το κτίριο της ΓΣΕΕ, πανεπιστημιακά κτίρια και δημόσια κτίρια ανά την επικράτεια. Για δυο περίπου εβδομάδες καλούνται πορείες στο κέντρο της Αθήνας ενώ τα βίαια επεισόδια δεν θα αργήσουν να ξεσπάσουν. Επιθέσεις στο αστυνομικό τμήμα του Βύρωνα με μολότοφ, πυρπόληση ATM και την περιοχή των Εξαρχείων να γίνεται για άλλη μια φορά πεδίο συγκρούσεων με την

αστυνομία.

Το επόμενο διάστημα μέχρι και τις μέρες μας θα ξεσπάσουν βίαιες ενέργειες κατά τις επετείους του Δεκέμβρη του 2008. Οι βίαιες εκδηλώσεις μικρών ομάδων, περιορίζονται χωροταξικά στη γειτονιά των Εξαρχείων, και κυρίως γύρω από το κτίριο του Πολυτεχνείου. Χωρίς κάποιο εργαλειακό σκοπό και χωρίς κάποια απεύθυνση στους ευρύτερους κινηματικούς αγώνες. Περισσότερο χαρακτηρίζεται ως μια αντιπαράθεση, μια βεντέτα ενός πολιτικού χώρου με το κράτος και την αστυνομία. Οι βίαιοι δρώντες παραμένουν απομονωμένοι στο περιθώριο της πολιτικής σκηνής, αδυνατώντας να συμμαχήσουν με τα υπόλοιπα πληττόμενα από την οικονομική κρίση κομμάτια της κοινωνίας. Το βασικό περιεχόμενο αυτών των συγκρούσεων, είναι η αντίδραση στην αστυνομική καταστολή και την αστυνομοκρατία στην ευρύτερη περιοχή των Εξαρχείων. Συμπερασματικά, τα άτομα δρουν αγγελαία χωρίς στρατηγικούς σκοπούς και έξω από κινηματικές οργανωτικές διαδικασίες.

Από την εκλογή νίκη του Σύριζα τον Ιανουάριο του 2015 και έπειτα, καθίσταται ορατή μια υποχώρηση του βίαιου ρεπερτορίου στο δρόμο, σε σύγκριση με τα πρώτα χρόνια της οικονομικής κρίσης. Παρότι εξακολουθεί να υπάρχει ένα μαζικό ρεύμα αμφισβήτησης σε δομές, θεσμούς, πολιτικές, αξίες, η ένταση της βίαιης διεκδίκησης έχει μειωθεί. Είδαμε ότι τις μέρες ψήφησης του τρίτου μνημονίου, τα βίαια ρεπερτόρια ήταν μεμονωμένα και πολύ χαμηλής έντασης και έκτασης. Ειδικότερα σε σύγκριση με τις προηγούμενες διαμαρτυρίες κατά τις ημέρες ψήφησης των μνημονίων, και ενώ το καλοκαίρι του 2015 είχε προηγηθεί και το δημοψήφισμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εργασία αυτή ξεκίνησε καταθέτοντας την αντιπαράθεση της στις επίσημες εξηγήσεις και αναμετρώντας το κυρίαρχο σύγχρονο αφήγημα περί μιας *αδιαφοροποίητης βίας*, και της θεωρίας των *δυο άκρων* που αναπαράγεται κατ'εξακολούθηση στη δημόσια ρητορική. Προέβαλε το σχεσιακό πρίσμα ως την καλύτερη δυνατή προσέγγιση. Την παρατήρηση δηλαδή της συνομιλίας των κοινωνικών δρώντων. Η διαλογική οπτική που μας προτείνει ο Charles Tilly(2003), αποτελεί μια πρόκληση στην παραπάνω ιστορική τοιχογραφία. Η διπλωματική εργασία δεν κατέστη δυνατό να καλύψει όλο το θεωρητικό πρόβλημα της βίαιης διαμαρτυρίας ή πολύ περισσότερο να το επιλύσει. Αναδεικνύοντας όμως τη σύγχρονη θεωρητική συζήτηση και προσθέτοντας μια βάση δεδομένων του χρονικού της βίας, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια νέα διερεύνηση και μια μελλοντική θεωρητική ενσυνείδητη διαχείριση του προβλήματος. Δύναται να αξιοποιηθεί το ιστορικό σώμα της σε μεταγενέστερο χρόνο από άλλους ερευνητές, για να διεξαχθεί η πλήρης σχεσιακή ανάλυση και η συνθετική αποτύπωση, μέσα από το πρίσμα όμως όλων των εξελίξεων του θεσμικού περιβάλλοντος και της λεπτομερειακής διερεύνησης μιας σειράς παραγόντων.

Την εκτενή αυτή χαρτογράφηση της βίας μπορούμε ωστόσο πρώιμα να τη συνδέσουμε με αρκετά θεωρητικά σημεία του πρώτου κεφαλαίου, και να παρατηρήσουμε ήδη να προβάλλονται κάποιες από τις αρετές της σχεσιακής οπτικής. Κάθε μια από τις περιπτώσεις της Κερατέας, των πλατειών, των Σκουριών συνομιλούν με το θεωρητικό κομμάτι του αλληλεπιδραστικού πρίσματος. Επί παραδείγματι είδαμε τους κατοίκους της Κερατέας να βγαίνουν στο δρόμο, να στήνουν οδοφράγματα και να πετούν πέτρες και μολότοφ στις αστυνομικές δυνάμεις. Η βία στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν απόρροια κάποιων οντολογικών

χαρακτηριστικών των υποκειμένων; Παρουσίασαν οι Κερατίωτες μια ψυχοπαθολογική και νοσηρή εγκληματική συμπεριφορά; Είχαν μια γονιδιακή τάση προς βίαιες συμπεριφορές; Μήπως είναι προτιμότερη η παρατήρηση της βίας με όρους πολιτικούς και όχι ψυχαναλυτικούς; Εάν δεν είχε προηγηθεί η εισβολή των αστυνομικών στην πόλη σπάζοντας τα αυτοκίνητα των κατοίκων, ενδεχομένως να μην είχαν εισβάλει με τη σειρά τους και οι κάτοικοι στο αστυνομικό τμήμα. Οι τακτικές των κατοίκων αλληλεπιδρούσαν με αυτές της αστυνομίας. Η παρατήρηση της Della Porta (1995) για την κατασταλτική αστυνόμευση των συλλογικών δράσεων που εγκαθιδρύει, και στη συνέχεια αναπαράγει έναν κύκλο βίας συνεχώς διαπερνά τη σκέψη μας. Οι κάτοικοι διαμόρφωσαν τις βίαιες ενέργειες τους συνομιλώντας με τη βία των δυνάμεων καταστολής. Έριχναν πλαστικές σφαίρες και δακρυγόνα τα ΜΑΤ στις αυλές των σπιτιών, πυρπολούσαν αστυνομικά οχήματα οι κάτοικοι. Το πεδίο σύγκρουσης διαμορφώνονταν με όρους προσωπικής βεντέτας. Για αυτόν ακριβώς το λόγο, στο επόμενο διάστημα των κινητοποιήσεων τα επίπεδα της βίας συνέχισαν να κλιμακώνονται και στα δυο στρατόπεδα. Όχι όμως ως αποτέλεσμα μιας εγκληματικής οντολογικής βίαιης προδιάθεσης των κατοίκων αλλά ως συνέπεια μιας πολιτικής συνομιλίας με τις διοικητικές αρχές.

Ένας άλλος σημαντικός φορέας στο πλέγμα των σχέσεων της βίας, είδαμε ότι είναι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Στις Σκουριές είδαμε ότι έπαιξαν ένα πολύ σημαντικό ρόλο, για τον τρόπο με τον οποίο αναμετέδωσαν την είδηση της βίας. Οι διεκδικήσεις των κατοίκων κατά της εξόρυξης του χρυσού δαιμονοποιήθηκαν και απομονώθηκαν από την πολιτική τους σημασία. Οι πολίτες έπρεπε να παρακολουθήσουν το σενάριο μιας τρομοκρατικής οργάνωσης κατοίκων. Στις πλατείες το 2011, η συζήτηση στα τηλεοπτικά δελτία κατακλύζονταν από τη βία των κουκουλοφόρων διαδηλωτών, όχι όμως γύρω από τη σκληρή οικονομική πολιτική που διαμορφώνονταν εντός του κοινοβουλίου ή την υπέρμετρη βία των αστυνομικών. Είναι αξιοσημείωτος ο τρόπος που επαναλαμβάνονται εμμονικά από τα ΜΜΕ έννοιες

όπως κουκουλοφόρος, γνωστός άγνωστος, ταραξίας. Λέξεις σημειολογικά, αρνητικά φορτισμένες στην ελληνική ειδησεογραφία, παραπέμπουν ευθύς σε δρώντες που εμφανίζονται σε μια διαμαρτυρία για να σπάσουν και να κάψουν, λέξεις που αποκόπτουν τη δυναμική των βίαιων διεκδικητών και τους απομονώνουν.

Η αστυνομία παρατηρούμε ότι δρα προληπτικά σε αρκετές διαμαρτυρίες και ασκεί πρώτη βία. Στην απεργιακή διαδήλωση του Μαΐου του 2011, της 12ης Φεβρουαρίου, στην αντιφασιστική μοτοπορεία, η αστυνομία επιτέθηκε προκαταβολικά, χωρίς να έχει προηγηθεί κάποια βίαιη ενέργεια από πλευράς των διαδηλωτών, αυξάνοντας το κόστος δράσης συμμετοχής. Σε αυτές τις δυο απεργίες γιατί δόθηκε εντολή από τις διοικητικές αρχές για προληπτική βίαιη καταστολή; Φοβήθηκαν ότι στη δεδομένη χρονική συγκυρία ενείχαν κάποια δυναμική τα βίαια ξεσπάσματα στο δρόμο; Εξέφραζαν μια συσσωρευμένη κοινωνική δυσφορία; Αμφισβητούσαν τις πολιτικές αποφάσεις τους; Ποιο θα ήταν το πολιτικό τους περιεχόμενο και η σημασία τους; Στην αντιφασιστική μοτοπορεία αλλά και των βασανιστηρίων που ακολούθησαν βλέπουμε καθαρά τη σαδιστική συμπεριφορά των αστυνομικών που παρατηρεί ο Σεφεριάδης και Johnston στο κείμενο τους(2012). Η έχθρα τους με τα κινηματικά υποκείμενα του αντιεξουσιαστικού χώρου, εξαιτίας προηγούμενων συμπλοκών μαζί τους, εκφράζεται με ξυλοδαρμούς και πολύ σοβαρούς τραυματισμούς εναντίον τους.

Τέλος, ο χάρτης των βίαιων ρεπερτορίων αποτυπώνει ένα συνεχές βίας στην ελληνική πολιτική πραγματικότητα, που οξύνεται σε περιόδους αλλαγής των συσχετισμών. Κοιτώντας από απόσταση αυτή την τοιογραφία της βίας διερωτόμαστε αν υπάρχει στον ελλαδικό κινηματικό χώρο κάποια παράδοση και πολιτική κουλτούρα βίας. Οι κινηματικοί δρώντες έχουν κάποια συλλογική μνήμη βίαιων συγκρουσιακών δράσεων. Υπάρχει ένα συνεχές κοινωνικών και ταξικών συγκρούσεων προηγούμενων δεκαετιών; Η συνεχής αυτή παρουσία τους μπορεί να θεωρηθεί μια δίοδος αμφισβήτησης της αποτελεσματικότητας του πολιτικού

συστήματος; Ένα τεκμήριο ανισορροπίας του θεσμικού συστήματος;

Βιβλιογραφία

- Johnston H., Seferiades S., 2012. *Violent Protest, Contentious Politics, and the Neoliberal State*, εκδ. ASHGATE, Great Britain, 2012.
- Σεφεριάδης Σ., 2006. *Συγκρουσιακή πολιτική, συλλογική δράση, κοινωνικά κινήματα: μια αποτύπωση*, εκδ. Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, τχ. 27.
- Χρονικά Επίθεσης, Σεπτέμβρης 08' - Σεπτέμβρης 09'*, ανώνυμη αυτοοργανωμένη έκδοση.
- Tarrow, S., 1998. *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics*, Cambridge University Press, Κέιμπριτζ 1998.
- Tilly C., 2007. *Κοινωνικά Κινήματα 1768-2004*, Σαββάλας, Αθήνα, 2007.
- Sartori, G., 2004. *Σημασιολογία, Έννοιες, Συγκριτική Μέθοδος*, επιμ. Σ. Σεφεριάδη, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση.
- Tilly C., 2003. *The Politics of Collective Violence*. New York: Cambridge University Press
- Della Porta, D. 1995. *Political Violence and the State: A Comparative Analysis of Italy and Germany*. New York: Cambridge University Press
- McAdam, D. and S. Tarrow and C. Tilly. *Dynamics Of Contention*. New York: Cambridge University Press

Ηλεκτρονικές πηγές

<https://athens.indymedia.org/post/1260138/>

<https://athens.indymedia.org/post/1335961/>

<https://www.youtube.com/watch?v=soyinlhTggA>

<https://www.youtube.com/watch?v=ZaiCKKjN2NM>

<https://www.youtube.com/watch?v=ubd9ZEfa9vk>

<https://www.youtube.com/watch?v=dWdfWpdalgo>

<http://tsiritsantsoules.gr/keratea-4/>

<https://www.youtube.com/watch?v=ALHQH4lxC-k>

<https://vimeo.com/30983716>

<http://www.tanea.gr/news/greece/article/4624968/?iid=2>

http://www.forkeratea.com/2011/03/50_21.html

http://www.forkeratea.com/2011/03/blog-post_5181.html

http://www.forkeratea.com/2011/03/blog-post_3861.html

<http://antixyta.blogspot.com>

<https://www.youtube.com/watch?v=oippW3TNZ5w>

<https://www.youtube.com/watch?v=CoWj-6NR4O0>

https://www.youtube.com/watch?v=Yon_Brhczol

<https://www.youtube.com/watch?v=Z2OrOGlXiNk&feature=related>

<https://www.youtube.com/watch?v=JnigPNdj1ps>

https://www.youtube.com/watch?v=bQP_-jIbr2c

<https://www.youtube.com/watch?v=xF0gQGqIodw>

https://www.youtube.com/watch?v=S20_JuaX8gg

<https://www.youtube.com/watch?v=X5vYgF7oa60>

<https://www.youtube.com/watch?v=ZnFdUuWvOQo>

<https://www.youtube.com/watch?v=aWEVNGcwInE>

<https://www.youtube.com/watch?v=1FvBJZkgCW4>

<https://www.youtube.com/watch?v=9sRmpxotwTI>

<https://antigoldgreece.files.wordpress.com/2011/02/2004.pdf>

<http://antigoldgr.org/blog/2013/09/27/parathriseis-fragmata2/>

<http://tvxs.gr/news/ellada/dendias-nomika-enantion-tis-guardian-gia-ta-basanistiria-sti-gada>

http://villa-amalias.blogspot.de/2012_12_01_archive.html

<https://www.youtube.com/watch?v=hqNgX8ftKE8>

https://www.youtube.com/watch?v=dK2Ll_-1HjY